

There is no plan(et) B

Et casestudie av samhandlingsstrukturen #vårtagder

HØYER-BERNTSEN, MIRELL

VEILEDER

Nadja Sophia B. Kühn

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Forord

Dette har vært en inspirerende og lærerik reise!

For meg handler ledelse om så langt mye mer enn sekundering, og om å bare holde hjulene i gang. Ledelse handler om mennesker, om å tørre å tenke nytt, løfte frem innovasjon og ha visjoner som kan løse vår tids store utfordringer. Samtidig handler ledelse om mot og perspektiver. Den ledelsen vi utøver i dag vil kunne være førende og avgjørende for kommende generasjoner sin fremtid.

Denne oppgaven har gitt meg særlig to ting. Den har gitt meg en stor lyst til å fortsette å utvikle meg som leder. For det andre har den fått meg til å lese forskning og faglitteratur på en langt mer spørrende og kritisk måte. Den har vist meg at etablert teorier må ses på som noe dynamisk som kan utvikles, testes, tilføres nye momenter og nytt innhold.

Det er mange jeg ønsker å takke som har gjort denne masteroppgaven mulig. En stor takk til Agder fylkeskommune som kom med forslag til utgangspunkt for problemstilling til oppgaven. Informantene som har bidratt med enormt mye kunnskap og innhold. Det har vært enormt lærerikt å lytte til deres perspektiver og tanker.

Nadja Sophia Kühn, min dyktige veileder fra forskningsinstituttet NORCE. Våre spennende samtaler om samfunnsutvikling og komplekse problemstillinger har vært til stor inspirasjon, og har gitt et betydelig læringsutbytte. Jeg gleder meg til å følge ditt videre arbeid!

Min fantastiske ektemann, Fredrick. Dine perspektiver, og livet sammen med deg gjør at jeg utvikler meg som menneske hver eneste dag. Takk for at du alltid er der for meg.

Til sist vil jeg takke hele teamet fra UIA, og særlig professor Morten Øgård som med liv og lyst, og hele sin personlighet har bidratt til å gjøre dette studiet på Universitet i Agder til noe langt mer enn bare et studie og en grad. Morten provoserer, utfordrer og vekker et ekte engasjement. Og kanskje det viktigste, Morten gjør ledelse til noe av det viktigste som finnes.

Mirell Høyen-Berntsen, desember 2022

Sammendrag

«Globaliseringen treffer oss ikke lenger i bølger, vi står i konstant høyvann». Dette uttalte fylkeskommunedirektør, Tine Sundtoft da hun presenterte for fylkestinget høsten 2022. Norge har meldt inn sine oppdaterte klimamål til FN. Norge skal kutte sine utslipp med 55 prosent innen 31. desember 2030 (Regjeringen, 2022). I perioden 2019-2021 var Agder det eneste fylket i landet hvor klimautslippene økte. To kommuner i Agder stod for denne økningen alene (Agder fylkeskommune, 2022).

Kommunene ber om en «how to do it-oppskrift», når de globale utfordringene treffer lokalt og FNs bærekraftsmål skal implementeres i den lokale planleggingen. Både FN og statlige føringer sier at løsningen på å nå målene ligger i å samarbeide. Agder fylkeskommune har etablert #vårtagder, en regional struktur for samhandling i regionen. Målet er at gjennom denne skal Agder få til store felles satsninger, hvor FNs bærekraftsmål skal fungere som en overbygning for den regionale samhandlingen.

Denne masteroppgaven har som formål å undersøke effekter av en ny samhandlingsstruktur for bærekraft, og hvilken rolle fylkeskommunen har i bærekraftsarbeidet.

Studien undersøker deltakernes opplevelse av samhandlingsstrukturen #vårtagder, og effekter av denne. Masteroppgaven har tre hovedproblemstillinger. Disse er:

1. Hvordan opplever deltakerne samhandlingsstrukturen #vårtagder?
2. Hva slags effekter har samhandlingsstrukturen #vårtagder og hva forklarer disse effektene?
3. I hvilken grad bidrar #vårtagder og fylkeskommunen til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder?

For å svare ut problemstillingen benytter jeg et utgangspunkt hvor effekt defineres slik at man deltar i nettverksamarbeid for å oppnå positive resultater som man ikke kunne oppnådd alene (Provan & Kenis, 2007). Videre setter jeg samhandlingsstrukturen #vårtagder inn i en lokal kontekst og bakgrunn. Oppgavens teoretiske perspektiv er i hovedsak teori om nettverk, men relevant teori om reform og endring presenteres også som bakgrunn. Oppgaven benytter en analysemodell hentet fra Jacobsen (2014) sine studier om interkommunalt samarbeid. Denne

er forenklet og tilpasset kvalitativ metode. I tillegg utledes og testes hypoteser rundt størrelse og nettverkssamarbeid hentet fra teorien.

Det er valgt en kvalitativ tilnærming. Studiens data er samlet inn gjennom dybdeintervjuer med seks informanter i fem ulike kommuner i Agder. Den benyttede metoden og tilnærmingen gjøres grundig rede for i eget kapittel (se kapittel 4). De innsamlede dataene er behandlet etter strenge personvernretningslinjer, kategorisert og gjennomgått flere ganger. Før intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide (se vedlegg nr. 1. Intervjuguide) som dannet grunnlag for informantenes svar i intervjuene. Funnene er hentet ut fra et betydelig datamateriale som baserer seg på svarene fra informantene i intervjuene. Oppgavens hoveddel består i stor grad av en presentasjon av funnene og resultatene, før funnene blir drøftet opp mot det teoretiske rammeverket og problemstillingen.

Formålet med studien er å svare ut de tre forskningsspørsmålene. Studien oppsummeres med 11 hovedfunn, for så å svare på oppgavens problemstilling. Blant det sentrale som kommer frem er at resultatene i studien delvis fraviker eksisterende forskning. Dette gjelder særlig i forhold til kommunestørrelse og kommuneøkonomi, hvor det fremkommer at størrelse og økonomi ikke er avgjørende i forhold til nettverksdeltakelse. Dette kan muligens forklares med funn som tilsier at kommunene erkjenner behov for en ny type kompetanse og verktøy i møte med en ny type samfunnsutfordringer og effektivitetskrav. Resultatene viser positive effekter av nettverksamarbeidet, men det kommer også frem utfordringer som kan være betydelige om de ikke håndteres. I den siste delen av oppgaven viser jeg til teoretiske implikasjoner som analysen kan ha, før jeg avslutter med forslag til videre forskning innenfor denne svært dagsaktuelle tematikken.

Selv om studien ikke er generaliserbar på grunn av begrensninger i sitt omfang, håper jeg den kan bidra til en viss nytenkning og utvikling rundt teori om nettverkssamarbeid. At den kan bidra med forbedringspunkter og belyse relevante momenter som kan øke graden av samhandling for å nå målene om en bærekraftig omstilling i regionen.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
1. Innledning og problemstilling.....	7
1.2 Problemstilling og avgrensning.....	10
1.3 Struktur	13
2.0 Bakgrunn og case	14
2.1 Regionreformen	14
2.2 Agder fylkeskommune.....	16
2.3 Regionplan Agder 2030.....	17
2.4 Samhandlingsstrukturen: #vårtagder	18
3.0 Teori.....	23
3.1 Reformert og endringer.....	23
3.2 Teori om nettverk.....	27
3.2.1 Analysemodellen.....	36
4.0 Metode.....	44
4.1 Metodisk tilnærming	45
4.2 Data.....	47
4.3 Operasjonalisering.....	52
4.4 Analyse.....	56
4.5 Etisk ansvar og refleksjoner	57
4.6 Styrker og svakheter ved metoden	58
5.0 Funn	63
5.1 Presentasjon av funnene	63
5.1.1 Funn knyttet til trekk ved nettverkskonteksten.....	63
5.1.2 Oppsummering av funn knyttet til enighet, tillit og innstilling til nettverkssamarbeid.....	66

5.2 Funn knyttet til trekk ved samarbeidet.....	67
5.2.1 Oppsummering av funn knyttet til kunnskap, størrelse på samarbeidet, og funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet.	73
5.3 Funn knyttet til deltakerne (kommunene)	73
5.3.1 Oppsummering av funn knyttet til kommunestørrelse og kommuneøkonomi.....	75
5.4 Funn knyttet til effekt.....	76
5.4.1 Oppsummering av funn knyttet til nytte og evne til problemløsning	79
5.5 Oppsummering av funn knyttet til problemstillingene:.....	80
5.5.1 Funn knyttet til hvordan deltakerne opplever samhandlingsstrukturen #vårtagder	80
5.5.2 Funn knyttet til hvilke effekter samhandlingsstrukturen #vårtagder har, og hva som kan forklare disse effektene	81
5.5.3 Funn knyttet til i hvilken grad #vårtagder og fylkeskommunen bidrar til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder.....	82
5.7 Oppsummering av funn	84
6. Drøfting	87
6.1 Drøfting av funn knyttet til nettverkskonteksten.....	87
6.2 Drøfting av funn knyttet til samarbeidet.....	89
6.3 Drøfting av funn knyttet til deltakerne (kommunene).....	90
6.4 Effekter drøftet opp mot problemstillingene	91
6.4 Oppsummering og drøfting hypoteser.....	94
7.0 Konklusjon.....	96
7.1 Hovedfunn	96
7.2 Praktiske implikasjoner	99
7.3 Forslag til videre forskning.....	101
Litteraturliste.....	103
Vedlegg nr. 1 - Intervjuguide.....	109
Vedlegg nr. 2 – Informasjonsskriv og samtykkeskjema	115

Figurliste

Figur 1:	Resultat fra rapporten <i>Strekk i laget</i>	8
Figur 2:	Innbyggertall i kommunene i Agder	17
Figur 3:	#vårtagder struktur	19
Figur 4:	Analytisk modell	35
Figur 5:	Tilpasset og forenklet analytisk modell	36

Tabelliste

Tabell 1:	Oppsummering av hypoteser	42
Tabell 2:	Oppsummering av informanter	52
Tabell 3:	Oppsummering av variabler, indikatorer og operasjonalisering	55
Tabell 4:	Oppsummering av funn	84
Tabell 5:	Oppsummert drøfting av hypoteser	95

1. Innledning og problemstilling

Denne oppgaven undersøker en ny regional samhandlingsstruktur i Agder. I dette kapittelet presenteres først bakgrunnen for studien som i hovedsak handler om implementeringen av FNs bærekraftsmål og bærekraftig samfunnsutvikling i Agder. Deretter problemstillingen som tar utgangspunkt i den nye samhandlingsstrukturen #vårtagder som skal være en samhandlingsarena for å nå felles målsettinger i Agder. Til sist, følger en kort oppsummering av strukturen i oppgaven.

1.1 Innledning

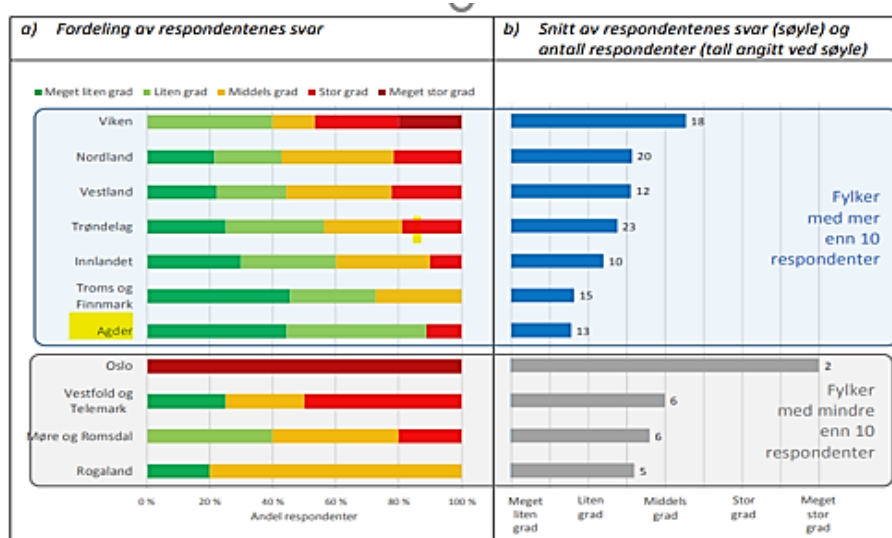
FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030 (FN-sambandet, 2022). Bærekraftsmålene har derfor stor påvirkning på norsk politikk. Gjennom Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging er fylkeskommunene og kommunene gitt en nøkkelrolle i arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål (Regjeringen, 2022b). Dette fører til at norske kommuner får et større ansvar for å bidra til å tilrettelegge for en bærekraftig omstilling. Selv om det er kommunene som iverksetter dette arbeidet i stor grad, er det fylkeskommunene som har ansvaret for å gi veiledning til kommune i deres planlegging etter plan- og bygningsloven. I tillegg er fylkeskommunene gitt en sentral oppgave med å følge opp hvordan bærekraft implementeres i det kommunale planarbeidet, og skal bidra til at kommunene følger opp regionale planer og mål for bærekraftig utvikling i regionen (Regjeringen, 2022b).

Det er imidlertid begrenset forskning på hvordan kommunene faktisk iverksetter bærekraftsmål, og videre, i hvilken grad slike tiltak materialiserer seg i faktisk endring. Et unntak er rapporten «*Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging*» (Lundberg et.al. 2020).

Denne rapporten oppsummerer en studie av hvordan norske kommuner og fylkeskommuner jobber med å implementere bærekraftsmålene i planleggingen lokalt. Agder fylkeskommune og flere av kommunene i Agder var blant dem som ble intervjuet om sine erfaringer med implementeringsarbeidet og fylkeskommunens rolle i dette arbeidet. I rapporten ble det blant annet vist til at *en del større kommuner har kommet lengre i arbeidet enn fylkeskommunen de hører inn under* (Lundberg et.al. 2020). På spørsmålet om i hvilken grad kommunene opplevde at fylkeskommunen gir støtte og veiledning i arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål som planverktøy i kommunene, skilte svarene fra respondentene i Agder og

Troms og Finnmark seg ut fra andre respondenter ved at snittet fra besvarelsene lå mellom i *Meget liten grad* og *Liten grad*. Altså nederst på skalaen.

På den andre enden av skalaen var Viken, hvor kommunene opplevde i *Meget stor grad* at fylkeskommunen bidro med støtte og veiledning i implementeringsarbeidet. I de mer utfyllende kommentarene fra kommunene i Agder, kom det fram at den lave scoren blant annet skyldtes at fylkeskommunens kompetanse varierte sterkt, og ofte i liten grad var kjent med kommunenes behov. Fylkeskommunen ble også opplevd som litt dårlig synkronisert internt og at den ikke hadde kompetanse på næringsliv (Lundberg et.al. 2020). I undersøkelsen fra 2020 kom dermed Agder relativt svakt ut med tanke på deres rolle i arbeidet med å implementere bærekraftsmålene i regionen.

Figur 1: Figuren er hentet fra rapporten *Strekk i laget. En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging* (Lundberg et.al. (2020)). Figuren viser respondentens svarfordeling på spørsmålet om «I hvilken grad gir fylkeskommunen støtte og veiledning i implementering av FNs bærekraftsmål som planverktøy i kommunen? Agder er markert i gult.

Funnene i denne rapporten ble publisert kun få måneder etter at regionreformen var gjennomført i Agder, noe som kan være en forklaringsfaktor på de svake resultatene og den lave scoren som ble gitt. Det var mulig at den nye fylkesorganisasjonen ennå ikke hadde fått tid til å etablere rutiner og prosesser for dette arbeidet.

Et av hovedargumentene for regionreformen var at en større fylkeskommune skulle bidra til en mer effektiv iverksetting av vedtatt politikk i regionen. På nesten samme tid la daværende regjeringen klare føringer for at FNs bærekraftsmål skulle legges til grunn for all lokal og regional planlegging og samfunnsutvikling gjennom *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023* (Regjeringen, 2019) og gjennom den nasjonale handlingsplanen *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen*

2030 (Meld. St. 40 (2020-2021)). Her understrekes det at kommuner og fylkeskommuner skal være nøkkelaktørene i arbeidet med å implementere bærekraftsmålene.

På denne måten er fylkeskommunen gjennom nasjonale forventninger gitt en sentral rolle i forhold til å bidra til en mer effektiv implementering av bærekraftsmålene og sikre en bærekraftig utvikling i kommunene. Hvor de for det første skal integrere bærekraftsmålene i sin egen regionale planlegging, og for det andre skal de også bistå og veilede kommunene slik at kommunene integrerer målene i den kommunale planleggingen. På denne måten er det tenkt at regionen skal realisere en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med bærekraftsmålene (Lundberg et.al., 2020).

Bred grad av samhandling og samarbeid trekkes frem som en stor del av løsningen. I den nevnte handlingsplanen vises det nettopp til at dette arbeidet må skje gjennom strategiske partnerskap og samskaping på tvers av nivåer og sektorer. Nettverk og samhandling som arbeidsform skal bidra til at det offentlige skal kunne løse komplekse oppgaver mer effektivt. Denne arbeidsformen er et utviklingstrekk som vi ser stadig mer av i samfunnet (Baldersheim & Rose, 2014).

Dette kan være nettverkssamarbeid på tvers av sektorer og nivåer for eksempel mellom privat næringsliv, innbyggere, kommuner, kunnskapsmiljøer og forskjellige organisasjoner. Det viktig er at det legges opp til brede nettverk med variert kompetanse og mulighet for bred forankring i samfunnet. Fra før vet vi at litteraturen har pekt på hvordan nettopp nettverks-governance eller denne type nettverkssamarbeid med fordel kan brukes for å bedre lykkes med blant annet implementering av miljøpolitikk og bærekraftig omstilling (Hambleton, 2015, s. 208).

I Agder har dette resultert i samhandlingsstrukturen #vårtagder, som er en regional samhandlingsstruktur for å samarbeide om felles mål hvor FNs bærekraftsmål skal virke som en bro for den regionale samhandlingen. Her skal Regionplan Agder 2030, sammen med kommuneplanene til alle de 25 kommunene i Agder og andre planer og nasjonale strategier gi retning for det regionale samarbeidet. Målet er å etablere flere arbeidsplasser, bedre levekårene for utsatte grupper og lykkes med omstillingen til et samfunn med lavere utslipp av skadelige klimagasser. Samhandlingsstrukturen legger opp til bred involvering og forankring hos blant annet toppledere i kommuner og andre i sentrale organisasjoner i regionen (Agder fylkeskommune, 2022b).

Å løse «wicked problems» som levekår og klimautslipp som er nevnt ovenfor, og samtidig bygge opp styringskapasitet på tvers av kommuner, er tett knyttet opp til regional utvikling. (Jacobsen, 2014, s. 47) Samarbeid kan være med på å få kommuner i en region til å sveises tettere sammen, slik at de vil bli bedre i stand til å løse grenseoverskridende, wicked problems (Jacobsen, 2014, s. 48).

Med samhandlingsstrukturen #vårtagder som case, vil jeg derfor undersøke nærmere hva slags effekter samhandlingsstrukturen kan ha for kommunene i Agder, når det kommer til implementeringsarbeidet med bærekraftsmålene, og se nærmere på hva som kan forklare disse effektene. Det finnes masteroppgaver og ulike studier som tar for seg status på implementeringsarbeidet rundt bærekraftsmålene, men det finnes få til ingen norske studier som isolert undersøker effekter av slike samhandlingsstrukturer for bærekraft, og hvilken rolle fylkeskommunen har i dette.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Med samhandlingsstrukturen #vårtagder og en ny forsterket rolle som samfunnsutvikler på plass, kan det synes som om Agder fylkeskommune nå har klargjort dansegulvet, men spørsmålet er om kommunene i Agder vil komme ut for å danse på et felles dansegulv? Ser kommunene nytten av at det legges til rette for samhandling og nettverkssamarbeid i regi av fylkeskommunen på denne måten?

Fylkeskommunen har uttrykt et ønske om mer kunnskap om hvordan kommunene opplever samhandlingsstrukturen #vårtagder. Hensikten med denne studien har derfor vært å få frem informasjon og tilbakemeldinger fra kommunene i Agder rundt denne tematikken. På denne måten vil man kunne forbedre og utvikle samhandlingsstrukturen, og på denne måten kunne få avklaringer som kan bidra til å forsterke arbeidet med en bærekraftig omstilling.

Funn fra denne studien vil på denne måten kunne danne et grunnlag for videre arbeid og utvikling innenfor denne tematikken og samtidig bidra med kunnskap og erfaringer om nettverksbasert samarbeid på tvers av sektorer og aktører innenfor disse temaene. I tillegg vil det også kunne gi informasjon om hvordan kommunene opplever samhandling med fylkeskommunen innenfor bærekraftsarbeidet etter gjennomført regionreform.

Denne studien har dermed som formål å undersøke effektene av samhandlingsstrukturen #vårtagder, sett fra kommunenes sitt ståsted. I litteraturen er det også flere, slik som Provan

og Milward (2001) som viser til viktigheten av å undersøke effektene og ikke minst effektiviteten av nettverkssamarbeid.

Å undersøke effekter av nettverkssamarbeid av denne typen anses derfor som svært hensiktsmessig. Særlig i forhold til å undersøke sammenhenger mellom effekter og involvering. Jeg har formulert dette i tre forskningsspørsmål, og problemstillingen er som følger:

1. Hvordan opplever deltakerne samhandlingsstrukturen #vårtagder?
2. Hva slags effekter har samhandlingsstrukturen #vårtagder og hva forklare disse effektene?
3. I hvilken grad bidrar #vårtagder og fylkeskommunen til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder?

Undersøkelsens hovedfokus er å undersøke kommunenes deltakelse i #vårtagder, og hva de beskriver som opplevde effekter av nettverket i forhold til bærekraftig omstilling. Den første problemstillingen belyser opplevelsen av samhandlingsstrukturen #Vårt Agder. Dette er en beskrivende problemstilling.

I den andre problemstillingen ønsker studien å forklare effektene som kommer frem. Med effekt vises det her til hvilken opplevd nytte og evne til problemløsning deltakerne opplever (se også kapittel 3.2). Ved først å få frem datagrunnlag som sier noe om den opplevde nytten og effekten av nettverket, vil jeg se om det er noen sammenhenger eller momenter i funnene som kan forklare de opplevde effektene. For å belyse dette på en systematiske måte benytter jeg en tilpasset og forenklet analysemodell basert på Jacobsen (2014) sin analysemodell som han brukte i sine studier og evaluering av interkommunalt samarbeid i 2014 (se kapittel 3.3 om dette).

Den tredje problemstillingen undersøker hvordan kommunene opplever samhandling med fylkeskommunen innen bærekraftsarbeidet og i hvilken grad #vårtagder bidra til en mer effektiv implementering av bærekraftsmålene lokalt. Denne delen har som hensikt å plukke opp noen av tematikken som ble pekt på i rapporten *Strekk i laget* som vist til ovenfor. Vurderer kommunene dette annerledes i dag det sin fremkommer i rapporten fra 2020? Ved å oppstille de tre problemstillingene på denne måten kan man få en oversikt over hva som er statusen på dette arbeidet per i dag. Kombinert med et datagrunnlag som i tillegg til å kunne si noe om den opplevde nytten og effekten av nettverket slik det er i dag, vil det også kunne være mulig å trekke frem ulike forbedringspunkter, utfordringer og sammenhenger som vil

kunne påvirke det fremtidige arbeidet innenfor denne tematikken. Samt hvordan disse kan løses innenfor nettverkssamarbeidet.

Denne oppgaven har derfor både et empirisk og et teoretisk bidrag. Teoretisk belyser oppgaven effekten av nettverk- og eller regionalt samarbeid, samt hvilke faktorer som kan påvirke involvering. Empirisk gir oppgaven informasjon om hvordan kommunene og fylkeskommunen arbeider med bærekraftsutfordringene og implementeringsarbeidet. Den tar særlig for seg hvordan kommunene involverer seg i samhandlingsstrukturen #vårtagder som er fylkeskommunens verktøy for å bidra med mer veiledning og et mer effektivt implementeringsarbeid av vedtatt politikk.

Studiet har flere begrensinger for å få et så spisset resultat som mulig. Studien henvender seg i hovedsak til tematikk som ligger innenfor plan- og bygningslovens område, med utgangspunkt i de områder som hører inn under nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging. Spørsmålene informantene ble stilt er derfor i hovedsak innenfor dette området.

Undersøkelsen begrenser seg geografisk til Agder, og til utvalgte kommuner i Agder. Dette fordi det vil kreve betydelig mer ressurser og gjennomføre en undersøkelse i alle de fylkene som har gjennomført regionreformen og deres tilhørende kommuner. Likevel håper jeg at selv om det foreligger tematiske og en geografisk begrensning i undersøkelsens nedslagsfelt, så vil undersøkelsen kunne si noe om effektene av et regionalt tilrettelagt nettverkssamarbeid innen bærekraftsområdet, og den rollen fylkeskommunen har fått gjennom blant annet regionreformen. Sekundært vil den kunne si noe om den nytten kommunene opplever av å delta i nettverk for å løse territorielle wicked problems.

1.3 Struktur

Oppgaven er strukturert som følger:

Kapittel 2 presenteres konteksten rundt samhandlingsstrukturen og bakgrunnen for utviklingen av #vårtagder. Det gis også en grundig oversikt over samhandlingsstrukturen, og hvordan denne er satt sammen.

Kapittel 3 redegjør for teorien som blir brukt i oppgaven. Jeg har valgt teori som jeg anser relevant for oppgavens forskningsspørsmål. Jeg vektlegger i hovedsak teori om nettverkssamarbeid, men det redegjøres også for teori om endring og reform. I teorikapittelet presenteres også analysemodellen som brukes i studien.

Kapittel 4 presenter oppgavens metodedel. Her redegjør jeg kort for prinsipper bak metodene, og fremstiller hvordan jeg har gått frem steg for steg. Jeg redegjør grundig for hvordan jeg har gått frem for å svare ut oppgavens problemstilling i forhold til valg av metode, datainnsamling og analysen som er gjort. Jeg ser også på mulige svakheter og vurderer eventuelle feilkilder.

Kapittel 5 redegjør jeg for studiens empiri, som består av de innsamlet data fra intervjuer med seks informanter fra fem ulike kommuner.

Kapittel 6 drøfter funnene i kapittel fem opp mot det teoretiske rammeverket og problemstillingen.

Kapittel 7 oppsummerer mine konklusjoner fra studien med 11 hovedfunn, og gir forslag til videre forskning.

2.0 Bakgrunn og case

Dette kapittelet har som formål å kort presentere en kontekst rundt samhandlingsstrukturen. En stor del av initiativet til den nye samhandlingsstrukturen kom nettopp på bakgrunn av fylkeskommunens forsterkede mandat som samfunnsutvikler som var en del av regionreformen. Innledningsvis presenteres fylkeskommunen som nivå kort, deretter går jeg nærmere inn på bakgrunnen til regionreformen og status i Agder etter gjennomført regionreform. Videre presenterer jeg styringsdokumentet Regionplanen 2030 og til slutt beskriver jeg samhandlingsstrukturen #vårtagder som brukes som case i undersøkelsen. Jeg vil også gjerne bringe til oppmerksomhet at mens denne oppgaven har blitt skrevet har det blitt gjort endringer i #vårtagder. Dette er forsøkt ivare tatt gjennom dette arbeidet, men kan noen steder bety at det foreligger noen mindre avvik der man ikke har klart å fange opp disse, ettersom samhandlingsstrukturen er i stadig utvikling.

2.1 Regionreformen

Resultatene fra rapporten *Strekk i laget* (Lundberg et.al., 2020) som oppgaven viser til innledningsvis, ble publisert kort tid etter at regionreformen var gjennomført i Agder. Intervjuene og undersøkelsene var gjennomført i en tid hvor Agder fylkeskommune var preget av stor omstilling og endringsprosesser. Dette kan nok i noen grad ha preget de resultatene som ble presentert i studien den gang.

Regionreformen går inn i kjernen av offentlig ledelse. Det er en reform som treffer organisasjoner som er politisk ledet, som er avhengig av samhandling på både vertikalt og horisontalt nivå, og som skal løse grenseoverskridende og komplekse problemstillinger på tvers av forvaltningsnivåer. Regionreformen kan også trolig ses på som et svar på et behov for endring i møte med nye samfunnsutfordringer (Kommunal og distriktsdepartementet, 2018, s. 10).

Fylkeskommunene har eksistert siden 1830 tallet, og er et regionalt folkestyrt forvaltningsnivå. Mens fylkesting har kommet og gått gjennom årene, har debatten om fylkeskommunens rolle har pågått parallelt. Hvor noen har tatt til ordet for at fylkeskommunen har utspilt sin rolle, og at den bør fjernes helt, mens andre har ønsket å styrke den som forvaltningsnivå.

I St.meld.nr.19 (2001-2002) *Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå* legges det første grunnlaget for nettopp å styrke fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør. I begrepet «regional utviklingsaktør» ble det lagt til grunn at fylkeskommunen skulle få en større rolle som «pådriver og initiativtaker for å møte utordringer knyttet til den regionale utviklingen». Fylkeskommunene skulle med dette få ansvar for å skape møteplasser, etablere og lede regionale partnerskap, sette dagsorden og identifisere problemstillinger knyttet til regional utvikling, inngå i nettverk og ha dialog med brukergrupper (Meld. St. 19 (2001-2002)).

I 2004 skrev daværende statsråd for Kommunal- og regionaldepartementet, Erna Solberg at «*Dagens fylkeskommune er under press; fylkeskommunen har fått redusert legitimitet*» (Kommunal- og regionaldepartementet, 2004). Årsakene som beskrives i den faglige utredningen Solberg er sitert fra, er blant annet lav valgdeltakelse ved fylkestingsvalgene, at fylkeskommunen har mistet viktige oppgaver de tidligere var ansvarlige for, og det stilles også spørsmål om fylkeskommunene er «*for små til å ivareta viktige regionale utviklingsoppgaver*» (Kommunal- og regionaldepartementet, 2004).

I juni 2017 ble således regionreformen besluttet av et flertall i Stortinget. 19 fylker skulle bli til 11 fylker. I perioden 2018 til 2020 har derfor 15 tidligere fylker gjennomført fylkessammenslåing. Noen gjennomførte frivillig sammenslåing, mens andre ble tvangssammenslått. 13 av disse fylkene ble sammenslått 1. januar 2020.

De fire store delmålene i regionreformen er:

- *Å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler*
- *Gi større fylkeskommuner som bedre kan samhandle med regional stat*
- *Gi økt kompetanse for å ivareta dagens oppgaver på en bedre måte, og kunne påta seg nye oppgaver*
- *Styrke fylkeskommunen som en demokratisk arena*

Samtidig har det blitt overført endrede oppgaver og virkemidler til de nye fylkene. På regjeringens sider kan man lese at i tillegg til at man forventer en positiv samfunnsutvikling i hele landet på grunn av regionreformen så er det også «en forventning om at sammenslåingene skal gi lavere administrative utgifter, slik at fylkene kan gi bedre tjenestene til innbyggerne og legge rette for lokal næringsutvikling». Altså stordriftsfordeler.

Regionreformen medfører således både strukturelle endringer og endringer i de oppgavene og ansvarsområdene fylkeskommunen tidligere har hatt, samtidig som det er en økt forventning om at regionreformen skal styrke fylkeskommunene til måloppnåelse i de fire delmålene i reformen. En sentral oppgave for den nye fylkesorganisasjonen er derfor å iverksette tiltak og prosesser på bærekraftsområdet som har bred oppslutning blant kommunene i fylket. Vedtatt politikk slik som på bærekraftsområdet skal gjennom regionreformen kunne gjennomføres mer effektivt og slagkraftig. Samarbeid, felles oppfatninger og målsettinger på tvers er her viktige stikkord.

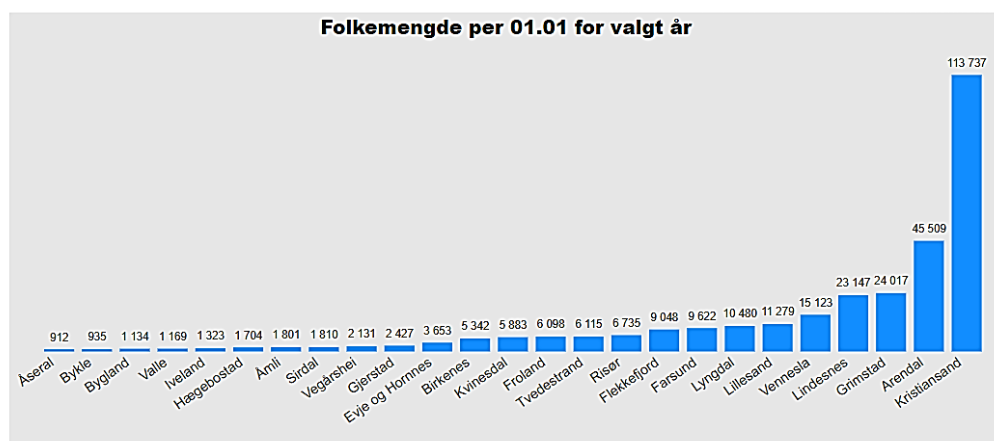
Oppsummert kan man kanskje noe forenklet si, at regionreformen synes å legge til grunn at systemkapasiteten øker med fylkeskommunens størrelse, og at rollen midt mellom det kommunale og statlig nivået skal oppfylle et behov for regional koordinering, tankegang og samfunnsutvikling i en tid med stadig flere komplekse organisasjoner og grenseoverskridende problemer som skal løses.

2.2 Agder fylkeskommune

Agder er et resultat av regionreformen. Agder gjennomførte en frivillig fylkessammenslåing mellom de to tidligere fylkene Aust-Agder og Vest-Agder, og de ble sammenslått til et felles fylke 1. januar 2020. Agder består av 25 kommuner og har tilsammen cirka 30 000 kommunalt ansatte, inkludert 3000 ansatte i fylkeskommunen. Per 1. januar 2022 hadde Agder 311 134 innbyggere, og i folketall er Agder det fjerde minste fylket i Norge, samt at de har relativt få kommuner i forhold til antall innbyggere. Til sammenlikning har f.eks. Nordland 241 235 innbyggere og et betydelig høyere antall kommuner med sine 41 kommuner, til tross et lavere innbyggerantall en Agder. Møre og Romsdal har 265 238 innbyggere og 26 kommuner.

Agder har siden 2010 har likevel vært blant de regionene som har vært raskest voksende i landet. Det er kun Osloområdet (Oslo og Viken) og Rogaland som har hatt høyere befolkningsvekst i forhold til folketallet. Selv om Agder opplever vekst i folketallet, så fordeler denne veksten seg ulikt mellom kommunene. Nesten like mange kommuner som opplever vekst, opplever nedgang. Mens det er 13 kommuner med vekst, er det 12 av de 25 agderkommunene som opplever nedgang i folketallet. (* sett inn ref. statistikkportal agderfk.no).

Av Agders 25 kommuner er det åtte kommuner som per 01.01.2022 har mindre enn 2000 innbyggere. Ti kommuner har under 10 000 innbyggere. Tre kommuner har inntil 15 000 innbyggere og fire kommuner har mer enn 20 000 innbyggere, hvor største kommune er Kristiansand med 113 737 innbyggere etterfulgt av Arendal med 45 509 innbyggere. Altså har 18 av 25 kommuner mindre enn 10 000 innbyggere i Agder. Ser vi på SSB sine tall fra 2020 (Hagen, 2020) ser vi at gjennomsnittlig innbyggertall i norske kommuner har økt fra rundt 12 000 til rundt 15 000 i perioden fra 2016 til inngangen av 2020. En stor andel av kommunene i Agder ligger dermed godt under det som er antall innbyggere i den norske gjennomsnittskommunen. Ser vi til utlandet, og våre naboland som Sverige og Danmark, så er denne forskjellen enda større, hvor gjennomsnittskommunen har et langt høyere innbyggertall.

Figur 2: Figuren viser innbyggertall i Agders kommuner per 01.01.2022 (Agder fylkeskommune, 2022c).

2.3 Regionplan Agder 2030

Regionplan Agder 2030 (Agder fylkeskommune, 2022d) er styringsdokumentet som skal danne grunnlaget for at landsdelen når målene som er satt. På denne måten er dette det dokumentet som danner grunnlaget for den fremtidige politikktutformingen i Agder. Et strategisk overordnede styringsdokumentet som beskriver de viktigste utfordringene og mulighetene for landsdelen.

Regionplanen inneholder et ønsket fremtidsbilde for Agder i 2030 og felles mål landsdelen skal oppnå. Regionplanen bygger på FNs 17 bærekraftsmål, og legger opp til at fylkeskommunen skal legge til rette for at landsdelen samarbeider om å nå FNs bærekraftsmål på regionalt og lokalt nivå (Agder fylkeskommune, 2022d).

Hovedmålsettingen i regionplanen er at Agder skal bli en økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig region. En bærekraftig region med lave utslipp hvor Agder blant annet i 2030 skal ha kuttet sine klimautslipp med 45 %. Det grønne skiftet skal brukes til både innovasjon og verdiskapning i privat og offentlig sektor. Samtidig som levekårene skal øke i hele landsdelen.

For å følge opp regionplanen er det vedtatt et handlingsprogram (Agder fylkeskommune, 2022e) som er organisert rundt regionplanens tre gjennomgående perspektiver som skal samsvare med de tre dimensjonene av bærekraft i hovedmålet.

Disse tre perspektivene er:

- Næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser
- Levekår, likestilling, inkludering og mangfold
- Klima og miljø

Det som er verdt å merke seg er at fylkeskommunen gjennom hele regionplanen og den tilhørende handlingsplanen legger som et premiss at en gjennomføring av Regionplan Agder 2030 forutsetter at både fylkeskommunen, alle kommunene, regional stat og andre aktører forankrer oppfølgingen av planen i sine egne styringsdokumenter og budsjettprosesser (Agder fylkeskommune, 2022d). Slik legges det opp til en effektiv iverksetting og implementering av bærekraftsmålene og felles målsettinger som landsdelen skal styre etter. Lykkes man med dette, vil en gevinst være at landsdelen får en felles virkelighetsforståelse, hvor det regionale samarbeidet styrkes, og løsningene finnes i felleskap.

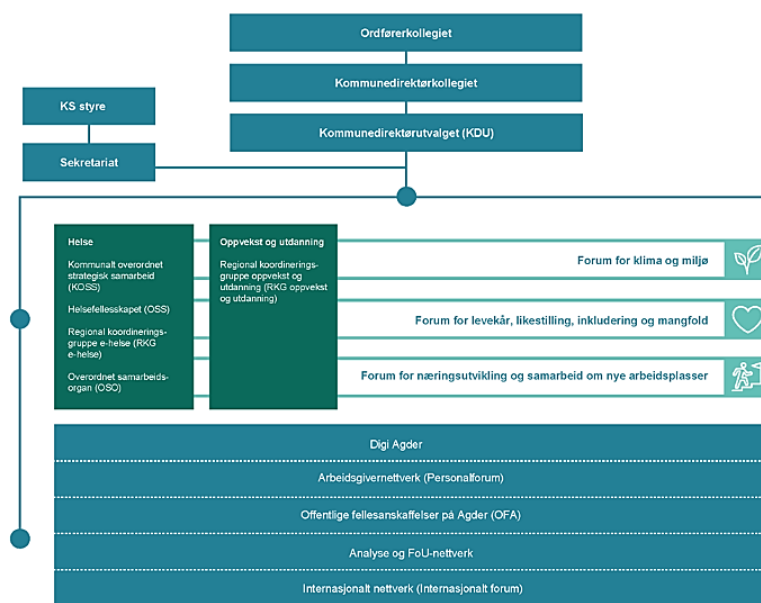
Bærekraftsmål 17 om samarbeid trekkes eksplisitt frem. Å tilrettelegge for høy grad av involvering, samhandling og samarbeid synes dermed å være de viktigste verktøyene fylkeskommunen legger til grunn for at landsdelen skal nå målene i regionplanen, og effektivt implementere bærekraftsmålene.

2.4 Samhandlingsstrukturen: #vårtagder

Gjennom hele Regionplan Agder 2030 og handlingsprogrammet er et av de viktigste premissene for å sikre måloppnåelse at Agder lykkes med samhandling mellom offentlig sektor, privat sektor og academia. Kommunedirektørkollegiet besluttet i november 2020 å vedta at det skulle etableres en regional samhandlingsstruktur med målsetting om å styrke den regionale gjennomføringskraften i landsdelen.

Dette har resultert i samhandlingsstrukturen #vårtagder, som er en regional samhandlingsstruktur for å samarbeide om felles mål hvor FNs bærekraftsmål skal virke som en bro for den regionale samhandlingen. Det avgjørende er å legge til rette for at man skal jobbe sammen om regionale utfordringer som er så grenseoverskridende og komplekse at enkeltaktører ikke kan løse dem alene (Agder fylkeskommune, 2022f).

Den nye samhandlingsstrukturen legger opp til at man fra 2021 og i kommende år skal få toppledere, fagfolk, ansvarlige andre ressurspersoner til å delta i nettverkene for å nå felles mål. Når kommunedirektører, ordførere, kommunalsjefer, eksperter, næringsliv, academia og andre er knyttet sammen i samhandlingsstrukturen håper man å effektivt kunne koble på felles analyse og FoU-miljøer, og slik bidra til å kunne koble sammen satsinger, få omsatt gode ideer i handling og nyttiggjøre internasjonal kompetanse. På denne måten legger samhandlingsstrukturen til rette for at de ulike foraene og fagnettverkene skal kunne lykkes med å bidra til å nå felles mål og løse felles utfordringer.

Figur 3: #vårtagder- Regional struktur for samhandling i Agder (Agder fylkeskommune, 2022b).

#vårtagder består av tre ulike åpne fora for samfunnsutvikling. Disse tre skal reflektere de tre samme gjennomgående perspektivene som er i Regionplan Agder 2030 (Agder fylkeskommune, 2022b). Forumene skal legge til rette for en bred grad av involvering, handling og måloppnåelse, og være møteplasser for dialog om samfunnsutvikling i Agder.

Ulike aktører i Agder skal på denne måten settes sammen for å løse regionale samfunnsutfordringer og styrke gjennomføringskraften i landsdelen. Foraene skal jobbe både kunnskapsbasert, og skape en regional kultur for åpenhet og deling. Metodikken i de tre foraene vil variere noe etter satsningsområdene. Men alle samlingene skal være preget av reell samhandling og samskaping. Arbeidet i forumene skal vise til tverrfaglighet, innovasjon og forskningsbasert samarbeid (Agder fylkeskommune, 2022b).

Hvert forum for samfunnsutvikling har et sekretariat som ledes av Agder fylkeskommune. Sekretariatene skal bidra til å etablere strukturer for gjennomføring av de ulike satsningene, samtidige som de bistår med administrative og faglige forberedelser til møtene i strategisk råd. Videre er det etablert et strategisk råd som både skal sette retning og skape kontinuitet for forumsarbeidet. De ulike strategiske rådene skal følge opp arbeidet i forumene og sikre fremdrift i arbeidet. Medlemmene av strategisk råd er utpekt av Kommunedirektørutvalget, og de velges for to år av gangen (Agder fylkeskommune, 2022b).

De tre ulike foraene i #vårtagder er:

Forum for levekår, likestilling, inkludering og mangfold

Forumet skal koble sammen organisasjoner, nettverk og enkeltindivider som har et stort engasjement for å bygge opp felles satsninger som skal bedre levekårene i Agder. Det er handlingsprogrammet til regionplanen som skal brukes som et verktøy inn i dette arbeidet, og forumet skal brukes til å spisse tematikk og tiltak der det er mulig å få til et regionalt løft på noen av de stor samfunnsutfordringene landsdelen står ovenfor.

Forumet arrangerer ulike møteplasser for sentrale interessenter som skal sikre både mobilisering og involvering, og samtidig legge til rette for konkrete handlinger og målrettede satsninger og prosjekter. Forumet har et strategisk råd som både skal peke retning for hvordan samhandlingen kan forsterkes og forbedres. De skal også kunne identifisere og velge ut mulige felles regionale satsninger. Medlemmer av det strategiske rådet inkluderer personer som er tilknyttet UIA, Ungdommens fylkesting, Regional koordineringsgruppe oppvekst og utdanning, Sørlandet sykehus HF, Hennig-Olsen Is, Agder Fylkeskommune og Nav Agder (Agder fylkeskommune, 2022g).

Forum for næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser

Dette forumet skal være et verktøy som skal styrke samhandlingen og den regionale gjennomføringskraften mellom blant annet offentlig sektor, privat sektor og akademia for å

etablere nye og attraktive arbeidsplasser i hele regionen. Som i forumet ovenfor er det også i dette forumet et eget strategisk råd som skal avklare og tydeliggjøre formålet med forumet. Medlemmene fra det strategiske rådet har sin tilhørighet i NHO, Young Industrial Innovators, UiA, Skagerak Capital, LO, Agder fylkeskommune, NORCE og Kristiansand kommune (Agder fylkeskommune, 2022h).

Forumet er forum for klima og miljø

Dette forumet skal være en åpen møteplass hvor ulike deltakere fra kommunene, næringslivet, politikken, akademia, frivilligheten og andre aktører møtes for dialog, mobilisering og handling inn mot komplekse samfunnsutfordringer i landsdelen. Målsettingen for forum for klima og miljø er at forumet skal bidra til at «aktører på tvers av sektorer kan jobbe mer systematisk og strategisk med målkonflikter i skjæringspunktet mellom klimagassreduksjon, naturmangfoldhensyn og arealutvikling og bruk (Agder fylkeskommune, 2022i).

Forumet har videre et klarere mandat, hvor det overordnede oppdraget skal være å jobbe for en mer bærekraftig arealforvaltning i Agder. Med stor grad av samhandling og involvering ønsker forumet å bygge en portefølje av satsninger og innsatsområder som skal bidra til en mer bærekraftig arealforvaltning. Strategisk råd for forumet har anbefalt at det skal prioriteres en satsning på arealregnskap i 2022, og har formulert følgende konkrete målsetting;

Alle kommuner i Agder kan føre arealregnskap innen 2026 («kan», ikke «skal») (Agder fylkeskommune, 2022i).

En slik satsning ser forumet for seg skal kunne være med å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for kommunale og regionale beslutningsprosesser, og øke bevisstheten om sammenhengene mellom klima- og naturkrisen, utviklingstrender og arealproblematikk. Medlemmene av det strategiske rådet for forum for klima og miljø er knyttet til Arendal kommune, UIA, BRG Utvikling, Greenstat, Statsforvalteren, Agder Energi og Agder fylkeskommune (Agder fylkeskommune, 2022i).

Videre arrangeres det to åpne forum for samfunnsutvikling i året hvor det tilrettelegges for dialog og kunnskapsdeling på tvers av sektorer og næringer. Det her på *Forum for samfunnsutvikling* at den store fysiske plattformen og arenaen for samhandling er, og det er hit aktørene inviteres og det er denne delen av #vårtagder det i hovedsak refereres til i denne oppgaven.

Mellom disse møtene som er beskrevet ovenfor skal det jobbes aktivt på konkrete tverrsektorielle satsinger på bakgrunn av dialogen i møtene. Innspillene fra deltakerne som er kommet fram i foraene for samfunnsutvikling følges opp av de strategiske rådene.

#vårtagder skal ved denne riggen være et konkret verktøy som skal løfte regionen gjennom strategisk og systematisk samhandling for å få til samarbeid og samhandling på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivåer. Som en kuriositet kan det nevnes at et ekspertutvalg (NOU 2020: 15, p. 6.8.1.) viser til at Agders regionale samhandlingsstruktur er et godt eksempel på en modell for samhandling mellom aktører på regionalt nivå, og ekspertutvalget skriver at *«de har tro på at denne formen for samhandling kan bidra til å løse samfunnsutfordringene vi står ovenfor»* (NOU 2020: 15, p. 6.8.1.).

Oppsummert er #vårtagder en samhandlingsarena som fylkeskommunen har tatt initiativ til for å tilrettelegge for regionalt samarbeid på tvers av sektorer og næringer. Hvor ulike aktører og de ulike kommunene i landsdelen kommer sammen for å koble satsninger, ulike forvaltningsnivåer fagfolk, kompetanse og mer sammen slik at landsdelen samlet skal ha samme utfordringsbilde, nå felles mål og finne løsninger i fellesskap på grenseoverskridende utfordringer. Altså har fylkeskommunen svart ut sitt mandat med å etablere en samhandlingsstruktur som skal bidra til stor grad av involvering og samarbeid for en mer effektiv iverksetting av vedtatt politikk- noe som også er satt som et avgjørende premiss om FNs bærekraftsmål skal nås innen 2030.

3.0 Teori

I dette kapittelet vil jeg ta for meg den teoretiske tilnærmingen til oppgaven. I det følgende redegjøres det for teorier som jeg anser som relevante for å besvare problemstillingen. Jeg har i hovedsak valgt å benytte meg av nettverksteori, men innledningsvis viser jeg også kort til teori om endring og reform. Dette knytter seg empirisk til fylkessammenslåingen som er en del av bakgrunnen for etableringen av #vårtagder. Dette inkluderes for å sette nettverksteorien i en kontekst som gjør den lettere å forstå. Jeg vil også presentere en modell som brukes til å analysere funnene i studien, og til sist presenteres noen hypoteser basert på fremstillingen av nettverksteorien.

3.1 Reforme og endringer

“Reform is about becoming better through the removal of faults and errors or by abolishing or correcting malpractice, especially of a moral or political or social kind. Reform is therefore about values and quality. Reform is about bringing about change. More so, reform is about the promise of bringing innovation and, hopefully, improvement”.

Slik beskriver Toonen (Øgård M, forelesningsnotat, 2020) reformbegrepet. Det er ingen tvil om at reformer og endring har preget offentlig sektor i stor grad over flere år. Reforme brukes gjerne for å svare ut et behov for endring i politikk og organisering, eller for å skape endring i samfunnet (Sander, 2021). Endring blir også definert som noe *som har funnet sted når man kan spore til dels betydelige forskjeller i tilstander på to tidspunkt* (Sander, 2021).

Som innledet med tidligere ønsker denne oppgaven blant annet å undersøke om det foreligger en endring i kommunenes opplevelse av i hvilken grad de opplever støtte og veiledning fra fylkeskommunen i forhold til bærekraftsarbeidet sammenliknet med de resultatene som kom frem for to år siden i rapporten *Strekk i laget* (Lundberg et.al.,2020). I funnene som presenteres i denne studien vil man derfor kunne lete etter forskjeller i kommunenes oppfatning mellom disse to tidspunktene.

Når det kommer til reforme, har det særlig under siste borgerlig regjering vært gjennomført en rekke større reforme i offentlig sektor. Slik som kommunereformen og regionreformen. Disse reformene har begge til felles at de har medført større og endrede organisasjoner og enheter som vist til tidligere i oppgaven. Men selv om man planlegger en reform, og dermed planlegger en endring, er ikke resultatene endringene skal oppnå mulig å planlegge på forhånd (Sander, 2021).

Litteraturen viser til flere ulike forhold som kan begrunne behovet og årsaken til at reformer blir iverksatt. Christensen (2008) viser blant annet til at reformene har sitt opphav i kontekstuelle årsaker. For eksempel kan det være begrunnet i endringer i organisasjonens omgivelser, eller kriser innad i organisasjonen. Dette kan være endringer som treffer organisasjonene slik som politisk retning, ønsker om endringer i samfunnet, men også forskning, statistikk med mer som ligger bak ønsket eller behovet for en reform.

Omsetter vi denne teorien til egen virkelighet i Agder, så ser vi at Agder var et resultat av en frivillig fylkessammenslåing. Før sammenslåing var både Aust-Agder og Vest-Agder preget av svake resultater på mange ulike områder, hvor begge fylkene over flere tiår havnet langt nede på nasjonale målsetninger i forhold til utenforskap, levekår, arbeidsledighet blant unge, folkehelse med mer. Tar man utgangspunkt i momenter i ovenfor teori som Christensen og flere fremhever, så kan nettopp disse svake resultatene over lengre tid ha vært utløsende årsaker eller bakgrunnen til at både Aust-Agder og Vest-Agder ønsket en endring som kunne endre både de regionale organisasjonene og politikken for regionen.

Teorien viser også til at reformer bør ha sin opprinnelse i etterspørsel, og her er et sentralt poeng om behovet og ønsket om reform gjenspeiles i hele organisasjonen. Dette fordi at behovet og ikke minst ønsket om endring kan være variere i de ulike delene av organisasjonen (Christensen m.fl. 2021). Som vist til ovenfor, kan det at begge de to tidligere fylkene Aust- og Vest Agder hadde en felles oppfatning av utfordringsbildet bidratt til et ønske om endring, men at behovet kan ha variert for de ulike nivåene i organisasjonene.

Andre momenter teorien trekker frem ved reformer og endringer er at løsevne og enkeltstående løsninger sjelden vil resultere i omfattende endringer i organisasjonen (City m.fl. 2009). Legger man opp til bare å utføre strukturelle endringer, er det trolig at kulturen og identiteten til en organisasjon ikke vil endres. En reform må derfor sikre at den ikke bare endrer ett element eller en isolert del av organisasjonen, men tvert imot gjør endringer som bygger opp under, stimulerer og forsterker hverandre (City et.al. 2009).

Ser vi på empirien har dette relevants. Allerede i 2017 ble det satt ned en fellesnemnd bestående av 22 politiske medlemmer fra Aust-Agder og Vest-Agder som begynte arbeidet med å danne den nye organisasjonen i regionen. I 2018 var en del av mandatet til Fellesnemnda å samordne og forberede sammenslåingen av de to fylkene (Agder fylkeskommune, 2018). Man skulle sette en ny administrativ struktur, legge førende prinsipper for organisering og utarbeidelse av det man anså som best organisasjonsmodell. Videre var en viktig del av fellesnemndas arbeid å sikre stor grad av involvering tidlig i disse

prosessene slik at man fikk til gode beslutningsprosesser ved gjennomføring av (Agder fylkeskommune, 2018).

Det ble i tillegg til fellesnemnda satt ned et partssammensatt utvalg som behandlet saker som gjaldt forholdet mellom fylkeskommunen som arbeidsgiver og de ansatte, en styringsgruppe bestående av prosjektleder, daværende fylkesrådmenn og organisasjonssjefene fra de to daværende fylkene. Videre ble det etablert et hovedsamarbeidsutvalg som skulle ha som formål å fremme et godt samarbeid og danne grunnlag for gode beslutninger i saker som berørte forholdet mellom ansatte og arbeidsgiver og til sist et programstyre som skulle sikre en helhetlig styring av IT- prosjektene (Agder fylkeskommune, 2018).

Disse fem nedsatte organene ble organisert som et prosjekt, og dokumentet «Administrativ struktur for Agder fylkeskommune av 24. september 2018 dannet grunnlaget for dette arbeidet (Agder fylkeskommune, 2018).

På denne måten kan det som teorien ovenfor peker på, vises til at man her hadde til hensikt å endre hele organisasjonen og ikke kun deler av den. I tillegg til disse momentene som allerede er nevnt, legger Mourshed m. fl. (2010) frem noen forutsetninger for hva han mener er essensielt for at en reform skal ha suksess. Han skriver at dersom organisasjoner skal oppnå gode resultater med gjennomføring av reformer, må disse reformene ha noen få klare målsettinger som viser tydelig kurs og sammenhenger. Disse må understøttes av krav om resultater, forventinger om kunnskap og fullføres med mulighet for lokale justeringer.

I det følgende vil jeg kort trekke ut et annet svært sentralt moment som ofte blir løftet frem i teorien rundt reformer og endring; *størrelse*. Kommune- og regionreformen har begge til felles at de har ført til større organisasjoner og større tilhørende geografiske områder. Større organisasjoner blir også vist til som et sentralt poeng i regionreformen. Hvor det heter at større organisasjoner trolig vil gjøre de nye fylkene i bedre stand til å lykkes. Men er det slik at størrelsen på fylkene eller kommunene spiller en sentral rolle i forhold til lokaldemokrati og innbyggerenes tilfredshet? Jeg vil i det følgende vise noen ulike perspektiver fra teorien rundt dette.

Teorien har ulike perspektiver på størrelse. Noen viser til at reforminitiativer i offentlig sektor kan preges av en forestilling om at «*større er bedre*» (Baldersheim og Rose, 2014, s.11).

Størrelsesparadokset trekkes frem av Baldersheim og Rose i boken *Det Kommunale laboratorium, Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*, hvor de skriver at:

«det er lite empirisk belegg for at store organisasjoner alltid er mer effektive eller vellykkede enn små (..)det er heller ikke overveldende belegg for at store kommuner er mer leveringsdyktige enn små kommuner». Videre skriver de at «I mange tilfeller har kommunestørrelse lite å si, og på en del områder presterer små kommuner bedre enn store, for eksempel når det gjelder innbyggernes opplevelse av lokalt demokrati eller tilfredshet med tjenestene».

Baldersheim & Rose (2014) avslutter med å si at til tross for dette, så er sammenslåing og økt størrelse ofte et av de første virkemidlene man griper til når man skal løse nye utfordringer.

De anser derfor kommunesammenslåinger til å være en god anledning til å teste ut hypoteser om størrelsen er av betydning og effekter av ulike fusjoneringsmodeller (Baldersheim og Rose, 2014, s.11). Jeg legger dermed til grunn at dette også må gjelde for fylkessammenslåinger, og at dette er teori som er overførbar for å evaluere effekter av regionreformen og størrelser på offentlige organisasjoner.

Andre som har forsket på størrelse er Dahl og Tufte (1973) som i sitt verk *Size and Democracy*, har sett på sammenhengen mellom størrelsen på ulike land (innbyggertall, areal, naturlige ressurser, BNP m.m.) og deres styringsevne og demokratiske evner. Her legges det blant annet til grunn at jo mindre lokalpolitikken er, desto mer vil innbyggerene handle ansvarlig og kompetent når det kommer til å kontrollere offentlige beslutninger, og slik delta i lokaldemokratiet. Men desto mindre vil systemets kapasitet svare på innbyggerenes preferanser (Dahl og Tufte, 1973). Altså mener de at det ikke nødvendigvis er slik at økt størrelse fører til bedre lokaldemokrati, og at innbyggere er mer tilfredse. Dette understøttes i stor grad av hovedfunnene som Lassen og Serritzlev (2011) presenterte da de undersøkte kommunereformen som ble gjennomført i Danmark. Her har de gjennom et betydelig materiale samlet inn før og etter kommunereformen, gjort funn hvor de kommer til at når størrelsen på en kommune øker, så synker også den internpolitiske effektiviteten. Eller sagt litt annerledes, ved å øke kommunestørrelsen så føler innbyggerne i kommunen seg mindre kvalifiserte til å spille en aktivt rolle, og de engasjerer seg mindre i beslutninger og politikk. Lassen og Serritzlev (2011) referer også til Platon og Aristoteles som i sin tid også beskrev viktigheten av optimal kommunestørrelse som skulle sikre at innbyggerne både levde godt, men også kunne engasjere seg i lokalsamfunnet. Debatten om størrelse synes dermed å ha vart over lang tid, men brukes like fullt den dag i dag som et argument for å gjennomføre reformer som skaper større enheter og organisasjoner.

Baldersheim et al. (2003) oppsummerer i sin litteratur om kommunestruktur med at smått er like bra som stort, og at det ikke er noe som tyder på at små kommuner har dårligere styringsevne enn store, tatt innbyggerenes tilfredshet i betraktning.

Med dette synes det derfor klart at det finnes ulik teori om organisasjoners størrelse. Noen av disse perspektivene kan se ut til å være i direkte strid mot noen av hovedargumentene for å gjennomføre kommunereformen og regionreformen. Er det nødvendigvis slik at en større fylkeskommune eller kommune vil være bedre rustet til å løse *wicked problems* som for eksempel klima- og miljøutfordringer? Eller finnes det alternativer til sammenslåing og større enheter?

I rapporten «*Strekk i laget*» (Lundberg et.al., 2020) som er vist til innledningsvis i oppgaven, ble det også slått fast at kommunestørrelse hadde noe å si i forhold til implementeringsarbeidet, og det blir vist til at «*større kommuner generelt var mer positive i vurderingen av bærekraftsmålene som et viktig styringsverktøy for politikk og prioriteringer*». Ut fra dette kan det synes som om de mindre kommunene har større behov for regionalt samarbeid og veiledning, for å få til et mer effektivt implementeringsarbeid, enn de større kommunene. Størrelse på kommunen kan derfor ha noe å si for hvilken *nytte* kommunen opplever av å delta i samhandlingsstrukturen. Men teori og litteratur viser at det kan være flere forhold som spiller inn på den enkelte kommunes involveringsgrad. Dette vil jeg redegjøre for nærmere under neste avsnitt.

I denne innledningen om reformer og endring har jeg kort ønsket å vise at teorien trekker frem noen ganske tydelige momenter om hva som ofte utløser et behov eller ønsket om å gjennomføre en reform. Dette kan for eksempel være endringer i samfunnet eller politikk. Jeg har også vist til relevante momenter fra teorien som er trukket frem som sentrale for at reformen skal oppnå positive resultater. Samtidig viser jeg til at reformer ofte er omdiskutert, og at det foreligger svært ulike perspektiver på faktorer som *størrelse*, og at reformer kan være både tidkrevende og kostbare. Jeg ser teori om endring og reformer som relevant for å gi en kontekst til oppgavens hovedteori som er teori om nettverkssamarbeid.

3.2 Teori om nettverk

Samarbeid. Et ord som for de fleste vil gi assosiasjoner til følelser og erfaringer. Her illustrert med noen sitater:

«We cannot be mere consumers of good governance, we must be participants; we must be co-creators» Rohini Nilekani, indisk forfatter og filantrop.

«Interkommunalt samarbeid er kommet for å bli, men jeg er kritisk til omfanget. Man flytter makt bort fra kommunestyrene» Jan Tore Sanner, daværende Kommunal- og moderniseringsminister

«Samarbeid betyr å sam-arbeide, å oppnå felles mål, ofte å jobbe på tvers av grenser og i relasjoner mellom flere sektorer og flere aktører. Samarbeid er basert på verdien av gjensidighet og kan inkludere innbyggerne» Arganoff og McGuire.

Ved å innlede med disse tre sitatene ønsker jeg å vise til at nettverkssamarbeid har flere nyanser. Knytter vi disse opp til samhandlingsstrukturen #vårtagder er det kanskje det siste sitatet som treffer nærmest på mandatet til samhandlingsstrukturen. Mens sitatet til Jan Tore Sanner viser en mer kritisk holdning til denne måten å jobbe på, og at det også finnes negative effekter av samhandling eller begrensninger. Det første sitatet viser viktigheten av å delta og samskape, og at dette kanskje er en av de aller viktigste forutsetningene for et nettverkssamarbeid.

Det vi ser er at samarbeidsnettverk, dette med å skape en arena for samarbeid på tvers av ulike sektorer, organisasjoner, enheter og nivåer, har særlig nå den senere tid blitt trukket frem som en av de mest effektive mekanismene vi har for å løse offentlige utfordringer som ikke kan løses av en enkel enhet (Bryson et al., 2006). Budskap om nettverkssamarbeid har også blitt sterkt kommunisert av FN, og vist til at denne måten å jobbe på ligger en forutsetning for å kunne løse bærekraftsutfordringene. I introduksjonen til FNs guide om partnerskap (Stibbe et al., 2018), innledes guiden med å beskrive et paradigmeskifte innen bærekraftig utvikling. Det vises til at tradisjonelle statsledet, top-down utviklingstilnærminger, er i den senere tid byttet ut med samarbeid på tvers av samfunnssektorer, og en nedenfra - opp tilnærming.

Offentlige organiseringen har endret seg fra å i hovedsak være i egenproduksjon til det som kalles nettverksproduksjon (Baldersheim & Rose, 2014). Men hvorfor peker stadig flere på nettverkssamarbeid som en del av løsningen på de store utfordringene? Og hvordan kan man måle effektene av nettverkssamarbeid?

Det finnes flere ulike grener og teoretiske perspektiver om samarbeid i offentlig sektor. Et perspektiv er det britiske og kontinentale *policy- nettverk- perspektivet* (Baldersheim

et.al.2021, s.149). Et perspektiv som særlig beskriver ressursavhengighet, og hvordan ulike aktørkonstellasjoner mobiliseres rundt konkrete problemområder, og som særlig tar for seg hvordan man hankses med *wicked problems*. Grenseoverskridende problemer som vanskelig kan løses innenfor rammene av en organisasjon eller en enkelt aktør. Med begrepet territorielt grenseoverskridende, menes noe som berører flere kommuner (Jacobsen, 2014). Eksempler på dette kan være levekår, klima, forurensning med mer. Problemer som det ofte ikke finnes klare løsninger på, eller problemer hvor det kan være vanskelig å si om et mål er nådd, eller man aldri er helt sikker på at en valgt løsning vil virke etter hensikten, og der løsningene ofte vil skape nye problemer eller avdekke andre utfordringer, kalles i litteraturen for *onde problemer* eller *wicked problems* (Jacobsen, 2014).

Slike grenseoverskridende *wicked problems* vil kunne kreve stor innsats fra flere hold og mye ressurser for å løses. Noe som også kan være synonymt med at en løsning vil kunne kreve samarbeid på tvers og involvering av ulike aktører på ulike nivåer. Noe som kan være en krevende øvelse både å lede og gjennomføre. Men som er viktig fordi en løsning på uklare problemstillinger ofte krever mangefasettert kompetanse (Jacobsen, 2014). Slik er bærekraftsutfordringene eksempler på sammensatte utfordringer som trolig ikke kan løses på en tilfredsstillende måte innenfor rammene av tradisjonelle enheter, som f.eks. en kommune, som vanligvis er hierarkisk oppbygd og territorielt avgrenset. Den tradisjonelle hierarkiske og sektoroppdelte organiseringen kan dermed se ut til å ha noen begrensninger i møte med en ny type utfordringer i takt med at samfunnet endrer seg. Globalisering som treffer lokalt kan derfor tenkes å utløse et behov for å tenke nytt om organisering og ledelse.

Et annet teoretisk perspektiv som trekkes frem i boken *Den kommunale mellomlederen* (Baldersheim et. al. 2021, s. 149) om samarbeid og samarbeidsledelse er et bredere *governance-perspektiv*. Litteraturen fokuserer her på hvordan nettverk ledes, styres og hvordan beslutninger fattes, om hvordan man løser problemer gjennom kollektiv handling uten hierarkiske beslutningsstrukturer, mens andre undersøker utfordringer med nettverksstyring under ikke-intenderte effekter som blant annet økte transaksjonskostnader, fragmentering, ansvarsforvitring, uthuling og fare for elitedannelse (Jacobsen 2014).

Det finnes også flere perspektiver fra litteraturen, og i denne undersøkelsen vil jeg kombinere elementer fra ulike perspektiver for å forsøke å kunne forklare mer rundt variasjon i samarbeid og grad av involvering i samarbeid.

Nettverk kan defineres på ulike måter, og en av flere definisjoner er slik: «*We define a network form of organization as any collection of actors ($N > 2$) that pursue repeated, enduring exchange relations with one another and, at the same time, lack a legitimate organizational authority to arbitrate and resolve disputes that may arise during the exchange*» (Baldersheim & Rose 2014, s.167). Her ser vi at denne definisjonen peker på tre ulike elementer som skiller nettverksorganisering fra de mer tradisjonelle måtene og organisere seg på som marked og hierarki. Definisjonen sier at for at det skal være et nettverk må det være mer enn to aktører, som har gjentatte og vedvarende relasjoner, uten en formell autoritet som kan avklare konflikter (Baldersheim & Rose, 2014).

Men hvorfor nettverk og samarbeid. Jo, for å oppnå mer offentlig verdi av tilgjengelige ressurser, tenker man at samhandling gjennom nettverk på tvers av sektorer vil kunne løse utfordringene bedre enn gjennom faste fragmenterte hierarkiske strukturer. Samarbeid på tvers av sektorer, på tvers av forvaltningsnivå og offentlig-privat samarbeid er derfor kjennetegnet på nettverksstyring og NPG (Baldersheim & Rose, 2014).

Nettverk finnes i et stort antall og ulike former. Forenklet kan det se ut som om nettverk eller governance-tilnærmingen ser på offentlig styring som en dynamisk, kompleks og bare delvis forutsigbar prosess. Helt i fokus til denne tilnærmingen er tanken om at styring er noe «grenseoverskridende», det vil si at den skjer i skjæringsoverflaten mellom ulike aktører.

Styring innen governance ses derfor på som en prosess som inkluderer mange til dels ulike aktører, der ingen av aktørene alene kan løse problemene man står ovenfor på en tilstrekkelig måte (Jacobsen, 2014). I tillegg vil mange av disse aktørene være helt eller delvis autonome i forhold til hverandre, noe som gjør at muligheten for bruk av hierarkisk basert makt er begrenset, og derfor at styringen i hovedsak må basere seg på dialog og forhandling (Jacobsen, 2014 s.22).

Ser vi på oppbyggingen av samhandlingsstrukturen #vårtagder, ser vi at denne består av ulike aktører som kommuner, næringsdrivende, universitet og andre. En rekke autonome aktører. Jacobsen beskriver tre ulike eksempler på «grenseoverskridende» styringsformer (Jacobsen, 2014 s. 22-23). Først flernivåstyring (multilevel governance) som fokuserer på styring som inkluderer flere, delvis autonome forvaltningsnivåer. Videre peker han på offentlig- privat samarbeid (OPS) der offentlige og private (profittsøkende) aktører samarbeider for å løse en konkret oppgave. Det tredje eksemplet er offentlig-offentlig samarbeid, som betyr at enheter som defineres å tilhøre offentlig sektor, slik som kommuner, fylkeskommuner og stat, går sammen om å løse et problem, utnytte en mulighet og eller produsere en tjeneste.

Interkommunale samarbeider hører som regel hjemme i denne kategorien (Jacobsen, 2014 s. 22-23).

Teorien viser dermed til at det foreligger sentrale forskjeller mellom government- og governance. Det som er felles for de nevnte eksemplene ovenfor er at de alle legger opp til samarbeid mellom flere organisasjoner, og at disse er (delvis) autonome, og at samarbeidet krysser grenser (formelle, funksjonelle, sektorielle/faglige, territorielle/geografiske).

Jeg vil ikke gå noe nærmere inn på disse forskjellene og likhetene enn dette som er vist til her, men kort vise til at man skal være observant på at det foreligger forskjeller, og at disse trekkes frem i ulike deler av nettverkslitteraturen.

Definisjonen ovenfor er ganske bred. Den gjør at flere ulike variasjoner og former for nettverk kan falle innenfor og at disse kan variere stort i sammensetning, formål og form. Det sentrale er at det er noe som skjer mellom minst to ulike aktører, at de forener ressurser og å løser en felles oppgave eller utfordring (Jacobsen 2014, s. 15). Videre trekker Jacobsen (2014, s.25) frem at Rhodes har vist til følgende kjennetegn på det han definerer som nettverk:

- Gjensidig avhengighet mellom parter, også mellom parter i offentlig, privat og frivillig sektor.
- Kontinuerlig interaksjon mellom partene for å utveksle ressurser og fremforhandle felles mål.
- Forhandlinger mellom partene, men basert på tillit og felles regler forhandlet frem av partene selv.
- Stor grad av autonomi slik at nettverkene kan organisere seg relativt fritt. Intet klart hierarkisk senter.

Jacobsen (Jacobsen, 2014 s. 26) påpeker imidlertid at listen til Rhodes ikke kan være uttømmende ettersom den ikke tar med relasjoner mellom aktørene, og ut fra en sosiologisk og sosialpsykologisk tilnærming mener han at man ut fra dette perspektivet kan definere nettverk som følgende:

- Et sett relativt autonome og likestilte aktører,
- som inngår i et sett relasjoner med hverandre,
- for å løse en eller flere oppgaver.

Med en slik definisjon mener han at det vil være mulig å klassifisere ulike typer nettverk og se på ulike trekk ved nettverkene og aktørene. Noe han trekker frem som nødvendig for å kunne undersøke effekten av ulike nettverk, klassifisere de for å se hvordan de skiller seg fra hverandre og undersøke om de faktisk fungerer til å løse de oppgavene de er ment å løse. På denne måten vil man kunne anvende teori for å undersøke og måle hvilken effekt samarbeidet har.

Jacobsen (2014) viser videre til at ved en klassifisering ut fra aktører slik som f.eks. ulike kommuner, vil man også kunne se på om det er noe som kjennetegner deltakerne i nettverket. Videre vil man kunne undersøke relasjonene mellom aktørene, for å se om nettverket er preget av f.eks. tillit, mistillit, tett eller løs kontakt osv. Et tredje område kan være å undersøke hvilke type oppgaver samarbeidet dreier seg om, altså å se på hva som er innholdet i relasjonene, f.eks. om det er produksjon av en bestemt tjeneste eller diskusjon av et felles problem osv. Samtidig åpner denne definisjonen for studier av sammenhenger mellom de ulike elementene. Helt sentralt å undersøke er hvordan trekk ved de ulike aktørene påvirker relasjonen. Slik som for eksempel hvordan ulike størrelse på kommunene påvirker relasjonen dem imellom, eller hvordan relasjonene i nettverket påvirker de enkelte aktørene. Eller mer konkret, påvirkes de forskjellige kommunene annerledes av det samme nettverket? Eller kan det undersøkes om ulik sammensetning av aktører og relasjoner egner seg bedre for en type oppgave enn for andre? (Jacobsen, 2014, s. 27).

Denne tilnærmingen brukes også delvis av Agranoff (2012), men han trekker også inn et nytt element nemlig ledelse. Agranoff peker på at ledelse er viktig for samarbeid, og retter fokus mot aktører og prosesser i samarbeidet. Denne undersøkelsen vil ikke gå nærmere inn på å se på trekk ved lederskapet i nettverket eller kommunene. Men det vil understrekes at dette også kan være et viktig element som kunne styrket undersøkelsen og bidratt til en mer nyansert og styrket forklaring av variasjon i samarbeidet. Det er derfor viktig å ha i mente at undersøkelsen kunne trukket inn flere variabler fra ulike teoretiske perspektiver som kunne styrket den. Men for å begrense omfanget av undersøkelsen vil noen mulige variabler ikke tas med i de analysene som gjøres.

Jacobsen (2014) fremhever hvor viktig det er å evaluere hvilke effekter et samarbeid har, og hvordan effekter av samarbeid kan måles empirisk for å kunne si noe om samarbeidet virker etter sin hensikt eller ikke. Hvordan ulike måter å organisere samarbeidet på gir ulike resultater, og under hvilke forutsetninger slike resultater oppstår (Jacobsen, 2014).

Litteraturen viser dermed til flere ulike tilnærminger på hvordan man kan måle effekten av nettverk.

Med nettverkseffektivitet eller det som kan enklere kan omtales som effekten av nettverkssamarbeid, legger denne studien til grunn et utgangspunkt i Provan & Kenis (2007) sin definisjon av effekt. De tar utgangspunkt i at effekt kan måles i oppnåelse av positive resultater på nettverksnivå som man normalt ikke ville kunne oppnå ved at individuelle organisasjonsdeltakere opptrer uavhengig eller enkeltvis. Eller sagt noe enklere, et nettverkssamarbeid vil være effektivt når det oppnår positive resultater som normalt ikke ville kunne oppnås av en enkelt aktør alene.

Med dette som utgangspunkt vil det tilsi at #vårtagder må kunne bringe med seg positive resultater som den enkelte kommune ikke kunne oppnådd alene. På motsatt side, dersom en kommune kunne løst et problem effektivt selv, ville det sannsynligvis være lite behov for et nettverkssamarbeid rundt dette. Selv om Provan & Kenis (2007) viser til at det må foreligge positive resultater, ønsker denne oppgaven også å inkludere effekter av #Vårt Agder som ikke bare er positive, men også se om det foreligger andre effekter, eller utfordringer som hindrer positive effekter.

Provan og Milward (2001) er blant dem som har satt sammen et rammeverk for hvordan nettverk kan evalueres. I sin publikasjon *Do Networks Really Work? A Framework for Evaluating Public-Sector Organizational Networks* (2001) presenterer de tre forskjellige analysenivåer som de mener nettverkssamarbeid kan måles ut i fra. Først og fremst fra et *samfunnsnivå*, videre fra et *nettverksnivå* og det tredje er fra et *deltaker* eller *organisasjonsnivå* (Provan & Milward, 2001). Ser man det ut fra et *samfunnsnivå* legger de til grunn at effektivitet kan måles og vurderes med det resultatet som nettverkssamarbeidet bidrar med til de som nettverket er ment til å arbeide for, eller nettverkets brukergruppe. Slik mener de at effektiviteten av nettverket avhenger av hvilket resultat det har for lokalsamfunnet og de som blir påvirket av nettverket. Eller nettverkets evne til å serve brukergrupper og andre interessenter i lokalsamfunnet sine behov (Provan & Milward, 2001).

Videre skriver de at effektivitet også kan måles og vurderes ut fra relasjonene mellom nettverksdeltakerne i nettverket, eller nettverkets evne til å tiltrekke seg og holde på nettverksdeltakerne. Sistnevnte kan omfatte hva slags fordel eller effekt nettverket har for hver enkelt deltakerorganisasjon eller som i denne oppgaven hva slags fordeler #vårtagder kan gi den enkelte kommune som deltar. «Whats in it for Me?». Vil min kommune bli i bedre stand til å løse problemer eller levere bedre tjenester ved deltakelse i samhandlingsstrukturen?

Før jeg går nærmere inn på de ulike variablene som benyttes i denne oppgaven vil jeg ut fra ovenfor gjennomgang presisere hvordan effekt/ eller nytte defineres i denne oppgaven.

Jacobsen skiller mellom intenderte effekter av samarbeid og ikke- intenderte effekter av samarbeid. Når nettverk eller interkommunalt samarbeid opprettes er det gjerne fordi det skal løse et eller flere konkrete problemer. Man legger til grunn at det foreligger intensjonalitet bak samarbeidene, og at nettverkssamarbeid ansees som en løsning på et problem (Jacobsen 2014 s. 42). I dette tilfellet er samhandlingsstrukturen #vårtagder tatt initiativ til for å få til en bærekraftig og helhetlig samfunnsutvikling slik at Agder skal nå FNs bærekraftsmål. Som Jacobsen påpeker, er den nettopp til for å løse konkrete problem, og er i tillegg en plattform for kunnskapsformidling. Jacobsen viser også til at samfunnsvitenskapelig forskning tilsier at et tiltak aldri kun har tilsiktede effekter, men tvert imot også kan ha utilsiktede effekter. Altså konsekvenser som man på forhånd ikke har klart å forutse. Disse kan både være positive og negative (Jacobsen 2014).

Denne oppgaven tar i størst grad for seg intenderte effekter slik som evne til bedre problemløsning, nytte, økt kvalitet og innflytelse, og vil gå mindre inn på uønskede effekter som for eksempel transaksjonskostnader eller redusert tradisjonell demokratisk styring og ansvar som er noen av konsekvensene som blir vist til.

Når man skal måle effekten av nettverk, skiller Jacobsen også mellom tre ulike type av nettverk/samarbeid som forklaringsvariabel. Han skiller mellom det han kaller *produksjonssamarbeid*, *læringsssamarbeid* og *styringsssamarbeid* og viser til at det er ulike effekter avhengig av type samarbeid (Jacobsen 2014 s. 67). Samarbeid (nettverk) er opprettet med helt ulike hensikter (Klijn 2008). Hensikten med nettverket påvirker derfor hva slags nettverksform man bør etablere. De tre ulike typene nettverk som Jacobsen viser til beskrives kort i det følgende:

Produksjonssamarbeid, dette er når noen kommuner slår sine ressurser sammen for å produsere noe kollektivt. Måten man måler effekt av denne type samarbeid vil være å vurdere om den eller de tjenestene som samarbeidet tilbyr, er bedre, billigere, mer robust osv. enn det hver enkelt deltakerkommune kan produsere alene (Jacobsen 2014).

Læringsssamarbeid, her deltar enkeltkommuner på en felles arena hvor man kan lære og få kunnskap om produksjon av en tjeneste, eller hvordan man kan styre best. For å måle effekt av et slikt læringsssamarbeid vil man undersøke om den enkelte deltakerkommune tilegner seg

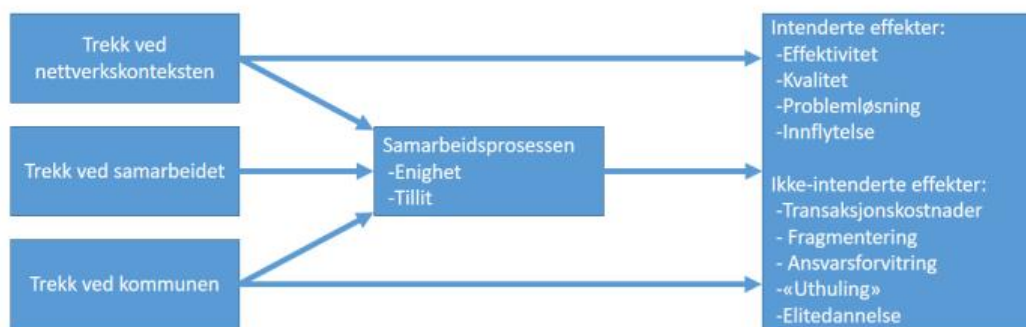
kunnskap, om de formidler det de har lært internt i egen kommune og om de tar i bruk kunnskapen til å konkret forbedre tjenester eller styring (Askim et al. 2008: Jacobsen 2014).

Den tredje nettverkstypen som beskrives er *styringssamarbeid*. Dette er når ulike kommuner samarbeider om å ta kollektive beslutninger på områder hvor den enkelte kommune har liten eller ingen mulighet til å løse problemet alene (Jacobsen 2010). For å undersøke effektene av et slikt samarbeid må man da undersøke om nettverkets evne til å fatte kollektive beslutninger, og evnen disse beslutningene har til å løse kollektive problemer.

#vårtagder kan nok beste beskrives som en blanding av de to sistnevnte ved å dels ha trekk av et læringsamarbeid og et styringssamarbeid. Dette fordi #vårtagder er et nettverk og en felles plattform som skal bidra med kunnskap, og hvor man i fellesskap utvikler verktøy som skal bidra til en mer effektiv implementering av vedtatt politikk, nå felles målsettinger, og gjøre hver kommune bedre i stand til å utvikle og levere tjenester i tråd med FNs bærekraftsmål.

Nedenfor vil jeg gå nærmere inn på de ulike variablene som er brukt i studien, og presentere analysemodellen.

Jacobsen (2014) har utviklet en analysemodell benyttet som ble benyttet i en kvantitativ studie om interkommunalt samarbeid.

Figur 4: Analytisk modell for evaluering av nettverkssamarbeid (Jacobsen, 2014, s. 59).

Jeg ønsker å bruke en tilpasset modell av Jacobsen sin analysemodell tilpasset en kvalitativ studie. Analysemodellen skal få klart frem de temaene som står sentralt i evalueringen.

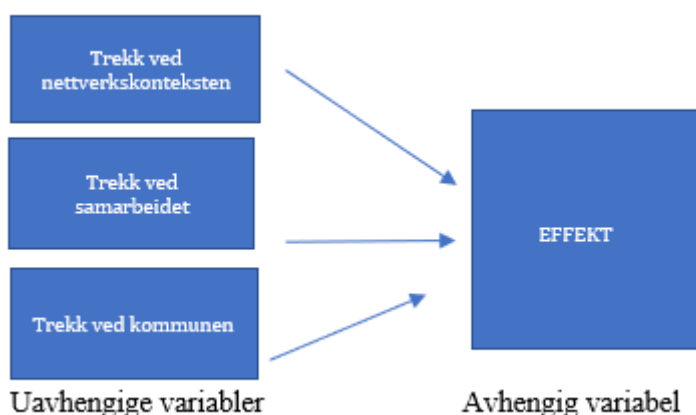
Formålet er først og se på hvordan modellen kan brukes til å måle effekter og trekk ved samarbeidet. Videre vil man kunne utvide modellen til å se på trekk ved samarbeidet, trekk ved deltakerkommunene og trekk ved konteksten.

Jacobsen (2014) påpeker at mange av de effektene som interkommunale samarbeid er etablert for å nå, kan være vanskelige å måle på en klar og ens måte. For eksempel kan det være vanskelig å måle evnen til å løse grenseoverskridende problemer. Selv om Jacobsen bruker interkommunalt samarbeid i sine eksempler, anses denne teorien å kunne være overførbar til også andre typer nettverk, slik som #vårtagder.

Effekter av interkommunalt samarbeid er vanskelig å måle fullstendig, og kan bare i begrenset grad måles effektivt (Jacobsen, 2014, s. 61). De fleste evalueringer av effekter av slikt samarbeid må derfor basere seg på subjektive indikatorer. Med subjektive indikatorer viser Jacobsen til «ekspertvurderinger av hvordan samarbeidet har virket eller ikke. Med dette mener han at man må stille spørsmål om effektene av samarbeidet til spesialister på dette feltet, altså personer som er en del av nettverket eller som det er rettet mot. I vårt tilfelle vil dette være deltakere i #vårtagder eller toppledere i kommunene og andre aktører nettverket retter seg mot. Dette tilsier dermed at det vil være utslagsgivende i studiet dersom man ikke intervjuer eller stiller spørsmål til riktige informanter. Stiller man spørsmål til andre vil dette dermed kunne gi et svært feilaktig bilde av effektene. Denne teorien påpeker dermed et springende punkt som må tas hensyn til ved utvelgelse av informanter til studien. Dette vil bli vist til nærmere i metodekapittelet.

3.2.1 Analysemodellen

Jeg benytter en tilpasset og forenklet versjon av Jacobsen sin modell til min masteroppgave ettersom jeg utfører en kvalitativ studie. Modellen ser slik ut:

Figur 5: Forenklet analytisk modell basert på Jacobsen (2014) tilpasset kvalitativ metode

I analysemodellen (figur 5) bruker jeg tre kategorier med uavhengige variabler (det som forklarer), og en avhengig variabel (det som forklares). Den avhengige variabelen er avhengig

av nivået på de uavhengige variablene (Neuman, 2012). Til venstre er de uavhengige variablene. Det legges til grunn at de uavhengige variablene kommer til å påvirke en eller flere andre variabler. Effekten av de uavhengige variablene kan undersøkes ved å studere hvordan den avhengige variabelen endrer seg som følge av endringer i den uavhengige variabelen (Dahlum, 2022). Pilene peker i bare en retning fordi jeg antar at variablene står i et kausalt forhold til hverandre, fra årsak til virkning (Jacobsen, 2015). Verdiene som den avhengige variabelen har vil bli bestemt av de verdiene som de uavhengige variabelen har (Jacobsen, 2015).

På denne måten kan man for eksempel undersøke hvordan opplevd nytte av #vårtagder endrer seg som følge av trekk ved nettverket eller kommunen. Det er de intervjuede informantene i de ulike kommunene som er analyseenheter. I det følgende forklarer jeg variablene i analysemodellen:

- Den avhengige variabelen i analysemodellen er *effekt*. Det finnes flere måter å måle effekt på (se også punkt ovenfor om dette). I denne oppgaven bruker jeg nytte som indikator (se tabell nr.3 i kapittel 4.)
- De uavhengige variablene er *trekk ved samarbeidet*, trekk ved nettverkskonteksten og *trekk ved deltakerne (kommunen)*. Under følger en gjennomgang av disse:

Trekk ved nettverkskonteksten

Det er i litteraturen trukket frem flere ulike momenter som må være tilstede for at evnen til samarbeid i en organisasjon eller sammensetning skal være mulig. Jacobsen (2014) trekker frem følgende momenter som ble definert av Benson og Levine & White (Jacobsen, 2014):

- Partene er enige om målsettingene med samarbeidet, det vil si enighet om samarbeidets innhold.
- Partene er enige om omfanget av samarbeidet, det vil si hvor mye tid og ressurser de skal legge ned i arbeidet.
- Partene er enige i fordelingen av ressurser som den enkelte deltaker skal legge ned i arbeidet
- Samarbeidet preges av lavt konfliktnivå.

Ut fra dette, ser vi at *enighet* skiller seg ut som en viktig forutsetning. Jacobsen (2014) viser til at i tillegg til høy grad av enighet, er det også flere som har trukket frem tillit som en viktig

suksessfaktor. Dette definerer han på følgende måte i en nettverkssammenheng til å være: «a) noen aktører er (delvis) avhengige av hverandre, b) der det ikke foreligger noen mulighet for perfekt kontroll av det andre foretar seg, og c) der man velger å stole på at andre aktørene man er avhengig av, ikke vil gjøre noe som kan skade en». I tillegg til enighet og tillit, blir fravær av konflikt sett på som en viktig faktor i flere empiriske studier om nettverk. (Emerson et al.2012: Jacobsen 2014).

Sanda (2001) blir vist til som en studie som har sett på flere casestudier og ut fra funnene der trukket frem følgende ytre forutsetninger og indre forutsetninger som suksessfaktorer for samarbeid mellom kommuner:

Ytre forutsetninger for vellykket interkommunalt samarbeid:

1. Lag interkommunale møteplasser og samarbeidsarenaer – administrative og politiske
2. Bli enige om en visjon for samarbeid som løsningsalternativ – en viljeserklæring
3. Lag en strategisk plan for gjennomføring
4. Bygg regionale holdninger gjennom bevisstgjøring og informasjon
5. Bruk regionrådet som strateg og koordinator for interkommunalt samarbeid

Indre forutsetninger for vellykket interkommunalt samarbeid:

1. Veldig gode samarbeidsprosjekter der gevinstmulighetene synes åpenbare
2. Sørg for god forankring dypt ned i organisasjonene for det enkelte samarbeidstiltak
3. Bruk tid på mobilisering, planlegging og gjennomføring
4. Legg «trykk» på gjennomføringen
5. Fokuser på lederrolle og gjennomføringsansvar

Det foreligger også flere nyere studier som viser til andre forutsetninger som bør ligge til grunn for å lykkes med samarbeid. Men av de ulike studiene påpeker Jacobsen (2014) at det er noen faktorer som går igjen, slik som enighet og tillit, og at dette igjen sørger for fravær av konflikt. I denne oppgaven har jeg valgt å bruke *enighet* og *tillit* som mine to indikatorer, i tillegg til at jeg velger å bruke en egen indikator som ikke er hentet fra teorien, *innstilling til nettverkssamarbeid*. Dette fordi jeg mener det kan være relevant å undersøke om innstillingen til informanten kan ha noe å si for deltakelsen, og i hvilken grad man oppnår tillit og enighet i samarbeidet.

Jeg har nå redegjort for indikatorene som litteraturen viser til under *trekk ved nettverkskonteksten*. Ut fra dette har jeg laget følgende hypoteser:

H1: Desto større grad av tillit, desto mer opplevd nytte

H2: Desto større enighet rundt mandat og hensikt, desto bedre opplevd nytte

Trekk ved deltakerne

Den neste variabelen er *trekk ved deltakerne* (kommunene). Her påpeker Jacobsen (2014) særlig to indikatorer som anses som særlig aktuelle å bruke i vurderingen: Forskjeller i kommunestørrelse og kommuneøkonomi. Kan ulikheter i kommunestørrelse og kommuneøkonomi mellom deltakerne forklare graden av involvering og deltakelse i nettverket? Jacobsen (2014) viser til at når det kommer til interkommunalt samarbeid at hans funn er at små kommuner har større behov for samarbeid og nettverk på tvers enn store kommuner. En liten kommune med svært god kommuneøkonomi vil kunne ha mindre behov interkommunalt samarbeid enn en kommune med dårlig økonomi. Dette er to forhold som dermed kan svekke behovet for samarbeid. I denne oppgaven bruker jeg begge disse indikatorene for å undersøke om mine resultater kommer til samme konklusjonen.

Jeg har derfor formulert følgende hypoteser:

H1: Desto mindre kommune, desto mer åpen for samarbeid og deltakelse i nettverk

H2: Desto svakere kommuneøkonomi kommunen har, desto mindre aktiv er kommunen i nettverk og samarbeid

H3: En mindre kommune med god kommuneøkonomi vil ha mindre behov og ønske om samhandling med fylkeskommunen

H4: Mindre kommuner har større nytte av å delta i nettverk, enn større kommuner som mener de selv kan utvikle verktøy og tjenester bedre og rimeligere om de gjør det selv

Trekk ved samarbeidet

Under denne variabelen er det flere indikatorer som trekkes frem av Jacobsen (2014, s 73). Det er særlig tre kontekstuelle forhold som trekkes frem ved evaluering av interkommunalt samarbeid som jeg mener bør kunne være overførbare til evalueringen av #vårtagder. Disse indikatorene kan ha betydning metodisk ettersom noen forhold, slik som for eksempel antall deltakere kan ha noe å si avhengig av hva slags type nettverk det er som studeres. I noen samarbeid vil det for eksempel kunne være positivt med flere deltakere, slik som i et læringssamarbeid hvor tilegnelse av kunnskap er viktig, eller i et styringssamarbeid, mens for noen deltakere vil det kunne ha en negativ innvirkning dersom det dreier seg om et produksjonssamarbeid (Jacobsen, 2014).

Ved et *læringsnettverk* viser Jacobsen (2014) til at *kunnskap* kan være en sentral indikator. Ved å undersøke om den enkelte kommune tilegner seg kunnskap fra nettverket, og om kommunen formidler denne kunnskapen internt i egen organisasjon, eller om kommunen tar i bruk kunnskapen til konkret forbedring av tjenester eller styring vil man kunne si noe om effekten.

Videre viser Jacobsen (2014) til at det mulig å måle samarbeidets evne til å fatte kollektive beslutninger, og slike beslutningers evne til å til å løse kollektive problemer. Samt at også størrelsen på nettverket kan være aktuelt å evaluere, og hvilken effekt det har på hvor mange kommuner eller ulike deltakere som inngår i samarbeidet.

I tillegg trekkes følgende indikatorer som særlig effektive å evaluere:

1. Funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet (nærhet/interaksjon/pendling mellom kommuner), hvor graden av funksjonell integrasjon i en region sier noe om den gjensidige avhengigheten mellom kommunene i regionen (Jacobsen 2014).
2. Fysiske avstander i samarbeidsområdet- eller geografi. De fysiske avstandene og demografi kan påvirke et samarbeid og graden av involvering i dette. Jacobsen (Jacobsen 2014) viser til at dette kan ha sin grunn i at kommuner som ofte ligger geografisk nær hverandre, kan ha ganske lik økonomi, og at fysiske avstander i samarbeidsområdet kan være tett knyttet til fysisk areal.
3. For det tredje er det de samlede ressursene i samarbeidsområdet som trekkes frem. Noe som kan tilsi at jo flere ressurser et nettverk har til rådighet, desto bedre effekter oppnår det. Altså legges det til grunn at kommuner som har mer tilgjengelig ressurser også har større muligheter til å delta i nettverk, og sette av tid og midler til dette arbeidet (Jacobsen 2014).

Som vi ser er det flere måter å måle denne variabelen på, jeg vil i denne oppgaven benytte kunnskap, funksjonell integrasjon og geografiske avstander som mine indikatorer ettersom jeg mener de vil svare ut problemstillingen best. Dette vil gjøres rede for i metodekapittelet.

Jeg har også trukket ut en hypotese som jeg ønsker å teste:

H1: Kommuner med få ressurser vil delta mindre i nettverkssamarbeid.

Effekt

Oppgavens avhengige variabelen er *effekt*. Jeg velger å definere effekt som *virkning* i denne oppgaven. Altså hvilke *virknings* eller *effekt* har #vårtagder? Jacobsen (2014, s.144-145) viser til at det er ulike effekter for ulike kommuner og i ulike kontekster. I boken viser Jacobsen til studier som antyder at stordriftsfordeler og kvalitetsforbedringer i hovedsak kommer de mindre kommunene i et samarbeid til gode. Han viser til at det er studier hvor særlig kommuner som har under 2000 innbyggere er de som særlig tar ut økonomiske stordriftsfordeler i et samarbeid, mens de store kommunene har en mindre gevinst. For å begrunne dette ytterligere vises det til ulike casestudier som har gjort funn som støtter denne konklusjonen. Han viser til at i disse casestudiene følte de mindre kommunene seg tvunget til å delta i samarbeider, mens de store kommunene mente de kunne gjort jobben bedre og rimeligere om de hadde løst den selv (Jacobsen, 2014, s.145).

Når det gjelder evne til problemløsning, regional utvikling og ekstern innflytelse viser Jacobsen (2014) til hans studie fra 2010 hvor det ble stilt spørsmål om hvorvidt regionrådsamarbeidene hadde ført til bedre evne til å løse grenseoverskridende problemer knyttet til areal, næringspolitikk, miljø og klima. Jacobsen viser til at hans funn var at kommunestyrepolitikerne som var en del av populasjonen i studien, ikke gav noen særlig høy score i sine evalueringer av regionrådenes evne til å løse grenseoverskridende problemer. Funnene viste at scoren var noe høyere på samfunnsplanleggingsområdet, mens effekten på bedre arealutnyttelse og næringsutvikling ble vurdert som liten (Jacobsen, 2014, s.146). På den annen side viser funnene en positiv score når det gjaldt spørsmål om regionrådenes evne til å skape en felles forståelse for regionens utfordringer (Jacobsen, 2014, s. 147). I kvalitative studier som Jacobsen (2014) viser til hadde det kommet frem at regionrådene ble sett på som «prateklubber» og at de brukte svært mye tid og ressurser på diskusjon, uten å klare å komme frem til endelige avgjørelser (Jacobsen 2014, s.147).

Ut fra dette er det særlig to indikatorer som jeg ønsker å trekke ut og ser på som aktuelle å bruke. Disse er *nytte* og *evne til problemløsning*.

Det er viktige å påpeke forskjellen på Jacobsen sitt studie og dette studiet. Funnene ovenfor er hentet ut fra intervjuer med kommunepolitikere og studien omhandler regionrådene. Denne studien intervjuer ledelse fra administrasjonen og i hovedsak fra planavdelingene eller kommunalsjefer fra teknisk sektor. Denne studien omhandler fylkeskommunen og

samhandlingsstrukturen #vårtagder. Det må derfor være et noe kritisk utgangspunkt til de ulike funnene som gjøres ettersom studiene har noe ulikt utgangspunkt og benytter ulike kilder. Det kan derfor tenkes at bruk av Jacobsens teori og analysemodell kan gi noen svakheter ved denne oppgaven og de konklusjoner og funn som legges frem.

Oppsummering

Som vi ser er det altså flere variabler som kan benyttes i analysen. Det betyr ikke at alle variablene vil måtte være med i de empiriske analysene, ettersom det kan være vanskelig å skille noen av dem fra hverandre. Men det er viktig å ha presentert disse slik at der man empirisk ikke kan vise til et klart skille mellom to variabler, så er dette pekt på innledningsvis.

Jeg har i dette kapittelet beskrevet en del av den teorien som ligger til grunn for de analysene som gjøres i studien. Den empiriske analysen får på denne måten en beskrivende og en forklarende betydning. Jeg har trukket frem flere ulike variabler som vil kunne tillegges vekt og trekkes frem, og indikatorer som kan benyttes for å evaluere og måle disse. Jeg har også vist til punkter som vil kunne avvike eller er spesielt sårbare på bakgrunn av kompleksiteten, sammensettingen og hva slags type nettverk det dreier seg om.

Jeg har også valgt ut noen hypoteser sammenfattet på bakgrunn av Jacobsen sin teori som oppsummeres i nedenfor tabell:

Variabel	Hypoteser
Trekke ved deltakerne	H1: Desto mindre kommune, desto mer åpen for samarbeid og deltakelse i nettverk
	H2: Desto svakere kommuneøkonomi kommunen har, desto mindre aktiv er kommunen i nettverk og samarbeid
	H3: En mindre kommune med god kommuneøkonomi vil ha mindre behov og ønske om samhandling med fylkeskommunen
	H4: Mindre kommuner har større nytte av å delta i nettverk, enn større kommuner som mener de selv kan utvikle verktøy og tjenester bedre og rimeligere om de gjør det selv
Trekke ved samarbeidet	H1: Desto større grad av tillit, desto mer opplevd nytte

	H2: Desto større enighet rundt mandat og hensikt, desto bedre opplevd nytte
Trekk ved nettverkskonteksten	H1: Kommuner med få ressurser vil delta mindre i nettverkssamarbeid

Tabell 1: Oppsummering av hypoteser

4.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvordan jeg har gått frem for å svare ut de tre forskningsspørsmålene i problemstillingen. Jeg innleder kort med en gjennomgang av teoretisk avklaring rundt metode, før jeg presenterer hvordan jeg har valgt å samle inn dataene til studien, hva slags type informasjon jeg har samlet inn, operasjonalisering og analyse av dataene. Det redegjøres grundig for hvordan dette er gjort, og hvorfor det er valgt å gjøre det på den valgte måten. I tillegg er det et avsnitt hvor både styrker og svakheter ved studien gjennomgås. Det siste avsnitt i kapittelet inneholder etiske refleksjoner rundt tematikken.

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» (Hellevik, 2002, s. 12).

Eller sagt på en annen måte formålet med forskning er å få frem gyldig og troverdig kunnskap om virkeligheten (Jacobsen, 2015) Mens teorien skal brukes til å forklare eller å forstå de innsamlede dataene, skal man med den metoden man velger vise hvordan man har tenkt å arbeide for å få inn den informasjonen man ønsker og hvordan man skal behandle disse for å få svar på problemstillingen (UiO, 2014). Når metoden legges frem sier vi altså noe om hvordan vi har tenkt å finne frem til de dataene eller den empirien som vi trenger for å få svar på problemstillingen (UiO, 2014).

Noe av det aller viktigste ved empirien og ved valg av metode er at det stilles krav til at empirien har både validitet (er gyldig og relevant) og reliabilitet (er pålitelig og troverdig). Med dette menes for eksempel om den informasjonen som er samlet inn bidrar til å besvare problemstillingen eller ikke (Jacobsen, 2015). Dersom man har samlet inn informasjon som ikke er relevant for problemstillingen er det svært sannsynlig at den vil ha lite validitet. Målet bør derfor være å ha høy validitet slik at de innsamlede dataene gir svar på de spørsmålene som er stilt (Jacobsen, 2015).

Videre må man vurdere om den empirien (informasjonen) som samles inn er påvirket av hvordan innsamlingen av empirien er utført på eller ikke. Dersom man for eksempel har valgt informanter eller enheter som ikke har kjennskap til det som det stilles spørsmål om, kan dette resultere i at studien har lav reliabilitet. Målsettingen må derfor være å ha høy reliabilitet slik at informasjonen ikke er påvirket av måten informasjonen er hentet inn på. Med andre ord må man ha som mål at undersøkelsen er til å stole på.

Som vi ser av dette er det flere sentrale forhold som kan spille inn på kvaliteten av en studie, og selv om man ikke har vært det bevisst, så kan metodiske mangler bidra til konkrete feil eller svakheter ved studien. Derfor er det viktig å gjennomføre undersøkelsene på en riktig måte, samtidig som man anerkjenner at det ikke alltid er mulig å unngå feil, men at man derfor må stille noen kritiske spørsmål underveis slik at man skal kunne se eventuelle svakheter i forhold til de resultatene som foreligger (Jacobsen, 2015). En del av undersøkelsen bør derfor være at man reflekterer over hvilke styrker og svakheter som knytter seg til de ulike tilnærmingene (Jacobsen, 2015).

Valg av metode avhenger til syvende og sist i stor grad av hva slags problemstilling man har og hvordan denne er formulert (UiO, 2014). Ved samfunnsvitenskapelig metode, læren om hvordan man skal gå frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, er det i hovedsak to metoder som benyttes. *Kvalitativ metode* og *kvantitativ metode* (UiO, 2014).

Den *kvalitative metoden* kjennetegnes av at empirien som samles inn i hovedsak foreligger som ord (UiO, 2014). Kvalitativ tilnærming er derfor hensiktsmessig å velge når problemstillingen har behov for en metode som går i dybden og får frem nyansert data som best kan beskrives med ord og ikke tall (Jacobsen, 2005). En kvalitativ tilnærming og metode er strategier for beskrivelse, og analyse av karaktertrekk samt egenskaper eller kvaliteter ved fenomenet som skal undersøkes (Malterud, 2002).

Kvantitativ tilnærming derimot er godt egnet når man skal undersøke mange enheter, og har problemstillinger som i stor grad lar seg konkretisere (Jacobsen, 2015). Ved kvantitativ metode benyttes ofte spørreskjemaer og faste svaralternativer for innsamling av dataene, og inneholder som oftest tall og statistikk. Som vi ser av begge metodene går det et skille mellom tematikk som kan skildres med tall eller om den best kan skildres med ord. Tall og ord er begge viktige på hver sin måte, men de har ulike styrker og svakheter knyttet til ulike tilnærminger.

4.1 Metodisk tilnærming

Som vist til i teorikapittelet (kapittel 3.) benytter jeg en tilpasset analysemodell med utgangspunkt i Jacobsen (2014) sin analytiske modell for evaluering av interkommunalt samarbeid. Oppgaven er en deduktiv tilnærming. Det vil si at jeg bruker eksisterende teorier mot

virkeligheten, altså går man fra teori til empiri. Jacobsen (Jacobsen, 2014) anbefaler da at innsamling av data bør skje på teoretiske antakelser.

Innledningsvis kontaktet jeg Agder fylkeskommune for å presentere og diskutere ulike forslag til temaer og problemstillinger som omhandlet fylkeskommunen og arbeidet med FNs bærekraftsmål i Agder. Dette resulterte i et møte med fylkeskommunedirektør og fylkesdirektør for innovasjon og organisasjonsutvikling. Møtet ble gjennomført fysisk på fylkeshuset i Kristiansand. Et av forslagene som fylkeskommunen presenterte var en studie som tok for seg kommunenes opplevelse av samhandlingsstrukturen #vårtagder. På bakgrunn av personlig interesse og kjennskap til nettopp denne samhandlingsstrukturen valgte jeg derfor å gå videre med å utvikle en problemstilling innen denne tematikken med #vårtagder som case.

I arbeidet med å utvikle problemstillingen til oppgaven hadde jeg to formål. Jeg ønsket nyansert datamateriale fra kommunene som var beskrivende, og et materiale som gikk i dybden for å se etter sammenhenger og mulige årsaker som kunne være forklarende. Problemstillingen ble derfor utviklet slik at den er både beskrivende og forklarende.

Utgangspunktet var å gjennomføre en kvantitativ undersøkelse med spørreskjemaer som skulle hente inn statistikk fra alle de 25 kommunene i Agder. På denne måten ville jeg trolig kunne hente informasjon om deltakelse i nettverket og få en oversikt over hvor mange kommuner som deltok og lage statistikk som viste noe om i hvor stor grad kommunene prioriterte nettverket. Etter drøfting med fylkeskommunen og noe mer refleksjon rundt metode og problemstilling ble det klart at det ville være mer hensiktsmessig med en undersøkelse som fikk frem flere nyanserte kvalitative data. Dette fordi det ville være verdifullt å få frem nyanserte data som kunne si mer om kommunenes prioriteringer, erfaringer og opplevelser, og hvorfor de var slik. Slike skildringer ville kunne være verdifulle for den videre utviklingen av #vårtagder, og det videre arbeidet med kommunene for en bærekraftig utvikling.

Jeg har derfor valgt en kvalitativ tilnærming til problemstillingen. Jacobsen (2015) skriver om dette at kvalitativ metode ofte er den metoden som er best egnet for å avklare et uavklart tema nærmere. Ved å benytte en kvalitativ tilnærming kan man få fram nyanserte beskrivelser av det valgte temaet, og få frem ulike perspektiver om samme fenomen (Jacobsen, 2015). Ved valg av hva som er best egnet metode er dette også avhengig av om dataene kan uttrykkes i

tall eller tekst, og i hvor stor grad man for eksempel ønsker å generalisere resultatet til en større populasjon (Jacobsen 2015, s.125).

Ved kvalitativ tilnærming finnes det fire forskjellige former for informasjonsinnsamling. Disse er *primærdata*, som er observasjon, *åpent intervju* og *gruppeintervju*. Videre *sekundærdata* som er kildegransking (Jacobsen, 2015). I denne studien er det valgt personlige intervjuer som informasjonsinnsamling.

Oppgaven er også et casestudium hvor samhandlingsstrukturen #vårtagder er brukt som case. Et casestudium er en form for kvalitativ metode, som kan bestå av både kvalitativ data, og kvantitativ informasjon. Casestudie blir som oftest ikke oppfattet som en egen metode, men mer som en strategi, og velges ofte i hovedsak på bakgrunn av *hva* som skal undersøkes (Rhee, 2004).

Casestudie er en empirisk undersøkelse om et bestemt fenomen innenfor dens faktiske kontekst. Casestudie kan derfor være særlig aktuelt når grensene mellom et fenomen og konteksten ikke er helt tydelige, og man er avhengig av flere ulike kilder (Rhee, 2004). Casestudier anses derfor å være særlig egnet for å studere fenomener innenfor kontekstuelle forhold, og for å forklare komplekse sammenhenger, gjerne med flere variabler og påvirkninger i det virkelige liv i en riktig kontekst (Rhee, 2004). På den annen side så er også casestudier møtt med kritikk. Kritikken går på at det kan være manglende faste mønstre ved utføring, at en slik tilnærming er lite egnet til generalisering (Rhee, 2004). Ved å benytte casestudium må man derfor hele tiden jobbe med å vurdere hva som er viktig og hva som ikke er viktig eller relevant for studien.

4.2 Data

Datainnsamlingen baserer seg på seks intervjuer med informanter fra 5 ulike kommuner i Agder. Det har vært svært viktig å forberede datainnsamlingen nøye. Svarene fra informantene er det som danner grunnlaget for hele undersøkelsen, og alle funnene blir hentet herfra. Den forberedende perioden før intervjuene og justeringer underveis var derfor viktig for å sikre at studien skulle ha så høy relabilitet og validitet som mulig.

Jeg valgte å utforme en halvstrukturert intervjuguide før jeg skulle gjennomføre intervjuene med informantene. En intervjuguide bidrar til at det blir lettere å forholde seg til temaet en skal undersøke (Postholm & Jacobsen 2011). Ved halvstrukturerte intervjuer skal det lages en intervjuguide før intervjuene, hvor spørsmålene formuleres på en slik måte at informanten gis mulighet til å fortelle mer (Jacobsen, 2014). Ved å utforme intervjuguiden før intervjuene

kunne jeg velge hvilke elementer intervjuet skulle dreie seg om. Denne måten å intervju på med semistrukturerte intervjuer kan medføre at man lukker datainnsamlingen og beveger seg bort fra den kvalitative metodens ideal (Jacobsen, 2012, s. 144), men ettersom det er en begrenset mengde med enheter som undersøkes, det er seks informanter, mener jeg at denne måten å gjennomføre intervjuene på, er den tilnærmingen som ville sikre best resultat.

Jeg brukte mye tid på å utvikle relevante spørsmål for best mulig treffe problemstillingen. Dette har medført flere endringer i opprinnelig utkast til intervjuguide. Flere justeringer ble også gjort etter at første intervju var gjennomført. Dette har vist seg nyttig og jeg tror også det har hevet kvaliteten på den innsamlede empirien.

Ved utforming av grunnlaget for spørsmålene i intervjuguiden har jeg delvis tatt utgangspunkt i noen av spørsmålene som ble brukt i spørreundersøkelsen som dannet grunnlaget for rapporten *Strekk i laget* (Lundberg et.al.,2020), og også benyttet en del av spørsmålene som Jacobsen (2014) har benyttet som grunnlag for sine undersøkelser rundt interkommunalt samarbeid i Norge. Disse spørsmålene tilpasset jeg slik at de ble mer egnet for en kvalitativ tilnærming, og la opp til at de skulle knyttes til forskningsspørsmålene. Samtidig la opp til at alle spørsmålene skulle være relativt korte og spørrende, slik at det var informanten som skulle prate det meste av tiden i intervjuet.

Intervjuguiden er vedlagt masteroppgaven (vedlegg 1). De har vært et utgangspunkt for intervjuene og samtalene. Det betyr at ikke alle spørsmålene i guiden nødvendigvis ble stilt i hvert intervju. Både rekkefølge og hvilke spørsmål som ble stilt kunne variere noe i hvert intervju. Spørsmålene ble delt opp i fire kategorier:

- Innledende spørsmål
- Deltakelse og erfaringer med samhandlingsstrukturen
- Bærekraftsarbeidet
- Spørsmål om samhandling

Intervjuene ble lagt opp til å ha en varighet på 30-45 minutter. Dette for å sikre at det var tilstrekkelig tid til å kunne stille oppfølgende spørsmål og tid til god dialog om tematikken. Samtidig var det viktig at intervjuene ikke blir presentert som svært tidkrevende fordi det da ville kunne være vanskeligere å få informantene til å takke ja til å delta. Intervjuer med varighet over en time valgte jeg derfor å ikke legge opp til. Jeg anser at den tiden som ble avsatt var tilstrekkelig for å kunne gå i dybden på de spørsmålene jeg ønsket å få besvart. De fleste intervjuene viste seg å bli noe lengre enn den avsatte tiden, og hadde en varighet på noe over en time. Dette var i hovedsak på initiativ av informantene fordi praten fløt godt og det

var en tematikk de var oppriktig interessert i. Noe jeg ser på som positivt for kvaliteten på intervjuene.

Intervjuene skulle være personlige med høyt faglig innhold og inneholde egne refleksjoner. Informantene ble kontaktet på epost eller telefon og spurt om de ønsket å delta i et intervju i sammenheng med masteroppgaven. De kunne velge et personlig besøk eller at intervjuet ble gjennomført digitalt eller per telefon. Informantene som takket ja ble tilsendt samtykkeskjema med informasjon om masteroppgaven, og det ble også gitt informasjon i epost om innholdet av masteroppgaven. Det ble også informert om at intervjuene ville bli tatt opp for å kunne transkriberes og slettet etterpå. Samt gitt informasjon om at informantene vil være anonyme og at det ikke vil fremkomme hvem de er eller hvilken kommune de representer i masteroppgaven. Det ble informert om at de når som helst kunne trekke sitt samtykke dersom de ønsket det. Samtlige intervjuede gav sitt samtykke til å delta og at samtalen kunne tas opp. Kopi av samtykkeskjemaet informantene fikk er vedlagt masteroppgaven.

Fire av informantene ønsket å gjøre intervjuene over Teams. Dette fungerte godt, og intervjuene ble tatt opp underveis. Vi opplevde lite tekniske problemer, og det var en god stemning i intervjuene. To av informantene ble intervjuet på deres kontorer. Det ble gjort opptak av disse samtalen, og informantene gav ikke inntrykk av at dette var problematisk.

De aller fleste intervjuene hadde en varighet på over en time selv om det kun var satt av 30-45 minutter i utgangspunktet. Informantene hadde stort engasjement over temaene og spørsmålene. Med intervjuguiden kunne jeg derfor lett få informantene inn på «sporet» igjen dersom praten gikk noe utover det som var den tenkte tematikken.

Opplevelsen av samtlige intervjuer var at informantene hadde stort engasjement for problemstillingen og kunnskap om tematikken. Jeg valgte å ikke notere underveis, slik at jeg kunne være tilstede og lede samtalen. Det var gode samtaler, og jeg fikk svar på det jeg ønsket og mer til. Noen av informantene sa at det også var viktig for dem å kunne delta inn i masteroppgaven med den kunnskapen de hadde, og at de gjorde en ekstra prioritering om å delta når de fikk forespørsler om å delta i slike studier. De aller fleste bad også om å få tilsendt oppgaven når den var avsluttet fordi de hadde interesse av temaet.

Samtlige intervjuer er blitt transkribert. Først gjennom dikteringsfunksjonen på Word gjennom Office 365. Jeg hadde en forventning om at transkriberingsjobben skulle bli noe mindre tidkrevende ved å benytte dette verktøyet, men fant at denne funksjonen flere svakheter. Mange ord ble gjengitt feil, det var vanskelig å få til avsnitt og skille mellom hvem

som sa hva. Ved å høre gjennom opptakene og redigere ut dette, ble dette kvalitetssikret. Samtidig som det gjorde at jobben tok noe lenger tid, men det bidro til at jeg fikk en god oversikt over intervjuene og innholdet ved å høre dem flere ganger. Alt i alt ville det nok vært samme tidsbruket om man hadde transkribert uten å benytte Word sin dikteringsfunksjon. Alle opptak og de transkriberte dokumentene har blitt lagret underveis etter beskrivelsen gitt til NSD med tottrinnspløtting og bestemmelser om lagring, og informantene er anonymisert.

Hvordan valgte jeg så ut informantene til studien? Populasjon er de enhetene som problemstillingen er gjeldende for (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). En utvalgsprosess består av tre steg skriver Jacobsen (Jacobsen, 2012, s. 172). Det første steget kaller Jacobsen en *teoretisk populasjon*. Med dette mener han at man først må skaffe seg oversikt over alle informantene man ønsker å snakke med som om man ikke er bundet av tid, penger og analysemuligheter. I denne studien ville dette for eksempel vært å ta kontakt med alle kommunedirektører, relevante kommunalsjefer eller plansjefer i Agder. Det andre steget Jacobsen beskriver er å *beskrive noen fellestrekk* som informantene bør ha for å kunne være med i studien. Slik at disse kan deles inn i undergrupper, hvor noen kategoriseres som aktuelle og andre ikke. Det tredje steget består av å skille ut noen kriterier for utvelgelse av de som skal være med i undersøkelsen. (Jacobsen, 2015). Jeg vil nedenfor beskrive hvordan jeg har jobbet med dette i denne masteroppgaven.

Formålet og fokuset har hele tiden vært på å få best mulig kvalitet på den innsamlede empirien. Som beskrevet også i teorikapittelet så viser Jacobsen (Jacobsen, 2014) til viktigheten av at man stiller spørsmålene til «spesialister». Altså personer som man tror har kjennskap og erfaring med det problemsstillingen tar opp. Jeg valgte derfor å henvende meg til informanter som til daglig er i den administrative toppledelsen i ulike kommuner eller informanter som til daglig arbeider med plan- og samfunnsutvikling i kommunen de er ansatt i. Dette fordi #vårtagder i hovedsak retter seg til toppledelsen i kommuner og andre sektorer.

Videre ønsket jeg i hovedsak å intervju informanter som hadde kjennskap til samhandlingsstrukturen, arbeidet med bærekraftsmålene og samhandling med fylkeskommunen, slik at de kunne fortelle om sine erfaringer. Hvis informantene ikke har kjennskap til disse temaene, men likevel er i en av de utvalgte topplederstillingene, kan det likevel være relevant å inkludere disse informantene ettersom det kan det være et funn i seg selv som kan være relevant å forklare.

Jeg la derfor til grunn følgende personlige kriterier ved valg av informanter:

- Stilling som enten kommunedirektør, kommunalsjef på teknisk eller samfunn eller leder/ansatt på plan- eller samfunnsutviklingsavdeling
- Sannsynlig at informanten har erfaring med samhandling med fylkeskommunen og kjennskap til samhandlingsstrukturen #vårtagder

Videre måtte jeg velge informanter som sikret et representativt utvalg av kommuner. Agder består av både små kommuner, mellomstore og større kommuner, og jeg har innledningsvis vist til at av Agders 25 kommuner er det 18 kommuner med færre enn 10 000 innbyggere, og av disse har ti kommuner under 10 000 innbyggere. Kun fire kommuner har mer enn 20 000 innbyggere. Videre består Agder av både innlandskommuner og kystkommuner. Det ville være for tidkrevende å intervju informanter fra alle de 25 kommunene som er i Agder, og jeg måtte derfor sette ned noen kriterier for å velge kommuner som jeg mente ville representere et godt utvalg.

Ved utvelgelse av kommunene la jeg også vekt på å bygge videre på noen av de seleksjonskriteriene som lå til grunn for casekommunene i rapporten Strekk i laget (Lundberg et.al.,2020). Samtidig som det har vært et mål å få en representativ bredde i utvalget har jeg også ønsket å inkludere kommuner som kan være delvis sammenliknbare. Følgende seleksjonskriterier ble derfor satt for de utvelgelse av kommunene;

- Ulik geografi og beliggenhet (kyst- og innlandskommuner)
- Ulik størrelse og innbyggertall (kategorier for innbyggertall)

Jeg kontaktet i utgangspunktet informanter i åtte kommuner, og fikk svar fra seks av disse. En kommune forklarte at de ikke hadde anledning til å delta i en slik undersøkelse før de hadde avsluttet arbeidet med utarbeidelse av ny kommuneplan hvor nettopp deler av det masteroppgaven tar opp ville være tema. De spurte derfor om de kunne gjennomføre intervjuet i desember. På grunn av masteroppgavens innleveringsfrist som er i nettopp desember kunne jeg derfor ikke gjennomføre dette intervjuet.

En annen kommune ønsket å stille med to informanter, hvor den ene informanten hadde deltatt i #vårtagder og hadde god kjennskap til samhandlingsstrukturen, og hvor av den andre informanten ikke hadde deltatt i samhandlingsstrukturen, men hadde god kjennskap til arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål i planleggingen og samhandling med

fylkeskommunen. To kommuner fikk jeg aldri svar fra. Til sammen er det dermed seks informanter fra fem ulike kommuner som det er gjennomført intervjuer med.

I den første delen av intervjuene stilte jeg noen generelle spørsmål til informantene som skulle si noe generelt om kommunestørrelse, informantens stilling, om det var en innenlands eller en kystkommune og spørsmål om deltakelse i #vårtagder sitt forum for samfunnsutvikling.

Nedenfor tabell viser en oppsummert oversikt over informantene hvor dette fremstilles:

Spørsmål	Informant 1	Informant 2	Informant 3	Informant 4	Informant 5	Informant 6
Innbyggere	0-6000	Over 20 000	0-6000	0-6000	Over 20 000	6000-15 000
Kommuneøkonomi	God	God	Svak	Svak	God	Svak
Stilling	Enhetsleder plan /samfunnsutvikling	Enhetsleder plan /samfunnsutvikling	Kommunalsjef	Enhetsleder plan /samfunnsutvikling	Kommunalsjef	Kommunalsjef
Deltatt på vårt Agder	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Hvor mange ganger har du deltatt i Vårt Agder	0	1	1	0	2	1
Hvor mange deltok	Kanskje ordfører eller kommunedirektør har vært med, usikker	Cirka 10, har hatt deltakere i alle forum, politisk, trolig ordfører, personer fra næring, plan og helse	2 personer fra administrasjonen, enhetsleder mulig ordfører deltok	2 personer fra administrasjonen, teknisk og kommunalsjef, ordfører deltok	6 første samling, og langt flere på andre samling. Her var også flere politikere med.	2 En fra plan og kommunalsjef

Tabell 2: Oppsummerende tabell som viser informasjon om informantene i forhold til innbyggerkategori, stilling og grad av deltakelse i #vårtagder.

4.3 Operasjonalisering

For å kunne stille gode og nøyaktige spørsmål med klare og avgrensede svaralternativer er det essensielt å operasjonalisere variablene (Jacobsen 2015, s.252). Med operasjonalisering menes å formulere klare kriterier for hvordan enheter, begreper eller sammenhenger skal representeres ved empiriske data (Dahlum & Grønmo 2020).

Vanligvis vil operasjonalisering av en variabel bidra til å klargjøre hvordan en måling av variabelen skal gjøres, for eksempel kan det gjøres ved bruk av en indikator som skal vise mest mulig presist hvordan den konkrete variabelen skal måles (Dahlum & Grønmo 2020). Et kriterium som trekkes frem for å få en god operasjonalisering og høy grad av reliabilitet i en undersøkelse er at den valgte indikatoren må stemme godt sammen med den teoretiske forståelsen av variabelen som er i problemstillingen (Dahlum & Grønmo 2020).

Denne masteroppgaven ønsker i hovedsak å undersøke effekter av samhandlingsstrukturen #vårtagder, sett opp mot fylkeskommunens rolle i forhold til implementeringsarbeidet med

FNs bærekraftsmål. I teorikapittelet har jeg presentert analysemodellen med tilhørende variabler og indikatorer som jeg ønsker å bruke for å kunne svare ut problemstillingen. Jeg har også formulert hypoteser fra det teoretiske rammeverket som jeg ønsker å teste. Det er derfor viktig å stille spørsmål i intervjuene som kan gi svar som belyser problemstillingen. Videre ønsker jeg å undersøke om variablene i oppgaven henger sammen på noen måte, og har derfor tilpasset analysemodellen som benyttes, til en kvalitativ undersøkelse. Jeg håper med dette å kunne bidra med funn som er spisset nok til å kunne svare ut problemstilling.

I analysen ønsker jeg å forklare hvilke prosesser som skjer mellom variablene. Det går derfor ikke nærmere inn på her.

Indikatorene jeg har valgt å bruke har i hovedsak blitt brukt i tidligere undersøkelser, og jeg har valgt ut de som jeg anser å kunne svare ut problemstillingen best.

I det videre følger en oversikt over variablene og de indikatorene som jeg har valgt ut.

Variablene og indikatorene er beskrevet mer utførlig i teorikapittelet (se kapittel 3), mens jeg her viser hvordan jeg vil bruke disse for å svare ut problemstillingen.

Trekk ved nettverkskonteksten

Nettverk handler i veldig stor grad om å samarbeide, og Jacobsen (2014) trekker frem enighet, som en av de viktigste forutsetningene for å lykkes med et nettverkssamarbeid. For å måle effektene av dette har det vært nødvendig å innhente empiri som omhandler graden av enighet og tillit mellom deltakerne i nettverket. Spørsmål til informantene om enighet og tillit mellom kommunene og fylkeskommunen har derfor blitt stilt for å undersøke trekk ved nettverkskonteksten.

Jeg la også inn en indikator som ikke er hentet fra teorien. Jeg har valgt å legge til en indikator som jeg kaller *innstilling til samarbeid og samhandling*. Bakgrunnen for at jeg velger å supplere med en egen indikator som ikke er benyttet tidligere er at jeg ønsker å se om jeg kan gjøre funn som sier noe om sammenheng med innstillingen til og erfaringen den enkelte har til samarbeid og samhandling som påvirker enigheten og tilliten i nettverket. Kan for eksempel kommunedirektørens, ordførerens eller andre ledes innstilling til samarbeid spille inn på hva slags nytte kommunene opplever av deltakelse i nettverk? Eller i hvor stor grad de deltar?

Trekk ved samarbeidet

Som vist til i teorikapittelet, viser Jacobsen (2014) til ulike måter å måle effekter på ved å se på trekk ved samarbeidet. Jeg har valgt ut noen av disse som jeg ser som aktuelle for å måle de effektene som problemstillingen i masteroppgaven tar opp. Først og fremst kan det være aktuelt å se på hva slags type samarbeid det dreier seg om. Vi har allerede konkludert med at #vårtagder trolig er en blanding av et læringssamarbeid og et produksjonssamarbeid. Dermed kan effektene måles ved å se om den enkelte kommuner tilegner seg kunnskap fra #vårtagder, og hvordan de formidler denne til egen organisasjon.

Størrelsen på nettverket er en annen indikator som brukes. #vårtagder henvender seg til en rekke aktører og sektorer i tillegg til kommunene, og det har vært inntil 250 deltakere på nettverkssamlingene. Dette kan påvirke effektene av samarbeidet på flere måter. For å finne ut av om indikatoren funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet har betydning, stilte jeg spørsmål om grad av integrasjon, og fysiske avstander i samarbeidsområdet. Det finnes også andre indikatorer man kan se på, men jeg mener at disse som jeg nevner ovenfor er de som er mest relevante for min problemstilling.

Trekk ved kommunene eller deltakerne

For å måle effekten av samhandlingsstrukturen kan man også undersøke trekk ved kommunene (deltakerne). Indikatorer jeg har brukt er kommunestørrelse, kommuneøkonomi, og jeg har også stilt spørsmål om noen av kommunene opplever uthuling (Jacobsen 2014). I teorikapittelet har jeg utledet flere hypotese som går nettopp på dette med størrelse, og jeg har derfor stilt flere spørsmål til informantene som går på dette.

Effekt

Jeg har valgt følgende indikatorer for å kunne vurdere effekt: *nytte og evne til problemløsning*. Helt konkret ønsket jeg å se om jeg kunne gjøre funn som kunne si noe om #vårtagder bidrar til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i kommunene i Agder eller om #vårtagder bidrar til en mer bærekraftig utvikling. I tillegg ønske jeg å se om det kunne være andre faktorer enn #vårtagder og fylkeskommunen som spilte en større rolle inn i dette arbeidet. Jeg har derfor stilt spørsmål om kommunene tar i bruk kunnskapen de får fra nettverket til å forbedre egne tjenester eller styring, og om de opplever at #vårtagder bidrar til å løse *wicked problems*. Jeg bad de også vise til styrker og svakheter ved samhandlingsstrukturen, og spurte om hvordan de ville beskrive nytten av #vårtagder.

Nedenfor viser jeg en oppsummering av ovenfor redegjørelse. Variablene er vist i kolonnen til venstre, indikatorene i kolonnen i midten og operasjonaliseringen er vist ved spørsmål i kolonnen til høyre:

Variabler	Indikator	Operasjonalisering
Effekt (Avhengig variabel)	Nytte Evne til problemløsning	<ul style="list-style-type: none"> - I hvor stor grad opplever kommunen at fylkeskommunen bidrar med støtte og veiledning i forhold til arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål i sin kommune? - Er det andre faktorer kommunen mener har bidratt eller er viktige i forhold til det arbeidet kommunen gjør med bærekraftsarbeidet? - Opplever kommunene at de kunne løst dette alene? - Bidrar #vårtagder og samhandling med fylkeskommunen til at kommunen kan levere bedre tjenester i sine kommuner? - Opplever at de har fått nyttige verktøy eller bedre evne i forhold til å løse utfordringer knyttet til arealutnyttelse, næringsutvikling, miljø og klima?
Trekk ved nettverkskonteksten (Uavhengig variabel)	Enighet mellom deltakerne Tillit mellom deltakerne Innstilling til samarbeid og samhandling	<ul style="list-style-type: none"> - Har kommunene en felles virkelighetsforståelse? - Hvor viktig er det for kommunen å delta i samarbeid og samhandling? - Er kommunene villige til å delta på lik linje for å nå felles målsettinger? - Hva tenker den enkelte informant om samarbeid og samhandling? - Hva slags erfaringer har de med samarbeid fra før?
Trekk ved samarbeidet (Uavhengig variabel)	Type samarbeid (kunnskap) Størrelse på samarbeidet Integrasjon Funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet Fysiske avstander i samarbeidsområdet (geografi)	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan påvirker geografiske avstander deltakelse i #vårtagder? - Hvem deltar og hvem deltar ikke i #vårtagder? - Hvordan forankres kunnskapen i egen organisasjon? - Hva slags kunnskap er viktig og forventes ved deltakelse? Har tematikken innvirkning på grad av deltakelse?
Trekk ved kommune (UVAR)	Kommunestørrelse Kommuneøkonomi	<ul style="list-style-type: none"> - I hvor stor grad spiller kommunens størrelse og økonomi inn på deltakelsen?

Tabell 3. Oppsummering, variabler med indikatorer og operasjonalisering

4.4 Analyse

Det finnes ulike tilnærminger til hvordan man gjennomfører datanalyser. Med datanalyse menes *systematisk bearbeiding av innsamlet informasjon* (Sander, 2020).

Ved kvantitativ forskning finnes det standarder for hvordan dataene analyseres. Det samme gjelder ikke nødvendigvis for kvalitativ forskning, her er det noe mer rom for hvilke analyseformer og metoder som kan benyttes. Den innsamlede empirien ved kvalitativ metode består i hovedsak av tekst og ord. Formålet med analysen er derfor å forenkle den innsamlede informasjonen og kategorisere den, slik at funn i dataene kan beskrives og analyseres for å best mulig løse problemstillingen. Første steg etter å ha gjennomført intervjuene er derfor å transkribere informasjonen som er hentet inn i intervjuene. Disse dataene er store og består av mye ulik informasjon som må sorteres.

Kan jeg se etter for eksempel mønstre, relasjoner, og eller årsaksforhold i den informasjonen som er samlet inn, eller om det kan det foreligge sammenhenger mellom variabler som skyldes mellomliggende forhold (Sander, 2020). Det er ulike momenter som virker inn på analysedelen. Det aller viktigste som utløser analysevalget er problemstillingen. Nettopp fordi at formålet med analysen er å løse eller svare på problemstillingen i studien (Sander, 2020).

Som vist til innledningsvis har jeg har valgt en todelt problemstilling. Den empiriske analysen har to hensikter, en beskrivende og en forklarende. Presentasjonen av variablene i dette kapittelet skal vil i hovedsak få betydning for den forklarende delen av analysen.

I den første delen benytter jeg innsamlet empiri for å si noe om i hvor stor grad kommunene er involvert i samhandlingsstrukturen. For å kunne analysere dette har intervjuene noen spesifikke spørsmål som retter seg direkte mot denne problemstillingen. Jeg vil her kunne vise til konkrete tall, og samtidig legge inn begrunnelser for disse tallene. I den andre delen av problemstillingen vil jeg benytte analysemodellen til Jacobsen som jeg har tilpasset min kvalitative tilnærming. Ved å bruke modellen vil jeg kunne måle effektene ved å legge inn variablene og indikatorene som er vist til ovenfor. Det kan være noen svakheter ved å benytte denne modellen som i utgangspunktet er brukt til å analysere kvantitative data, men ved å tilpasse modellen på den måten jeg har gjort håper jeg å få frem analyser som er valide.

For å gjøre det mest oversiktlig har jeg satt opp de spørsmålene fra intervjuguiden som jeg mener belyser problemstillingen best. Videre har jeg laget en kolonne for hver informant tilhørende hver spørsmål, slik at jeg på en god måte kan få oversikt over hvem som har svart

hva på de ulike spørsmålene. Dette kalles i teorien også for *koding* når man finner tekstelementer som passer til spørsmålene eller temaene man har (Christoffersen & Johannessen, 2012). For å ikke miste data brukte jeg utheving for å skille ut de dataene som jeg mente var relevante. Jeg slettet ikke noe i denne fasen i tilfelle jeg gjorde feil i den første vurderingen av dataene. Når man har hentet ut det som man har uthevet i teksten, og satt dette sammen, og redusert innholdet i det opprinnelige datasettet, kalles dette for *kondensering* (Christoffersen & Johannessen, 2012). Dette er en fase hvor jeg opplevde at dataene nå var mer overkommelige å få oversikt over, og det var lettere å skille ut svarene fra de ulike informantene på en god måte.

Nå kunne jeg legge inn det som jeg mente var relevant i svarene til hver informant i et eget skjema sammen med tilhørende spørsmål. På denne måten kunne jeg lese og se ulikheter og likheter mellom svarene til de ulike informantene. Denne fasen kalles av Christoffersen og Johannessen (2012) for *sammenfatning*. Dette er en fase hvor det utvikles nye beskrivelser og begreper ut fra den innsamlede empirien (Christoffersen & Johannessen, 2012).

Ved å vise til tabellen ovenfor som oppsummerer operasjonaliseringen og beskrive hvordan jeg vil analysere dataene, opplever jeg nå å ha vist hvordan jeg ønsker å gjennomføre en systematisk fremstilling, som kan bidra til å gi studien reliabilitet og validitet.

4.5 Etisk ansvar og refleksjoner

Forskningsetikk er de grunnleggende moralnormene for vitenskapelig praksis ifølge Ringdal (Ringdal, 2013, s. 451). Ringdal viser også til at utgangspunktet er at forskeren skal arbeide ut i fra en grunnleggende respekt for menneskeverdet. Det følger således både et etisk ansvar og et juridisk ansvar ved å samle inn informasjon og behandle og analysere denne. Med innsamling av data til masteroppgaven foreligger et ansvar for både hvordan innsamlingen foregår, hvordan man oppbevarer de innsamlede dataene og hvordan man deler disse. Før gjennomføringen av intervjuene og innsamlingen av datamaterialet gjorde jeg derfor en grundig jobb med å utforme en datahåndteringsplan og sende denne inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD, 2022). Med datahåndteringsplanen viser jeg hvordan jeg vil håndtere den innsamlede informasjonen og dataene som jeg har samlet fra intervjuene. Det er et krav at meldeskjema med dataplan og intervjuguide skal sendes til NSD minst 30 dager før datainnsamlingen begynner (NSD, 2022). Man kan ikke starte med å intervju informantene før det foreligger en godkjent vurdering fra NSD.

Samtidig er det slik at de som skal forskes på eller delta i forskningen skal få informasjon om studiet (Ringdal, 2013, s. 256). Basert på dette ble det utformet et informasjonsskriv til informantene om tematikken i masteroppgaven og et samtykkeskjema som ble sendt ut på epost eller printet ut og levert personlig før intervjuene begynte. Kopi av dette ligger som vedlegg til masteroppgaven.

Informantene i undersøkelsen ble på forhånd informert om at de og kommunen de representerer vil anonymiseres i masteroppgaven. Under intervjusituasjonen kom det flere ganger informasjon fra informanten som kunne identifisere kommunen vedkommende representerte. Informantene ble påminnet dette da disse forholdene oppstod, og det ble ikke uttrykt bekymring rundt dette fra informantene. Disse uttalelsene er slettet fra det transkriberte materialet, og er ikke tatt med i den videre databehandlingen. Imidlertid foreligger det noen opplysninger som kan gi en pekepinn på hvilken kommune eller type kommune som er intervjuet. Imidlertid er det ingenting i intervjuene som skal kunne identifisere personene som er informanter. Alle personopplysninger er lagret i henhold til dataplanen på sikker lagring med totrinns innlogging og universitets anbefalte lagringsmetoder.

Alle informantene har fått informasjon om at de når som helst kan trekke tilbake sitt samtykke, og de har også fått informasjon om at det er mulig å få lese masteroppgaven når den er levert og godkjent. Det foreligger ikke sensitive opplysninger i det materialet som er samlet inn, og ved utforming av kategoriene for kommunene og informantene er disse svært brede og det vil være vanskelig å kunne identifisere hvilke kommuner og informanter som er intervjuet.

4.6 Styrker og svakheter ved metoden

Ved gjennomføring av kvalitative undersøkelser er det flere utfordringer og momenter som kan påvirke kvaliteten på studien. At jeg selv ikke har tidligere erfaring med forskning gjør at jeg derfor tar et ekstra ansvar for å reflektere over hva som kan være styrker og svakheter ved valg av metode og gjennomføring av studien. Jacobsen (2015) påpeker at forskning i gjennomføringsfasen og analysefasen kan bli påvirket, og at dette gjør at forskeren må ta et spesielt ansvar når det kommer til å reflektere over forskningens nøyaktighet og forskerens rolle i forskningssituasjonen.

Det gjøres mange valg i studien, blant annet i forhold til hvilke informanter man velger, hva slags spørsmål som blir stilt og hvor nøyaktig man gjengir informasjon fra intervjuene eller hvordan man velger å tolke disse. Underveis i oppgaven har jeg også blitt mer opptatt av hvordan jeg leser forskning generelt, og denne prosessen har nok også gjort at jeg leser forskning med et noe mer kritisk blick enn tidligere. Nettopp fordi at jeg ved å arbeide med dette ser hvordan utfall og resultater kan påvirkes på mange ulike måter. Forskeren sitter derfor på et stort ansvar, og jeg er nok blitt langt mer opptatt av forskerens rolle nå enn tidligere, og opptatt av å stille kontrollspørsmål underveis.

En styrke ved gjennomføringen av studien er at jeg har valgt å benytte lydopptak fremfor å bare notere underveis i intervjuene. Dette gjør at jeg har hatt opptak av nøyaktig det som ble sagt i intervjuene, og kan referere dette nøyaktig. Jeg har på denne måten også hatt mulighet til å kunne gå tilbake å lytte på nytt dersom jeg har vært i tvil om hvem som sa hva. Samtidig er det et stort ansvar å sitte på denne typen data, og NSD har derfor vært et viktig verktøy for meg slik at jeg har kunne oppbevare og forholde meg til dataene på en profesjonell måte i tråd med personvernbestemmelser.

Ettersom dette er min første erfaring med forskning, og problemstillingen er et tema jeg har stort engasjement for, er det ekstra viktig for meg å bruke en del plass på å beskrive metoden jeg har brukt. Slik at den som leser oppgaven kan lese den med et kritisk blick og stille spørsmål ved eventuelle svakheter eller mangler ved metoden og tilnærmingen jeg har valgt. Særlig utfordrende har det vært å tilpasse analysemodellen til en kvalitativ modell på en slik måte at den skal kunne treffe på de effektene jeg har ønsket å måle i oppgaven.

En annen utfordring er i forhold til kategoriseringsarbeidet som er gjort i forkant av analysen. Dette har vært en prosess jeg har måtte bruke en del tid på slik at det ikke skal oppstå unøyaktigheter. Noen av kategoriene kan være noe sammenfalle og overlappe enkelte steder, men jeg håper likevel at beskrivelsene i analysekapitlet vil være oversiktlige og transparente.

Underveis i studien har også samhandlingsstrukturen forandret seg noe, ved at fylkeskommunen har tilført den en del nytt innhold og gjort justeringer i mandatet. Å forske på noe som endrer form og innhold underveis har derfor også medført en del ekstra tankearbeid og behov for justeringer underveis i studien. For meg har det gitt et ekstra innblikk i den forskjellen det er å studere noe som er konstant eller uforanderlig kontra noe som er dynamisk og i endring påvirket av politikk og ulike ledelse.

Gjennomføringen av studien har gjort meg oppmerksom på at forskningsetikk og kvalitetskontroll av studier bør være fremtredende gjennom hele arbeidet ettersom det foreligger svært mange ulike påvirkningsfaktorer ved gjennomføring av et slikt arbeid. Jacobsen (2015) nevner ulike momenter som kan påvirke resultater av en studie, noen av disse er:

- Intervjuer- og observatøreffekter kan føre til at resultatene får en spesiell slagside
- Unøyaktig nedtegning av data og tilordning av enheter til kategorier
- Nedsiling av informasjon, og at informasjonen er utformet sli at den passer med forskerens verdensbilde

Videre viser Jacobsen (2015) til «intern gyldighet» om intern validitet, og peker på fire kontrollspørsmål som forskeren bør stille seg for å se om det er samsvar mellom virkeligheten og informantenes beskrivelse av denne virkeligheten.

- Har oppgaven fått tak i de riktige kildene?
- Gir kildene riktig informasjon?
- Når i undersøkelsen blir data samlet inn?
- Hvordan kommer informasjonen frem?

I denne studien har jeg stilt en del kriterier som skal gi meg et utvalg av informanter som jeg har ønsket skal gi god kvalitet på studien. Jeg har henvendt meg til «spesialister» på temaet, og de aller fleste med unntak av en informant hadde god kjennskap til samhandlingsstrukturen. Vedkommende hadde likevel god kjennskap til samhandling med fylkeskommunen på bærekraftsområdet og andre regionale samhandlingsplattformer. Jeg vurderer derfor at jeg har brukt riktige kilder. Hadde studien vært mer omfattende ville jeg også intervjuet politikere fra kommunene for å utvide omfang og funn i studien, men jeg anser at dette ikke er relevant under dette punktet.

Det er vist til at sannsynligheten for at informantene gir riktig informasjon forsterkes av informantens nærhet til fenomenet, informantens kunnskap eller vilje til å gi riktig informasjon (Jacobsen, 2015), og at informasjon fra flere uavhengige kilder vil gi en mer gyldig beskrivelse av fenomenet (Jacobsen, 2015).

Informantene i denne studien er i stor grad spurt om sin faglige og dels subjektive oppfatning i kraft av sin stilling i kommunen og de arbeidsoppgavene vedkommende har. Hver kommune

er autonom, og informantene har ingen informasjon om hvilke andre informanter som er intervjuet. Dermed er det flere ulike kilder som beskriver samme fenomen. Selv om det er samhandling mellom kommunene anser jeg informantene som svært uavhengig av hverandre. Fordi det kan være subjektive meninger som kommer frem i svarene, så kan dette være en svakhet.

Det vil også kunne være en forskjell i resultatene avhengig av hvem man intervjuer fra kommunen, hvilken faglig bakgrunn vedkommende har og hvilken enhet hen arbeider på. F.eks. er det en mulighet for at kommunedirektør har en noe annen kunnskap enn leder eller ansatt på planavdelingen. Informantens stilling er derfor et perspektiv man må ha med seg når man leser undersøkelsen. Det er ikke sikkert at det gir feilinformasjon, men det kan gi variasjon i informasjonen påvirket av den kunnskapen den enkelte har i kraft av sin stilling, personlige interesser, og hvor nært de er tematikken i spørsmålene.

En spennende observasjon er at også min kunnskap og egen arbeidsmetodikk har endret seg gjennom arbeidet med denne studien. Som beskrevet tidligere justerte jeg intervju spørsmålene betydelig etter første intervju. Etter hvert som jeg intervjuet flere fikk jeg en bedre oversikt over tematikken og visste bedre hva jeg «lette» etter. Det siste intervjuet opplevdes derfor som det beste.

Det er derfor tydelig at når i undersøkelsen data har blitt samlet inn kan spille inn på kvaliteten av dataene. Intervjuene i denne oppgaven ble gjennomført i løpet av en periode på cirka tre uker, og samlet sett er dette en relativt kort periode som ikke har medført betydelige nye forhold eller endringer i forhold til min kunnskap eller tematikken. Men jo flere jeg intervjuet, desto mer ønsket jeg å fortsette med flere intervjuer ettersom den kunnskapen jeg fikk var så interessant og relevant. På et tidspunkt vurderte jeg å finne flere informanter for å øke populasjonen fordi det var så interessant å undersøke dette. Men på grunn av oppgavens tidsfrist har jeg forholdt meg til den opprinnelige gruppen med informanter. Likevel er det ingen tvil om at dersom jeg hatt mer tid og ressurser hadde jeg ønsket å utvide studien basert på den kunnskapen jeg har fått underveis. Samtidig har de begrensingene som jeg satt tidlig for studien gjort arbeidet mer spisset og effektivt, og dermed vært viktige.

Jacobsen (2015 s. 332) viser videre til at det er spørsmålene fra forskeren som ofte vil virke førende for hva slags informasjon informanten velger å dele. Intervjuene jeg gjennomførte var semistrukturert, og dette førte til at jeg forsøkte å stille korte åpne spørsmål innenfor tematikken, og følge disse opp med en mer gravende «hvorfor», «hvordan» tilnærming og «hva tenker du om» tilnærming. Informantene var ulike, og mens noen var korte og konsise i

sine svar, hadde andre langt flere betraktninger og mer utfyllende svar. Det viktigste for meg var å sørge for at informantene ble naturlig drevet frem i sine resonnementer, og at vi kom gjennom den tematikken som var aktuell. Dette ble nok noe bedre i de siste intervjuene enn i de første.

Det er en ulikhet mellom kommunene i studien, og nettopp dette er jo det som er viktig å få frem i denne undersøkelsen. Det er derfor viktig å ha i mente at noe av det jeg leter etter i funnene er hvordan disse forskjellene mellom kommunene påvirker samarbeidet med fylkeskommunen og deres deltakelse i samhandlingsstrukturen. Det er også viktig å poengtere at resultatene fra denne studien, på grunn av sitt begrensede omfang, trolig ikke vil kunne være generaliserbare.

5.0 Funn

I forrige kapittel gikk jeg gjennom tilnærmingen til metode og operasjonalisering. I dette kapitlet vil jeg gå gjennom den innsamlede empirien, og presentere funnene som er gjort. Hovedformålet med funnene er å kunne besvare de tre problemstillingene som er:

1. Hvordan opplever deltakerne samhandlingsstrukturen #vårtagder?
2. Hva slags effekter har samhandlingsstrukturen #vårtagder og hva forklare disse effektene?
3. I hvilken grad bidrar #vårtagder og fylkeskommunen til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder?

5.1 Presentasjon av funnene

Jeg ønsker å presentere funnene på en mest mulig oversiktlig måte, slik at det også vil være mulig å kunne etterprøve undersøkelsene. Funnene blir presentert slik at de knyttes til de tilhørende indikatorene under hver enkelt av de tre uavhengige variablene. Disse indikatorene er beskrevet tidligere under punkt om operasjonalisering i tabell nummer 3. Jeg vil deretter vise til funn som kan kobles til den avhengige variabelen, og knytter funnene til problemstillingen. Til sist oppsummerer de samlede funnene i en oversiktlig tabell (Tabell nummer 4).

5.1.1 Funn knyttet til trekk ved nettverkskonteksten

Resultatene som presenteres her er koblet til den uavhengige variabelen, *nettverkskonteksten*, med tilhørende indikatorer *enighet*, *tillit* og *innstilling til samarbeid*. Disse er også beskrevet ovenfor i metodekapitlet, hvor de er vist i tabell nummer 3. I denne sammenheng ble blant annet stilt spørsmål til informantene om hvor viktig de mente det var å delta i en slik samhandlingsstruktur, hva slags erfaringer de hadde gjort seg, og om en slik måte å samarbeide på skapte en økt forståelse for felles målsettinger og utfordringer.

Det er ingen tvil om at alle informantene som ble intervjuet hadde stor grad av erfaring med samhandling og nettverkssamarbeider som arbeidsmetode. De hadde alle deltatt i ulike samhandlingsstrukturer i de gamle fylkene, og deltok i flere interkommunale og regionale samarbeider. De fleste informantene sa de var positive til samarbeid og samhandling og at de så på denne type samarbeid og samhandling som en viktig måte å jobbe på.

På spørsmål om deltakelse i #vårtagder skaper en felles forståelse for Agders felles utfordringer og målsettinger hadde informantene noe ulike perspektiver. Alle var enige om at det var viktig å samarbeide og samhandle på noen områder, særlig i forhold til å tiltrekke seg større etableringer og posisjonere seg nasjonalt.

«Jobber vi sammen blir vi mer slagkraftige nasjonalt, og vi må se hele regionen under ett. Vi samarbeider mye med nærliggende kommuner om næringsutvikling» (informant 3).

«Ja, Ikke minst i forhold til regionale industrietableringer og geografisk fordeling av disse» (informant 5).

«Nei, det er litt begge deler. Men jeg tenker det er viktig, for jeg tror jo at vi har behov for å tenke Agder for at vi på en måte skal få en plass nasjonalt, og på den måten har vi et behov for å tenke Agder som en region» (informant 3).

I forhold til tillit ble det av informantene uttalt at tillit mellom kommunene var betinget av en felles enighet om å følge opp felles målsettinger og forpliktelser. Tillit og enighet ble også trukket frem som viktig ikke bare kommunen imellom, men også mellom de ulike aktørene, slik som forholdet mellom administrasjon, eiendomsutvikler, politiker og innbyggere. På spørsmål om eierskap og forpliktelse til de regionale målsettingene svarte en av informantene slik:

«Ja, jeg tenker det er veldig viktig for vår kommune at man er med å bidra. Særlig i forhold til arealbruk og arealregnskap og at vi må ta vår andel i forhold til å redusere klimagassutslipp. Men det er jo viktig at de andre kommunene gjør det samme, slik at det ikke blir en kamp eller en kannibalisme mellom kommunene. Slik at hvis en kommune unnlater å følge opp felles forpliktelser, så kan jeg og min kommune også gjøre noe annet. Uten en sterk felles forståelse og forpliktelse vil jo alt falle fra hverandre. Så ja det er viktig at alle går og drar i samme retning. Men i forhold til tillit og samstemthet kan det jo også være forskjell på den retningen administrasjonen foreslår og hva som til slutt blir politisk besluttet i en kommune» (informant 6).

Spørsmålene ble fulgt opp av om deltakelse i #vårtagder hadde bidratt til at de hadde fått en mer positiv holdning til regionalt samarbeid, felles målsettinger og deling av kunnskap. Informantene svarte i hovedsak at de var positive til at det deles informasjon på tvers, og at dette er viktig for å skape enighet og en felles virkelighetsforståelse. Samtidig viste de i sine svar at hva som er felles virkelighetsforståelse har nyanser som gjerne er farget av den enkelte kommunes virkelighet og perspektiv slik som her:

«Altså man får et felles virkelighetsbilde, og det er jo litt forskjellig utfordringer i de forskjellige kommunene. Man har litt forskjellig ståsted, og da er det fint at man skaper en felles forståelse. Så tror jeg nok alle fikk en litt sånn aha opplevelse av det som ble presentert på den samlingen. Samtidig så er det jo en del kommuner som står oppe i andre utfordringer med arbeidsplasser og nyetableringer og sånne ting, så det er klart mange vil jo mye, men så er det jo ikke alltid slik at det sammenheng mellom det man vil og det man kan få til da» (informant 6).

Samtidig viste informantene at de hadde erfaring med denne måten å jobbe på, at de hadde tillit til arbeidsmetodikken og nettverksformen. De viste også til at #vårtagder utgjorde en forskjell fra tidligere måte å jobbe regionalt på. Nettopp dette gikk igjen hos samtlige informanter. Et av funnene var at de nå uttrykker en større tillit til samhandlingsstrukturen #vårtagder enn det de har gjort til tidligere samhandlingsstruktur.

«Vi vet jo at det har vært gjort forsøk på å tenke hele Agder før, og vi har på en måte ikke kommet så veldig langt på vei sammen da. Men jeg tror jo at det nå er laget gode strukturer for at det skal være mulig å komme videre på det og se hele Agder under ett. Jeg tror dette er en god struktur» (informant 3).

Informant 5 uttrykte tilliten til den nye strukturen på denne måten, som summerer godt flere av årsakene til at de nå hadde en større tillit til denne måten å jobbe på enn tidligere:

«Denne innretningen, #vårtagder er nå skrudd sammen på en slik måte at vi nå tror på den. Slik var den ikke tidligere. Innretningen er veldig bra nå, for skal vi få til endringer i forhold til det grønne skiftet, natur og naturvern, da er vi nødt til å ha næringslivet og kommunene med. Det som er interessant nå, er at næringslivet er invitert inn ganske bredt.

Hvis vi skal lykkes i å nå frem til politikerne og gi dem den tryggheten de trenger for å fatte djerve beslutninger i forhold til klima, miljø og naturvern trenger de en trygghet. Den kan politikerne få hvis næringslivet backer opp og sier at dette er lurt i forhold til vekst og utvikling. Ikke bare i forhold til klima, men også i forhold til den verdiskapningen næringslivet kan bidra med og konkurransekraften til næringslivet. Og indirekte levekår ettersom vi trenger flere arbeidsplasser for å løfte levekårene og dermed er det sosial bærekraft i det også.

Men næringslivet er en riktig brikke, for det nytter ikke at vi fra plansiden og klima- og miljørådgiver forteller politikerne hvordan det bør være, vi får ikke gjennomslag før

næringslivet backer oss, og forteller politikerne at dette er lurt, og vi har sett at det virker også bare den tiden vi har vært i #vårtagder» (informant 5).

Samtlige av funnene i denne delen bekrefter at informantene hadde tillit til de andre deltakerne og denne måten å jobbe på. Samtidig så viser funnene at både tilliten, enigheten og deltakelsen avhenger av den enkelte kommunes virkelighetsbilde og lokale utfordringer. Funnene viser også at man har prøvd før, og at man har varierende resultater og erfaringer med dette. Men tilliten er skjør. Dersom en kommune først velger å bryte med det som er avtalt i fellesskap, vil hele tilliten og enigheten til samhandlingen kunne forsvinne, og kommunene vil da trolig bryte samarbeidet og jobbe for sine egne interesser.

En annen informant løftet frem følgende momenter for å begrunne sin innstilling til deltakelse i #vårtagder:

«Vi møter sentrale folk fra næringslivet, og folk fra fylket eller fylkespolitikken, og det er ikke så mange andre arenaer for oss å møte disse på. Det er viktig å prioritere å delta fordi vi treffer folk fra andre deler av fylket, og vi har felles agenda for flere ting, særlig med klima og naturspørsmål, og da er det viktig å møtes. For dette er jo regionale saker egentlig, og kommunene blir fort veldig små i forhold til å kunne løse dette selv» (informant 5).

Gjennomgående viser samtlige informanter en positiv innstilling til samhandling og har en stor tillit og forventning til den nye samhandlingsstrukturen #vårtagder, selv om det er nyanser som spiller inn. Et annet moment i funnene er at ved spørsmål om #vårtagder bidro til en mer effektiv iverksetting av bærekraftsarbeidet, var det få som snakket direkte om samarbeid rundt FNs bærekraftsmål. De fleste hadde valgt seg ut noen av FNs bærekraftsmål som de ville jobbe med. Flere av informantene viste derimot til at så på deltakelse og samarbeid i regionen som viktig for å sikre posisjon, innflytelse og sikre nye næringsetableringer i regionen. Utsagnene viste at det lå en stor tillit til og forventning om at #vårtagder skulle kunne bidra til store grønne etableringer og arbeidsplasser som for vekst og økte levekår i regionen.

5.1.2 Oppsummering av funn knyttet til enighet, tillit og innstilling til nettverkssamarbeid

Et hovedinntrykk av resultatene under disse indikatorene, er at de fleste uttrykker enighet om at nettverkssamarbeid er viktig for å nå felles målsettinger. Samt at enighet er en faktor som spiller inn i forhold til å implementere vedtatt politikk mer effektivt. Samtidig viser funnene at tillit mellom aktørene er viktig, og at enighet og tillit mellom administrasjon og politikere i

egen kommunen kan være vel så viktig som enighet og tillit kommunene og aktørene i mellom. Det samme gjelder for tillit og enighet mellom for eksempel innbyggere, eiendomsutviklere og kommunens visjoner. Det ble vist til at når det ble stor avstand partene, kunne det oppstå uenigheten slik at tilliten kunne reduseres. Fraværet av konflikt ville da være mindre sannsynlig.

Innstillingen til samarbeid var positiv fra samtlige, men den avhenger av at den enkelte deltaker ser en nytteverdi og får positiv effekt ut av deltakelsen. Mange av kommunene arbeider i dag på svært ulike måter med å implementere bærekraftsmålene, og har valgt seg ut ulike bærekraftsmål som de ønske å implementere i egen kommune.

5.2 Funn knyttet til trekk ved samarbeidet

I det følgende vil jeg trekke frem funn som kan si noe om trekk ved samarbeidet. Som vist til i tabell nummer 3, er indikatorene som blir brukt *kunnskap, størrelse på samarbeidet, og funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet*. Operasjonaliseringen er vist ved å stille spørsmålene som er oppstilt i samme tabell.

Innenfor den delen som omfattet kunnskap ble det blant annet stilt spørsmål om hvordan informantene hadde ble invitert til #vårtagder, hvem som deltok fra kommunen, hvor relevant de fant tematikken som ble presentert, og om hvordan de forankret den tilegnede kunnskapen i egen organisasjon. Jeg ønsket på denne måten å undersøke om kommunene opplevde at de fikk kunnskapen de ønsket eller forventet ved å delta i #vårtagder, om de fikk til å formidle denne kunnskapen internt i egen organisasjon, og om den tilegnede kunnskapen ble tatt i bruk for å forbedre tjenester eller styring i egen kommune.

Funnene viser at informantene har flere nyanser på hva de betegner som *kunnskap*, og peker konkret på en del utfordringer som kan knyttes opp til denne indikatoren.

For det første viser funnene at selve invitasjonsfasen til å delta i #vårtagder hadde svakheter. Blant annet viser en sentral informant til at vedkommende ikke har mottatt noen invitasjon:

«Jeg har virkelig ikke fått noen mail i min innboks som heter #vårtagder eller Forum for samfunnsutvikling, så hvis det har gått ut en invitasjon så har den ikke gått til meg»

(informant 1).

Vedkommende viste også til at selv om informanten hadde jobbet i mange år på dette fagområdet og kjente godt til tidligere samhandlingsstrukturer var #vårtagder ukjent:

«Jeg kjenner godt til ulike samhandlingsstrukturer, regionalt planforum og slik, og vår kommune samhandler mye med fylkeskommunen. Men jeg har aldri hørt om #vårtagder eller Forum for samfunnsutvikling før. Jeg tror ikke jeg har fått innkalling en gang» (informant 1).

En annen informant som også var kommunalsjef, og svært sentral i sin kommune og med stor personlig interesse for dette området viste også tydelig til at det var utfordringer i forhold til invitasjon til deltakelse og at forumet med fordel kunne nådd bedre ut til de sentrale deltakernes om de ønsker å henvende seg til:

«Jeg tror ikke jeg har fått noen invitasjon til neste samling. Jeg så tilfeldigvis at det stod at neste samling er i november på kalenderen til fylkeskommunen. Det er litt rart for jeg var jo med sist, og da burde det vel gå ut invitasjon til meg?» (informant 6)

Når det kom til spørsmål om å videreformidle kunnskapen fra forumet inn i egen organisasjon, viste samtlige til at dette var svært utfordrende. Når et lite antall fra kommunens administrative eller politiske nivåer deltok ville det være en betydelig utfordring å dele denne informasjonen på en god måte inn i egen organisasjon. Det ble sagt av samtlige at #vårtagder burde ha langt flere politiske deltakere fra kommunene. De fleste kommunene hadde kun et fåtall politikere som hadde deltatt, og kjennskapen til forumet var derfor liten blant mange politikere. Få kommuner uansett størrelse kunne stille med et betydelig antall deltakere både ut i fra et økonomisk hensyn men også ut fra et nytte perspektiv.

Om å formidle kunnskap inn i egen organisasjon sa en av informantene:

«Det er noe med å ta med seg kunnskapen derfra og få den med inn i egen organisasjon. Det er rett og slett ganske vanskelig. Spesielt i en hverdag som egentlig er for full i utgangspunktet. (...) I det aspektet skulle vi gjerne hatt med hele kommunestyret på en sånn samling for å få felles kunnskap og diskutere de samme problemstillingene i fellesskap. Det tror jeg er kjempe viktig. For det skal litt til for at du som leder eller ordfører klarer å ta den kunnskapen du har fått på samlingen og formidle den til resten av administrasjonen eller det politiske etterpå» (informant 2).

En annen informant sa følgende:

«Det er en stor jobb å forankre alt i egen kommune både administrativt og politisk når man ikke har samme opplevelse, informasjon og kunnskap. Det er også i stor grad et ressursproblem» (informant 6)

Funnene viser som vist til ovenfor tydelig at #vårtagder mangler deltakelse fra politikere. Samtlige informanter påpekte viktigheten av at alle som driver med samfunnsutvikling eller er beslutningstakere må tilegne seg samme kunnskap for å få en felles virkelighetsforståelse og eierskap til felles målsettinger og utfordringer. Manglende politisk deltakelse ble sett på som et springende punkt og en stor utfordring i forhold til å forankre kunnskapen fra forumet i egen kommune. Det ble vist til at de fleste politikere ikke er fulltidspolitikere, og det ble derfor et økonomisk spørsmål for den enkelte kommune i forhold til frikjøp slik at andre enn kun fulltidspolitikere kunne delta. De fleste kommunene viste derfor lav deltakelse i forhold til antall politikere som har deltatt på forumene. Likevel viser en informant til at de hadde en større politisk deltakelse fra sin kommune da tematikken på forumet virkelig traff og den geografiske avstanden ikke var for lang. Ved manglende politisk representasjon og deltakelse vil også avstanden mellom enighet og tillit som vist til ovenfor kunne øke, fordi man ikke deler den samme kunnskapen. Flere av informantene gjentok dette. Her illustrert med deres egne utsagn:

«Jeg ser at det er utfordrende å nå ut til alle beslutningstakerne. Det er jo et arrangement som foregår på dagtid. Det gjør nok at det er flest deltakere fra administrasjonen og kanskje kun et fåtall av politikere som har mulighet til å delta. Vi var kun to fra vår kommune som deltok, og ingen politikere deltok. Da er det vanskelig å forankre denne kunnskapen tilbake i egen organisasjon» (informant 6).

Også denne kommunalsjefen viste til denne utfordringen:

«Jeg tror ikke akkurat #vårtagder har kommet så veldig ut til politikerne, men det står jo litt på oss også. Vi kunne jo lagt det fram som en politisk melding bare til informasjon. Jeg tror nok at politikerne er mer koblet på regionale planer enn på det som heter #vårtagder. Jeg tror nok ikke at alle i kommunestyret vet hva #vårtagder er (informant 3).

Den informanten som hadde deltatt på begge arrangementene viste også til at i tillegg til manglende deltakelse fra politikere var det en svakhet ved #vårtagder at det manglet aktører som eiendomsutviklere, finansinstitusjoner og ildsjeler. Ved manglende deltakelse fra disse sentrale aktørene ville det være vanskelig å kunne enes og få en felles forståelse og kunnskap om for eksempel utfordringer med arealbruk, mobilitet, infrastruktur og økte klimagassutslipp. Dette illustrert med følgende sitat:

«Vi diskuterte i forumet at vi må få tak i eiendomsutviklerne for de må ta inn over seg hvorfor de får alle disse innsigelsene. Men det er jo fordi de ikke forholder seg til de arealstrategiene

som er vedtatt og regional og nasjonal politikk. Spørsmålet var da hvordan i all verden får vi tak i disse. Kan vi ikke invitere de til #vårtagder? Problemet er bare at de trolig ikke vil komme slik #vårtagder er utformet i dag. Det sies at det er trolig at eiendomsutviklere bare kommer på samlinger som arrangerer i regi av bankene eller når det er finansiering inne i bildet. Vi ble da enige om å samarbeide om hvordan vi skal samarbeide med bankene om et forum for å nå ut til disse. For vi er nødt til å gi innsigelser så lenge det er eiendomsutviklere som ikke har tatt innover seg hva og hvordan vi skal utvikle samfunnet mer bærekraftig.

Det trengs derfor en enda bredere plattform for å få felles oppfatninger, kunnskap og informasjonsutveksling. Det er jo nettopp markedsmekanismer som gjør at de tomtene som ikke stemmer med arealstrategiene er de mest lønnsomme. De tomtene som ligger inbetween og utenfor de regulerte områdene er de som er billigere og de er da mer gunstig å utvikle så utviklerne kan tjene noe på det. (..) Det er ikke alle politikere som ser akkurat den mekanismen, og som begynner å jobbe for den eiendomsutvikleren selv om prosjektet ligger feil. Og dette er igjen et wicked problem som vi må adressere på en eller annen måte. Det som er bra er at noen i denne bransjen ser dette og forsøker å endre på det. Forumet er derfor en innfallsport som kan hjelpe oss med å nå ut til næringslivet i en større bredde enn det vi kan klare som enkelt kommune, for da må vi snakke om region. For det er det det handler om» (informant 5).

Dette er et langt sitat, men det sier mye om hvordan informantene mener at samhandlingsstrukturen bør brukes og hvor viktig det er at sentrale aktører deltar og at alle disse får den samme kunnskapen slik at det i det hele tatt skal være mulig å enes om felles målsettinger og hva som er utfordringsbildet.

Samtidig ble det av de fleste informantene vist til at de ønsket seg kvalitet og dybde på kunnskapen og informasjonen som ble formidlet. De viste til viktigheten av å skape relasjoner slik som forumet la opp til, men at det de ønsket mest var at fylkeskommunen og samhandlingsstrukturen skulle gjøre noen ordentlige satsninger og prioriteringer slik at kommunene kunne få noen konkrete verktøy og redskaper i sin lokale planlegging. Illustrert av en informant slik:

«Man burde jo egentlig ikke bare få innspill og diskusjoner, men man burde faktisk fått mye mer veiledning og innføring i målsettinger som kunne bidra til at jobben vi gjør i kommunene blir enklere. Sjekkliste på ting, og mer konkrete verktøy som gjør at vi kan ta konkrete grep rett og slett (informant 6)

Mange av informantene trakk nettopp frem det konkrete arbeidet #vårtagder og fylkeskommunen nå jobber med å utvikle, slik som areal- og naturregnskap, strategi om grønn kraftforedlende energi og analyse- og statistikkverktøy. Dette ble vist til å være slike verktøy og kunnskap man ønsket seg og kunne ta med seg inn i det kommunale planarbeidet for å forbedre egne tjenester.

Flere av informantene viste til at det var krevende å stå i målkonflikter særlig mellom næringsetableringer og natur, og at når denne tematikken og mulige løsninger ble løftet var dette av stor interesse å delta på for både næringsliv, politikere og administrasjon. De følte det var viktig å legge til rette for store næringsarealer samtidig som FNs bærekraftsmål ble ivarettatt, og at denne balansen var en av deres aller største utfordringer.

Når det kom til spørsmål om størrelsen på samarbeidet viser funnene noen sprik. På en måte viste informantene til at #vårtagder kunne oppleves for stort, og at det ikke gav rom og tid nok til å gå i dybden på den kunnskapen som de ønsket seg. På den annen side ble det vist til at de mente det manglet sentrale deltakere som nevnt ovenfor.

Informantene viste til at det var dyrt å ta ut ressurser fra administrasjonen, og at det ville bli for dyrt å frikjøpe et helt kommunestyre for å øke den politiske deltakelsen. Med så mange deltakere som det hadde vært på forumene kunne det bli for mye ulik tematikk på en gang med korte innlegg fremfor at man fikk gå i dybden på ting.

Det ble også av flere løftet ønske om at de tre forumene hadde større fellesdeler, ettersom problematikken til alle tre forumene jo er tett koblet sammen. Hvordan rådene er satt sammen ble også vist til flere ganger.

«Vi trenger næringslivet med, og når næringslivet er et eget forum er det litt rart, for vi trenger et felles forum for næring, klima og miljø, nettopp fordi det er næringslivet som må gå foran for å skape den tryggheten som de politiske beslutningstakerne faktisk trenger for å ta gode beslutninger for fremtidens Agder. (...) bakgrunnen for at vi gjør dette er jo for å løfte levekårene. Så jeg mener at vi bør ha mer felles, og fellesdelene er derfor viktige. Det kan være greit nok å ha tre ulike strategiske råd, men jeg synes at klima og miljørådet er mer hands on, mens forumet som handler om næringsliv er veldig representativt, de som sitter der representerer NHO, fagbevegelsen osv., og det er ikke sikkert at det er der de gode løsningene er. Derfor synes jeg det er mer interessant med sammensetningen til rådet for klima og miljø, for der sitter det faktisk en bedre sammensatt gruppe, med folk fra næringslivet, folk som har skoene litt mer på, og det er rådgivere fra Statsforvalteren, istedenfor sjefen selv. Derfor tror

jeg det er en bedre dynamikk i dette rådet enn i de andre. Fordi det er mange flinke folk vi må riste sammen for å få innspill til de gode grepene og løsningene» (informant 5).

Eller som informanten fra en middels stor kommune sa litt mer konkret:

«Det er jo veldig bra at man samles og diskuterer disse temaene, så synes jeg at noe man bør tenke på er å få inn en større grad av næringsliv og private slik at felles kunnskap og premisser forankres i samfunnet, for det er jo helt nødvendig om vi skal nå målsettingene» (informant 6).

En annen utfordring som ble vist til av informantene var den geografiske avstanden. Til tross for både positiv innstilling til deltakelse og ønske om å delta i #vårtagder, ble geografiske avstander, og lang reisevei vist til som en sentral utfordring i forhold til deltakelse. Det ble vist til at man mente det kunne være bedre å samarbeide med nærliggende kommuner og i mindre grupper. Gjerne med kommuner man opplevde av å ha noe til felles med. Igjen ble det vist til at det var nytten av deltakelse som var avgjørende og kvaliteten på den kunnskapen som var avgjørende for om man skulle bruke mye tid på å reise og delta i forumet. Som en av informantene sa:

«Jeg tenker at det er lite handling ofte, og haugevis med folk på møter, og det har vi ikke tid til i hverdagen når det er langt å reise. Da går det bort for mye tid. De burde derfor sørge for å ha samlingene i kommuner som vår av og til. Da kan folk faktisk få en forståelse av hvor langt det faktisk er, og et begrep om avstandene. Det går så mye tid på samlinger hvor man skal møtes hist og pist for noen timers møte. Det går fint for oss å reise til Kristiansand, men lenger øst og vest blir vanskelig. Jeg er derfor litt kjip på å sende mine folk ut, for vi er så presset på frister på saksbehandling, og det går utover en del slike samhandlingsarenaer. Det er hyggelig å være der, men vi har viktig arbeid med frister som vi må prioritere i kommunen, slik som f.eks. bærekraftsarbeidet» (informant 1).

Flere av informantene mente at det ville være bedre å ha samlinger som samlet de nærliggende kommunene og regionene hver for seg. På denne måten ville man kutte ned på reisevei, få mer tid til samtale og man ville kunne gå mer i dybden på regionale planer og utfordringer som var viktig for regionen. Samtidig mente noen at man trolig hadde mer til felles med disse nærliggende kommunene.

«Det ville kanskje bli lettere å prioritere deltakelse både fra administrasjonen og politisk side dersom man delte det opp slik at man deltok sammen med nærliggende kommuner og ikke måtte reise så langt» (informant 6).

«Det kunne vært enda mer nyttig med samme opplegg, men bare med regionene. Skal litt til at man klarer å få med seg innspill slik det er nå. Burde derfor vært stykket opp i de ulike lokale regionene. Utfordringer på tvers av regionen kan også tas med inn i dette, for det er viktig å diskutere de samme problemstillingene i fellesskap» (informant 2).

5.2.1 Oppsummering av funn knyttet til kunnskap, størrelse på samarbeidet, og funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet.

Ovenfor har jeg trukket frem funn som kan knyttes til samarbeidet ved å bruke disse indikatorene. Funnene viser at informantene var svært samstemte i flere av sine uttalelser.

Nesten alle informantene var innom følgende temaer: at det var forbedringspotensial i forhold til hvordan invitasjoner ble sent ut og at flere måtte få invitasjon. Manglende deltakelse blant politikere og sentrale aktører som eiendomsutviklere, ildsjeler og finansinstitusjoner. Alle viste til at det var en vanskelig jobb å formidle kunnskapen fra #vårtagder inn i egen organisasjon og følge opp arbeidet og diskusjonene, men at konkrete handlinger og verktøy kunne gjøre denne jobben mye enklere. Kommuner som hadde høy grad av funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet foretrakk å samarbeide med nærliggende kommuner og kommuner de hadde høy integrasjon med var deres foretrukne samarbeidspartnere.

5.3 Funn knyttet til deltakerne (kommunene)

Her vil jeg trekke frem konkrete funn fra intervjuene som kan kobles til indikatorene *kommunestørrelse* og *kommuneøkonomi* som er redegjort for ovenfor. Dette er indikatorer som det foreligger mye teori rundt og funnene her er derfor av stor interesse i forhold til etablerte teorier.

Med kommunestørrelse ble det i oppgaven lagt til grunn innbyggertallet til den enkelte kommune. Kommunene som informantene representerte hadde en stor variasjon i antall innbyggere og i stor grad en varierende kommuneøkonomi. Funnene viste at få eller ingen av informantene var negative til å delta i samhandlingsstrukturen. Tvert imot viste alle til at de opplevde et behov for samhandlings på tvers av nivåer, geografi og sektorer. Denne

innstillingen til samhandling med fylkeskommunen og de andre aktørene ble begrunnet med et behov for tilegne seg kompetanse på områder de manglet kompetanse på eller rett og slett fordi at arbeidet med FNs bærekraftsmål og de målkonfliktene kommunene stod ovenfor var så krevende og kompliserte at ingen av kommunene følte de kunne løse disse enkeltvis.

En av informantene fra en mellomstor kommune sa det slik:

«Det er helt klart viktig å delta på disse arenaene for vi er jo en kommune av litt mindre størrelse. Vi har ikke så stort fagmiljø selv, også er det veldig viktig for oss å møte andre kommuner som står oppe i de samme utfordringene og problemstillingene som vi gjør, og samtidig møte andre aktører som Statsforvalter og fylkeskommunen som har store fagmiljøer vi ønsker å jobbe tettere med» (informant 6).

En informant fra en større kommune sa følgende i intervjuet:

«Vi har vedtatt svært ambisiøse planer, men utfordringen er å følge disse i hverdagen. Det blir ofte vanskelig fordi politikere blir utsatt for lobbyvirksomhet og liknende, og folk som er opptatt av seg og sitt, og da er det ikke så lett å stå i den kryssilden når du som politiker har ambisjoner om å bli valgt igjen. Så politikken er litt komplisert i forhold til å gå foran å beslutte noe som ikke hele befolkningen i utgangspunktet ikke er enig i, og det handler jo en del om felles kunnskap også. Det handler om visjonær ledelse, men politikken i dag er så mye mer preget av at man er ombudsrollen er blitt mye større og folkevalgte går ikke til valg for å utvikle samfunnet, men for å inkludere de som faller utenfor i samfunnet. Det gir det et vanskelig ståsted, og det blir litt Ole Brumm og det går ikke. Derfor trenger politikerne felles kunnskap og også næringslivet i ryggen som kan støtte de og trygge de på upopulære beslutninger» (informant 5).

Gjensidig nytte og avhengighet mellom kommunene på tvers av kommunegrensene og kommunestørrelse ble også trukket frem som noe viktig. I forhold til størrelse ble det vist til en viss gjensidig avhengighet, hvor man så at innbyggere som for eksempel bodde i en mindre kommune pendlet inn til å arbeide i en større kommune. De små kommunene og innlandskommunene kunne tilby andre igjen friluftsområder som var viktig å vise til for enkelt kommuner når de skulle rekruttere kompetansesarbeidsplasser knyttet til etablerte bedrifter og arbeidsplasser de ønsket å få på plass i fremtiden. Ved å se hverandres fordeler på tvers av kommunegrensene kunne man tilby det gode liv på Sørlandet. Dette ble også trukket frem når det gjaldt kompetanse.

På spørsmål til en av de mindre kommunene om de opplevde uthuling eller å følte seg overkjørt av de større kommunene i en så stor samhandlingsarena som #vårtagder svarte informanten slik:

«Jeg tenker litt sånn at det er litt opp til oss selv å bringe vårt anliggende fram på en måte. Ja, jeg har aldri tenkt på at vi ikke kommer til orde. Jeg sitter i et annet regionalt nettverk, og der er jeg leder selv om jeg representerer en liten kommune. Jeg opplever nok at de store kommunene på en måte bidrar til at vi også kommer fram. Så jeg føler meg ikke overkjørt av de store kommunene. Jeg går ikke inn der med den tanken at jeg kommer til å bli overkjørt. Jeg tenker mer sånn at vi skal dra lasset sammen. Vi kan få hjelp av de store kommunene som har mere ressurser og som jobber med masse planer slik at vi kan få innspill til hvordan vi kan gjøre det» (informant 3).

Når det kommer til kommuneøkonomi viser funnene at noen av kommunene har en solid kommuneøkonomi, og dermed mulighet til å ha kompetanse, men som en informant viste til, selv om de hadde kompetansen og god økonomi, hadde de ikke kapasitet på grunn av helt andre utfordringer, nemlig utfordringer i form av høy turnover og vansker med rekruttering. Samtlige viste til at det ville være for dyrt å sende alle sine politikere eller ansatte som deltakere i forumet. Både økonomisk, men også i forhold til kapasitet. Funnene bekrefter derfor at økonomi er en begrensning når det gjelder deltakelse, og særlig i forhold til politikere som ikke er frikjøpt på heltid. Men dette ble ikke sett i sammenheng med størrelse på kommunene eller kommunens økonomi, svarene var like fra nesten alle informanter på dette området.

5.3.1 Oppsummering av funn knyttet til kommunestørrelse og kommuneøkonomi

Det interessante her er at funnene viser at størrelse ikke nødvendigvis er avgjørende i forhold til kommunens innstilling til samhandling og deltakelse i nettverksamarbeid. Tvert imot viser funnene at det viktige for informantene var å tilegne seg verktøy og kunnskap som nye og komplekse utfordringer krevde løsninger på. Deltakelse i #vårtagder var derfor viktig for alle kommunene. Særlig der tematikken var nært knyttet opp til de målkonfliktene kommunen anså som særlig utfordrende.

De fleste kommunene arbeidet ulikt med å implementere FN's bærekraftsmål, og man ønsket å tilegne seg kompetanse man manglet i egen organisasjon, og samtidig skaffe seg verktøy som kunne forbedre tjenester og gi økt evne til problemløsning i egen kommune. Samtidig så

kommunene gjensidig nytte av hverandre ved samhandling uansett kommunestørrelse. Funnene viser at de små opplevde at de trengte de store, og de store trengte de små. Det samme ser ut til å gjelde for kommuneøkonomi. Selv om funnene ikke gir noen klar avklaring på kommuneøkonomiens betydning. Dette kan også være fordi det ikke ble stilt direkte spørsmål i intervjuene omkring dette. Generelt så man at kommuner med svak kommuneøkonomi prioriterte deltakelse i #vårtagder, mens kommuner med god kommuneøkonomi ikke hadde deltatt på bakgrunn av manglende invitasjon eller kunnskap om forumet.

Størrelse glir noe over i indikatoren uthuling, som omhandler kommunens opplevelse av å være en likeverdig deltaker. Ingen av informantene sa at de følte at de på noen måte ble overkjørt eller ikke var en likeverdig deltaker. Funnene i denne oppgaven viser derfor til at kommunestørrelse og kommuneøkonomi ikke spiller noen avgjørende rolle i forhold til nettverksdeltakelse og deltakelse i samhandlingsstrukturer som #vårtagder.

5.4 Funn knyttet til effekt

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å kunne beskrive funn knyttet til hvilke effekter kommunene og informantene mente at #vårtagder gir. Effekt er den uavhengige variabelen i oppgaven. De to indikatorene jeg har valgt å bruke er *nytte* og *evne til problemløsning* som vist til og redegjort for i teorikapittelet. Jeg vil nedenfor velge ut uttalelser fra intervjuene som kan knyttes til disse indikatorene, igjen ser vi at disse glir noe inn i hverandre og tidligere indikatorer.

På spørsmål om i hvor stor grad informanten opplevde deltakelse i #vårtagder og samhandling med fylkeskommunen som nyttig var svarene noe sprikende i forhold til hva den enkelte opplevde som nyttig, men generelt var svarene positive. Følgende sitat er hentet fra en informant fra en mindre kommune:

«Vi har nok noe rundt middels nytte tenker jeg, jeg tror det har litt med konteksten å gjøre, men jeg tenker at det er verdt å satse på da» (informant 3).

Følgende sitat er fra informant som representerer en mindre kommune med god kommuneøkonomi, på spørsmål om hvilken grad av nytte man satt igjen med:

«Sånn middels, men stor nytte på enkelte områder. Men anser at det absolutt er viktig å ha en plattform som #Vårt Agder for felles samarbeid i regionen. Det handler jo om relasjoner, og

ikke minst ha en arena for å samhandle, avklare samarbeid og ikke minst få tak i nye satsninger» (informant 1).

Mens dette neste sitatet er hentet fra en av informantene fra en av de større kommunene i Agder:

Det er generelt bedre nå enn før. Ikke minst imponert over hvordan fylkeskommunen har fulgt opp dette med arealregnskap og industrialiseringsstrategi. Det er virkelig tatt grep som betyr noe for den enkelte kommunen (i hvert fall for vår kommune) og regionen. Analyseverktøyene er svært viktig» (informant 5).

Funnene bekrefter det informantene har gitt uttrykk for også tidligere, nemlig at de ønsket seg konkrete verktøy og handlinger for å oppleve nytte og at dette kunne øke kvaliteten på det lokale planarbeidet og tjenesteytingen lokalt. Samtlige viste til at verktøy som areal- og naturregnskap, strategier, statistikk og analyser var nyttige verktøy som opplevdes som nyttige og ville forbedre kommunens samfunnsutvikling. Dermed viser funnene at kommunene opplevde at de kunne øke kvaliteten på tjenestene lokalt på bakgrunn av verktøyene de fikk med seg fra #vårtagder og fylkeskommunen. En informant fra en av de store kommunene sier det slik:

«En av de største gevinstene etter sammenslåingen er analyseavdelingen. Når man får tallene på denne måten, så har man liksom ikke mulighet til å snakke seg bort fra det, og jeg tror det er kjempe viktig at man bryter det ned på kommunenivå og tilpasser tallene til hver kommune, da blir det håndfast og konkret for hver kommune» (informant 2).

Mens en annen informant fra en av de store kommunene sa det slik:

«Vi hadde nok klart det uten fylkeskommunen. Men de har hjulpet oss på vei. I arbeidet med areal- og transportplan har det vært verdifulle bidrag som vi har brukt mye etterpå. Men tenkningen har vi hatt hos oss selv. Men det har nok vært mer samarbeid, luftet ideer og vi bistår nok også litt til å gjøre fylkeskommunen bedre. Igjen klimapartner som eksempel. Men fylkeskommunen har alltid vært god til å ta opp ideer fra kommunene. Så ja, de bidrar i stor grad til å gjøre oss bedre» (informant 5).

For å finne ut hvordan kommunene opplevde nytten av #vårtagder i forhold til bærekraftsarbeidet ble informantene stilt spørsmål om hvilke faktorer som hadde vært viktige for dem i arbeidet med å implementere bærekraftsmålene i deres kommune. Funnene viste at det var andre faktorer enn bare fylkeskommunen og samhandlingsstrukturen som hadde påvirket dette arbeidet. De fleste viste til at hovedvekten av implementeringsarbeidet ble gjort

med bakgrunn i de statlige føringene og dokumentene de mottok. En informant viste til at det var en stor del av utdannelsen, og derfor noe man tok med seg automatisk inn i planleggingen. Andre pekte på egeninteresse som en viktig faktor, men i hovedsak så det ut som det var de statlige føringene og Statsforvalteren som spilte den største rollen så i det implementeringsarbeidet som er gjort hos de forespurte kommunene. Her illustrert med følgende sitater:

«For min del som har jobbet lenge med dette, så har den viktigste forankringen av arbeidet med bærekraftsmålene kommet i nasjonale styringsdokumenter og føringer for planer. I tillegg så er jeg jo selv opptatt av klima og miljø og sosial bærekraft» (informant 3).

Sitat hentet fra informant i middelstor kommune:

«Jeg vil kanskje si vi får støtte og veiledning fra fylkeskommunen i noen grad rundt bærekraftsarbeidet. Som sagt har vi jo gjort et arbeid med samfunnsdelen. Men sånn generelt så er det kanskje ikke så tydelige eller tydelige nok føringer som vi får fra fylkeskommunen når det kommer til bærekraftsmålene. Derfor tror jeg man er litt prisgitt at man har fokus på bærekraftsarbeidet selv, for man får ikke så tydelig føringer, også har jeg et engasjement for dette selv» (informant 6).

Informant fra en større kommune uttrykker det blant annet slik:

«Jeg tenker at jeg ønsker at fylkeskommune skal oversette bærekraftsmålene lokalt, så kommunene kan se hva som er relevant og at det blir vist oss hvordan vi skal imøtekomme dette her. For det er en utopi at små kommuner med knappe ressurser skal ha mulighet til å drive et utviklende arbeid på FNs bærekraftsmål. Vi trenger hjelp til å lage en struktur eller metodikk på hvordan kommunene kan gjøre det. Men jeg tror det kunne være nyttig om vi jobbet sammen med dette i fellesskap og alle kommunene. Vi trenger grundige gjennomganger og mer enn bare et skriftlig hørings svar i et slikt arbeid. (..)så hadde kommunene kanskje sluppet å gjøre dobbeltarbeid» (informant 2).

På spørsmål om hva som skulle til for å øke graden av opplevd nytte ble det stilt spørsmål om de ønsket mer samhandling med fylkeskommunen rundt dette arbeidet. Samtlige informanter svarte at de gjerne så at fylkeskommunen tok en enda større og tydeligere rolle i dette arbeidet, samtidig ble det vist til at selv om informanten uttrykte et ønske om økt samarbeid, var det ikke sikkert at dette ble støttet fra dette var et like sterkt ønske fra politiske hold. Noe som kan være en viktig faktor å ha i mente:

Informant fra middelstor kommune uttrykker seg slik om økt samarbeid med fylkeskommunen og mer samhandlingsarbeid rundt bærekraftsarbeidet:

«Vi skulle gjerne hatt enda tydeligere føringer og tettere samarbeid, men det kommer jo selvfølgelig litt an på hvem man spør. Det er ikke sikkert at alle politikere er like enig i at man skal ha like mye involvering fra fylkeskommunene i planarbeidet, men det er kanskje det som skal til for at vi skal nå de målsetningene man har satt» (informant 6).

Også informanten fra en av de store kommunene viser til utfordringer med økt samhandling på grunn av det politiske nivået:

«FNs bærekraftsmål er styrende for planprosessene våre i utgangspunktet, og vi føler vi er ambisiøse i dette arbeidet, men akkurat nå er det litt krevende med rullering av kommuneplanens arealdel på grunn av politikkenes vesen, ettersom det kan se ut som om alle nye innspill fra utbyggere og grunneiere bidrar til at man glemmer litt de vedtatte arealstrategiplanene. (..)Selv om det da ligger som et premiss, så kommer innspillene der folk har eiendom og det er områder som ikke nødvendigvis er i tråd med de vedtatte strategiene» (informant 5).

Det ble også stilt generelle spørsmål om hvordan informanten opplevde samhandling med fylkeskommunen generelt. Funnene viser at kommunene har varierte oppfatninger av dette. Flere viser til at fylkeskommunen ikke virker samsnakkert nok i en del sammenhenger og viser til at dette kan gjøre prosesser for kommunene vanskelige og tidkrevende. Ulike enheter blir trukket frem som svært bra i forhold til hvordan de veileder og støtter opp om kommunene på, mens andre blir vist til å fungere noe dårligere. Likevel var samtlige av informantene klare på at mye fungerer svært bra, og at dette noen ganger er avhengig av enkeltpersoner i fylkeskommunen. Samtlige ønsker seg mer samhandling, veiledning og støtte når det kommer til bærekraftsarbeidet, større etableringer og satsninger.

5.4.1 Oppsummering av funn knyttet til nytte og evne til problemløsning

Jeg har nå trukket frem funn knyttet til effekt som er koblet til indikatorene *nytte og evne til problemløsning*. Funnene viser at det ikke er betydelige forskjeller mellom mindre og de større kommuner i forhold til opplevd nytte av samhandling. Verken de større kommunene eller de mindre kommunen gir uttrykk for at de kunne løst denne type problemer rimeligere eller bedre selv. Funnene viser tvert imot at både de små kommunene, de middelstore og de større kommunene opplevde nytte av deltakelse i #vårtagder og samhandling med

fylkeskommunen når det kommer til denne type utfordringer. Under forutsetning at de får noe konkret ut av dette. De konkrete verktøyene som ble utviklet i fellesskap bidro til at kommunene opplevde økt nytte og evne til problemløsning og økt kvalitet på sine tjenester. Funnene viser også at det i hovedsak var andre faktorer enn #vårtagder og fylkeskommunen som i bidro til implementeringsarbeidet med FNs bærekraftsmål i kommunene. Fylkeskommunens veiledning og støtte rundt bærekraftsarbeidet ser derfor ut til å ha en middels betydning for dette arbeidet i kommunene.

5.5 Oppsummering av funn knyttet til problemstillingene:

Jeg har nå presentert funn knyttet til de ulike variablene i oppgaven og koblet disse til de tilhørende indikatorene. I det følgende vil jeg knytte funnene fra intervjuene opp til de tre problemstillingene i oppgaven.

5.5.1 Funn knyttet til hvordan deltakerne opplever samhandlingsstrukturen #vårtagder

Et hovedinntrykk er at en stor del av funnene bekrefter at informantene opplevde at deltakelse i #vårtagder bidro til en økt felles enighet om viktigheten av samhandling for å løse store grenseoverskridende utfordringer. På den ene siden viser funnene at samhandlingen i stor grad er motivert av samhandling for at landsdelen skal posisjonere seg nasjonalt og tiltrekke seg nye større etableringer som vil gagne hele regionen. På den annen side er et inntrykk at funnene viser at informantene var tydelige på at deltakelse i #vårtagder bidro til et mer likt virkelighetsbilde med en økt forståelse for målkonflikter, og viktigheten av å løse disse i fellesskap. Ved å delta i samhandlingsstrukturen tvinges kommunene til en mer regional tankegang, og konsekvensene av det en kommune gjør kommer tydeligere fram i forhold til hvordan de påvirker omkringliggende kommunene og landsdelen under ett. Dette kommer tydelig frem blant annet i dette sitatet:

«Altså man får et felles virkelighetsbilde, og det er jo litt forskjellige utfordringer i de forskjellige kommunene. Man har litt forskjellig ståsted, og da er det fint at man skaper en felles forståelse. Så tror jeg nok alle fikk en litt sånn aha opplevelse av det som ble presentert på den samlingen. Samtidig så er det jo en del kommuner som står oppe i andre utfordringer med arbeidsplasser og nyetableringer og sånne ting, så det er klart mange vil jo mye, men så

er det jo ikke alltid slik at det er sammenheng mellom det man vil og det man kan få til»
(informant 6).

En annen opplevelse av #vårtagder er at informantene tydelig viser at nettverkssamarbeid er noe de er positive til og en arbeidsform som virker anerkjent blant informantene. De viser i større grad enn tidligere tillit til samhandlingsstrukturen og gir uttrykk for at dette er noe de virkelig ønsker skal fungere og være et verktøy som de kan ta i bruk. Blant annet uttrykt på denne måten:

«Vi vet jo at det har vært gjort forsøk på å tenke hele Agder før, og vi har på en måte ikke kommet så veldig langt på vei sammen da. Men jeg tror jo at det nå er laget gode strukturer for at det skal være mulig å komme videre på det og se hele Agder under ett. Jeg tror dette er en god struktur» (informant 3).

Flere av funnene trekker også i retning av at informantene gir uttrykk for å ha en større forståelse for viktigheten av en bærekraftig omstilling, og ser dette mer tydelig nå enn tidligere. De fleste informantene uttrykte seg om viktigheten av bærekraftig arealforvaltning og at stadig nye målkonflikter krevde en ny kompetanse og økt grad av samarbeid.

Samlet viser funnene at den muligens største effekten av #vårtagder er at man nå har etablert en felles plattform for å jobbe med de store utfordringene i regionen. Med #vårtagder er det skapt en forventning om at man skal arbeide sammen for å nå felles målsettinger, dele kunnskap og utvikle konkrete verktøy som skal bidra til økt evne til problemløsning i kommunene.

5.5.2 Funn knyttet til hvilke effekter samhandlingsstrukturen #vårtagder har, og hva som kan forklare disse effektene

Samlet danner flere av funnene et inntrykk av at informantene opplever at tidligere arbeidsmetoder og kompetanse kommer til kort for å løse de utfordringene som kommunene nå står ovenfor. Kommunene møter en ny type utfordringer som er vanskelig å løse av den enkelte kommune alene. En stor grad av enighet om denne måten å arbeide på og tillit mellom deltakerne kan være en av forklaringene på at det nå er en større konsensus og enighet om denne måten å arbeide og tenke på.

I tillegg gav flere av informantene uttrykk for at de hadde hatt et mindre gode erfaringen av tidligere samhandlingsstrukturer, men at #vårtagder var satt sammen på en måte som nå gjorde at informantene hadde stor tro, eller i utgangspunktet i hvert fall ønsket å ha stor tro på at denne samhandlingsstrukturen vil ha en god effekt og fungere etter sin hensikt.

Få av kommunene har tidligere arbeidet konkret med denne type utfordringer, og mange av kommunene har ikke den type kompetanse som trengs for å løse dette alene. Hvor man tidligere har hatt erfaringer med interkommunalt samarbeid, ville det være vanskelig for kommunene uten en fristilt pådriver å kunne drive dette utviklingsarbeidet alene. Derfor er nok mange svært positive til at det er fylkeskommunen som tar den koordinerende og utviklende rollen i dette arbeidet.

En måte å illustrere dette på er å se for seg at alle kommunen sitter i samme båt. Uten en motor kommer de ingen vei. Men kobler man på fylkeskommunen som motoren, vil alle kommunen få fremdrift uten at noen sakter akterut. Som en av informantene uttrykte det:

«For det er en utopi at kommuner med knappe ressurser skal ha mulighet til å drive et utviklende arbeid på FNs bærekraftsmål. Vi trenger hjelp til å lage en struktur eller metodikk for hvordan kommunene kan gjøre det» (informant 2).

Funnene ser dermed ut til å ta innover seg at kommunen trenger en som kan ta en ledende rolle i forhold til å koordinere og drive utviklingsarbeidet på grunn av stadig større og mer komplekse oppgaver som treffer organisasjonene og skal løses.

5.5.3 Funn knyttet til i hvilken grad #vårtagder og fylkeskommunen bidrar til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder.

Flere av informantene viste til at det var andre faktorer enn fylkeskommunen og #vårtagder som bidro til implementeringsarbeidet i den enkelte kommune. Det kommer tydelig frem at kommunene jobber svært ulikt med hvordan de implementerer FNs bærekraftsmål i planleggingen. Informantene både i de store og de mindre kommunene uttrykte at de ønsker en «ferdig oppskrift» på hvordan dette kan gjøres:

«I forhold til bærekraftsmålene så nevnes de jo omtrent i enhver sak, men det nok kanskje litt lite konkret råd eller konkrete krav. Målene liksom veldig lette å nevne i alle sammenhenger, men og så er det kanskje slik at ikke alle tar det helt innover seg. Fylkeskommunen kommer

jo absolutt med innspill i forbindelse med for eksempel samfunnsdelen, og de minner oss på at vi må huske bærekraftsmålene og så videre. Men for å være ærlig så jobber vi nok litt bakvendt med bærekraftsmålene. Vi lager våre satsningsområder, strategier og mål først, så trekker vi ned de bærekraftsmålene vi mener passer etter det. Vi tilpasser de liksom, men det burde jo egentlig være motsatt vei» (informant 2).

Det ble i tillegg vist til at det var utfordringer med implementeringsarbeidet dersom det ikke var gjort politiske forankringsprosesser i dette arbeidet, og at avstanden mellom administrasjon og politikk kunne vanskeliggjøre denne prosessen. Ekstra vanskelig ble det når politikerne ikke deltok i #vårtagder eller hadde kjennskap til bærekraftsarbeidet.

Uttrykt av en informant slik:

«Det nytter jo ikke at vi skal snakke om en haug med mål, hvis det egentlig er politisk motstand til det. Det er klart at det er ganske utfordrende for den enkelte kommune sånn i en regionsammenheng, for det er så utrolig varierende i forhold til det politiske miljøet. I tillegg må vi ta høyde for ulike ting, slik som hva vi har her i vår kommune, og det man bryr seg om her, kan jo være noe annet i en annen kommune. Så det å oversette bærekraftsmålene lokalt er veldig viktig for vår del hvis vi faktisk skal bruke disse bærekraftsmålene til noe og som et verktøy, så må de jo ha en lokal mening» (informant 4).

En annen informant uttrykte seg mer spørrende til fylkeskommunen sin kompetanse på dette området:

«Det er jo ikke sikkert fylkeskommunen heller helt vet hvordan de skal implementere bærekraftsmålene i sine egen organisasjon» (informant 4).

Samlet viser funnene for det første at kommunene har svært ulik tilnærming til bærekraftsmålene. For det andre viser funnene at det i hovedsak er nasjonale og statlige retningslinjer og føringer som er den mest effektive driveren for implementeringsarbeidet sammen med egeninteresse og utdanning. For det tredje kommer det tydelig frem av funnene at det er behov og et ønske om en mer aktiv fylkeskommune som kan bidra til en mer effektiv og utviklende rolle i dette arbeidet. Per i dag viser funnene at kommunene ikke opplever fylkeskommunens bidrag i implementeringsarbeidet lokalt som vesentlig, men at på andre områder kan fylkeskommunens rolle bety mer.

5.7 Oppsummering av funn

Jeg har nå presentert et utdrag av de funnene som er gjort knyttet opp til de utvalgte indikatorene tilhørende de ulike variablene ut fra analysemodellen. Det har vært et betydelig datamateriale, og jeg har valgt å ta med mye sitater fra informantene fordi jeg mener de godt illustrerer flere sentrale poeng og gir viktige nyanser. En utfordring har vært å klare å matche den enkelte uttalelse til den konkrete indikatoren. Dette har vært utfordrende fordi mange av disse glir over i hverandre, og det foreligger ikke alltid et tydelig skille mellom dem. Dette har ført til at jeg har sortert og flyttet på sitatene opptil flere ganger for å sikre at de gir mest mulig mening og er i mest mulig riktig kontekst.

For å illustrere funnene på en tydelig måte har jeg nedenfor valgt å presentere hovedfunnene i tabell. På denne måten blir indikatorene, variablene og funnene tydeligere fremstilt og lettere å hente ut og få oversikt over. Det bør også være mulig å kunne se om det er sammenhenger og likheter i informantene sine beskrivelser.

Variabler	Indikator	Funn
Trekk ved nettverkskon-teksten (Uavhengig variabel)	Enighet mellom deltakerne	<ul style="list-style-type: none"> - Enighet rundt viktigheten av å tenke en region for å nå felles mål - Enighet om viktighet av samarbeid - Enighet rundt behovet for en samhandlingsstruktur - Enighet og tillit var vel så viktig i forholdet mellom administrasjon og politikk i egen kommune som kommunene i mellom - Mindre enighet rundt størrelse på samarbeidet - Hver kommune ser utfordringene fra sitt ståsted og det kan utfordre et felles perspektiv og en felles enighet om hva som er viktig og skal prioriteres - Alle har ulike tilnærming til bærekraftsmålene og jobber med disse på ulike måter
	Tillit mellom deltakerne	<ul style="list-style-type: none"> - Tilliten er skjør og har en grense, den baserer seg på en gjensidig oppfølging av det man har blitt enige om - Man er bekymret for at ikke alle kommunene følger felles målsettinger - Man opplever at noen kommuner får mye oppmerksomhet - Man har sin kommune nærmest - Stor tillit til #vårtagder sin struktur - Ikke alle ser det samme utfordringsbildet - Ikke alle kommuner oppleves som relevante å samarbeide med
	Innstilling til samarbeid og samhandling	<ul style="list-style-type: none"> - Stor grad av positivitet til samhandling og samarbeid, alle ser nytten av dette - Alle har erfaring med samarbeid utover egen kommune - Den tidligere samhandlingsstrukturen blir trukket frem som noe som ikke fungerte så godt - Ikke alle ser det like relevant å samarbeide med alle, og har mer tro på å finne seg noen «partnere»

		<ul style="list-style-type: none"> - Større tro på #vårtagder enn tidligere samhandlingsstruktur - Å jobbe felles i regionen om felles målsettinger om næringsutvikling og etablering av store satsninger oppleves som veldig viktig - Kommunene ønsker mer samarbeid med fylkeskommunen rundt bærekraftsarbeidet - Ingen ser på fylkeskommunen som en overkommunen, men tvert imot som viktig for utvikling av kompetanse og verktøy kommunene kan dra nytte av - Flere viser til at fylkeskommunen må samsnakke mer i egen organisasjon for at deres veiledningsrolle ut til kommunene skal være mer effektiv
Trekk ved samarbeidet (Uavhengig variabel)	(Type samarbeid) Kunnskap	<ul style="list-style-type: none"> - (Lærings og produksjonssamarbeid) - utfordringer i invitasjonsprosessen - Mottar ikke invitasjon, for mange kjenner ikke til #vårtagder - Mangler deltakelse fra politikere - Vanskelig å forankre kunnskap i egen organisasjon - De fleste har en ulik tilnærming til FNs bærekraftsmål, hvilke mål de jobber med og hvordan de jobber med å implementere disse i sin kommune, de velger ut de målene som passer sin kommune og sine planer - #vårtagder mangler ildsjeler, eiendomsutviklere og banker som deltakere - Går ikke nok i dybden på temaene - Folk flest mangler kunnskap om bærekraftsmålene - Alle kommunene er svært positive til konkrete verktøy som analyse, statistikk, areal og naturregnskap, strategi for kraftkrevende grønn industri - Ikke optimal sammensetning av de strategiske rådene - Ønsker mer samhandling mellom de tre forumene - En god arena for å treffe aktører som har kompetanse man selv ikke har - Ønske om konkrete verktøy og kunnskap som kan omsettes til handling - Må sitte igjen med et konkret utbytte i form av læring, kunnskap, prioritering eller verktøy for at deltakelse skal prioriteres - Manglende kompetanse i egen kommune gjør deltakelse attraktivt fordi man tilegner seg kunnskap
	Størrelse på samarbeidet	<ul style="list-style-type: none"> - utfordrende med så stor størrelse på nettverket - Programmet skal utvikles i løpet av en dag og gir ikke anledning til at man kan gå i dybden på tematikken - Kommunene har svært ulike perspektiver og forutsetninger slik at en del ikke blir relevant nok på enkelte punkter - Ønsker å samarbeide i mindre regioner og med relevante kommuner - Ønsker å kunne gå mer i dybden på tematikk og regionalt planverk
	Funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet	<ul style="list-style-type: none"> - De fleste har foretrukne samarbeidskommuner eller regioner som de samhandler mer med - Ikke helt i mål med Et Agder så lenge man har tre regioner i en region? - Økt samhandling med de man likner på eller kan få gjensidig nytte av - God funksjonell integrasjon i samarbeidsområdene flere steder - Gjensidige arealbehov som utfyller hverandre ved at man bor i en kommune og pendler til jobb i en annen og benytter en tredjes natur til rekreasjon og friluftsliv

	Fysiske avstander i samarbeidsområdet (geografi)	<ul style="list-style-type: none"> - Geografisk avstand er en stor barriere for deltakelse - Både økonomiske hensyn og ressurs hensyn spiller inn når det må brukes mye tid på reising og deltakelse
Trekk ved kommune (UVAR)	Kommune-størrelse	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunestørrelse blir ikke trukket frem av noen av informantene som avgjørende eller av betydning for deltakelse - Man ser en gjensidig avhengighet og gjensidig ønske om å utnytte hverandres fordeler uansett kommunestørrelse - Ingen beskriver en følelse av uthuling - Mindre kommuner ser nytte av større kommuners kompetanse og ressurser - Større kommuner ser nytte av andre kommuner, Statsforvalter og fylkeskommunens kompetanse og ressurser - Gjensidig nytte ved bo og arbeidsmarked over kommunegrensene
	Kommune-økonomi	<ul style="list-style-type: none"> - Kommuneøkonomi spiller lite rolle i forhold til innstilling til samarbeid og deltakelse i #vårtagder - Kommuneøkonomi begrenser likevel deltakelse, og særlig den politiske deltakelsen - Alle kommunene uansett økonomi ser behov for deltakelse og samhandling
Effekt (Avhengig variabel)	Nytte Evne til problem-løsning	<ul style="list-style-type: none"> - Kommunene har større tro på #vårtagder enn tidligere samhandlingsstrukturer - Kommunene har fått konkrete verktøy som de kan benytte - Kommunene er opptatt av at deltakelse må gi stor grad av nytte - Alle opplever effekt og økt evne til problemløsning ved å få konkrete verktøy - Samtlige er noe misfornøyde om deltakelse ikke gir noen verktøy eller skaper konkret handling - Mange famler fortsatt og arbeider ulikt med implementeringsarbeidet - Ingen har helt den riktige oppskriften på implementeringsarbeidet, men noen har jobbet mer med det enn andre - Det er andre faktorer enn fylkeskommunen som i hovedsak spiller inn på implementeringsarbeidet av bærekraftsmålene lokalt slik som nasjonale føringer, egeninteresse, utdanning mm. - Opplever økt nytte av samhandling - Ønsker tettere samarbeid med fylkeskommunen, men det må gå i dybden - Utfordringer med at fylkeskommunen ikke oppleves som samsnakkert internt i egen organisasjon

Tabell nummer 4: Oppsummering av funn

6. Drøfting

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene som er presentert i kapittel 5 opp mot teorien fra kapittel 3. Formålet er å drøfte og knytte dette opp til forskningsspørsmålene i problemstillingen. Ved å drøfte funnene opp mot indikatorene fra modellen beholder jeg samme struktur, og det går en rød tråd gjennom måten å presentere funnene og drøftingen opp mot det teoretiske rammeverket. Drøftingen gir ikke nødvendigvis noen entydige svar, men viser til at det foreligger resultater i denne studien som på noen områder fraviker eksisterende teori og forskning.

6.1 Drøfting av funn knyttet til nettverkskonteksten

Den følgende drøftingen vil ta utgangspunkt i funnene som er presentert under punkt 5.1.1 og 5.6 og drøftes opp mot problemstillingen.

Jacobsen (2014) viser til at fraværet av konflikt er en forutsetning for et effektivt nettverkssamarbeid. Dette mener han kan måles med indikatorene *enighet* og *tillit* blant deltakerne i nettverket. Teorien trekker frem at stor grad av enighet og tillit mellom deltakerne i nettverket vil være en forutsetning for et godt resultat i et nettverkssamarbeid.

På den ene siden viste funnene i kapittel 5 at samtlige av informantene hadde erfaring med nettverkssamarbeid fra før, og informantene gav uttrykk for at det var enighet rundt viktigheten av deltakelse i nettverket for å nå felles mål. De uttrykte også stor enighet i forhold til samarbeid som arbeidsmetodikk.

Et interessant funn var at informantene uttrykte at de hadde hatt mindre tillit til tidligere samhandlingsstruktur enn nåværende samhandlingsstruktur. Det vil derfor være interessant om dette kan skyldes om det i dag er en større grad av enighet og tillit mellom deltakerne enn tidligere.

Deltakelse i #vårtagder gav bidro i en viss grad til at informantene opplevde et større eierskap til felles målsettinger og hadde et felles virkelighetsbilde. Samtidig er det et inntrykk at informantene uttrykte en større grad av forståelse rundt begrepet bærekraftig omstilling, og at nye målkonflikter gjorde at informantene erkjente at dette ville kreve en ny type kompetanse og økt grad av samarbeid. En slik erkjennelse kan danne et utgangspunkt for en enighet som bidrar til en felles virkelighetsforståelse, og dermed en mer effektiv implementering av vedtatt politikk og bærekraftsmålene.

På den annen side viste flere av informantene til at enighet og tillit mellom administrasjon og politikk i egen kommune kunne være utfordrende, og dermed vel så viktig som tillit og enighet mellom de ulike kommunene. Et sentralt poeng i dette er nok ikke at informantene ønsket å utfordre politikkenes natur, som i seg selv består av ulike ideologier, men at de ønsket å vise til at det var vanskelig å formidle kunnskapen inn i egen organisasjon, og bygge tillit og enighet til temaene når sentrale aktører som politikere og andre ikke hadde kjennskap til samhandlingsstrukturen eller ikke hadde deltatt i #vårtagder.

Ved å utelukke sentrale aktører eller beslutningstakere fra deltakelse i #vårtagder, eller ved å ikke inkludere disse, kan det føre til at det oppstår friksjon eller manglende enighet rundt virkelighetsbildet. Noe som igjen vil forsinke prosessene eller medføre stagnasjon innenfor bærekraftsarbeidet. Eller at man som utenforstående aktør ikke ser nytten av å ta i bruk nye verktøy som skal bidra til en mer effektiv implementeringsprosess. Manglende deltakelse fra ulike sentrale aktører i #vårtagder kan dermed ha flere negative virkninger, og det vil kunne være vanskeligere å oppnå en felles konsensus og dermed er det større fare for at det oppstår uenighet, som igjen vil føre til manglende tillit mellom aktørene.

Et annet hovedinntrykk er at det blant informantene som har deltatt i #vårtagder synes å være en økt konsensus og enighet om viktigheten av å tenke ett Agder. En viktig effekt av #vårtagder synes derfor å være at den øker fellesskapsfølelsen i regionen og bidrar til en større grad av regional tankegang i forhold til tidligere. Dersom effekten av #vårtagder bidrar til en større grad av «vi –tankegang» kan det ut fra teorien synes at det da også er en større sannsynlighet for fravær av konflikter fordi det nå oppleves lettere å bli enige om utfordringsbildet og jobbe sammen for felles målsettinger.

Ser vi på funnene i kapittel 5 kan en annen forklaring på den økte vi-følelsen blant informantene trolig også ha en sammenheng med håp om å lande større etableringer innen det grønne skiftet i regionen. Noe som tydelig gav kommunene en ny giv og et større fremtidshåp ved at de ønsket seg en smitteeffekt og ringvirkninger til egen kommune. Når en ønsker seg en del av den samme kaken er det også kanskje lettere å bli enige?

Likevel foreligger det også funn som kunne tyde på at tilliten mellom informantene trolig var noe skjør og betinget av flere forhold. Det kom frem at vis en kommune gjorde noe annet, og brøt med de felles målsettingene som er satt, så ville sannsynligvis dette kunne tyde på at

samarbeidet raskt kunne falle fra hverandre. Dette tyder på at som teorien tilsier, at mistillit vil kunne generere uenighet, og gi i et vanskelig utgangspunkt for et fortsatt samarbeid.

Oppsummert ser vi at ved fravær av enighet og tillit vil det gjerne lettere oppstå konflikt og manglende tillit som Jacobsen (2014) med flere påpeker. Derfor synes det å være viktig at sentrale aktører og beslutningstakere blir inkludert til deltakelse, slik at det jobbes ut fra et felles virkelighetsbilde og med en felles metodikk som kan oversettes lokalt til å passe den enkelte kommune. Jo bredere forankring og likere virkelighetsbilde og kunnskap, desto større vil trolig enigheten og tilliten være. Dette vil føre til en større nytte av nettverket, gjøre kommunene raskere i stand til å ta i bruk effektive verktøy på denne måten sikre en mer effektiv implementering. Resultatene fra denne studien bekrefter dermed i stor grad teorien.

6.2 Drøfting av funn knyttet til samarbeidet

I denne delen er det indikatorene *kunnskap, størrelse på samarbeidet, funksjonell integrasjon i samarbeidsområdet* og *fysiske avstander i samarbeidsområdet* som vil bli drøftet.

Drøftingen vil gjøres ut fra funnene som ble presentert under punkt 5.2.

Jacobsen (2014) sitt utgangspunkt var et økt kunnskapsutbytte fra et nettverkssamarbeid ville for et læringssamarbeid gi en økt opplevelse av nytte.

Under området kunnskap blir det vist til flere sentrale momenter fra informantene. På den ene siden viste først og fremst informantene til utfordringer knyttet til invitasjonsprosessen i, manglende deltakelse fra sentrale aktører og beslutningstakere, og at det var vanskelig å forankre kunnskapen inn i egen organisasjon. Informantene fortalte at det ikke var en optimal sammensetning av de strategiske rådene, og at de ønsket mer samhandling mellom de tre rådene og at det ble lagt opp til at man gikk mer i dybden på den ulike tematikken. Det var viktig for dem å få noe konkret ut av deltakelsen. Flere trakk frem verktøy som areal- og naturregnskap som noe viktig, sjekklister, strategier, analyser, statistikk og andre verktøy som de kunne bruke i egen kommune til å forbedre egne tjenester som bidro til en økt følelse av nytte. Det ble også vist til at dersom tematikken ikke traff, ville heller ikke nytten oppleves som særlig stor. Noe som igjen ville føre til lavere grad av deltakelse.

På den annen side viste informantene til at de opplevde at #vårtagder var en god arena for å treffe aktører med en kompetanse og kunnskap som de selv manglet, og en god plattform for erfaringsutveksling. Som teorien viser til er derfor kunnskap en viktig og trolig riktig

indikator for å undersøke hvilken opplevelse deltakerne har av et nettverk, og derfor egnet til å måle effektene av deltakelse. Det bekrefter i hvert fall funnene i denne studien.

Når det kom til størrelse på samarbeidet ble det trukket frem av flere informanter at man kunne tenke seg å bryte det ned til en mindre størrelse. Hvor man samarbeidet mer i de etablerte regionene og med sine foretrukne partnere. Samtidig viste jo også samtlige til at man ønsket flere aktører inn som deltakere, og informantene fortalte at de trodde at flere politikere og andre ville delta dersom det ble brutt ned på denne måten og at reiseavstanden ikke ble for stor.

Når så mange kommune skulle samarbeide mente flere at det ikke alltid var så relevant å dele erfaringer med kommuner som lignet lite på dem selv, på den annen side ble det også trukket frem læringspunkter av kommuner som var ulike dem selv. Det synes derfor som om informantene ikke var helt klare på hva de mente var en ideell størrelse på samarbeidet i og med at svarene spriket en del.

Noen av informantene var svært ivrige på å fortelle om gode relasjoner og samarbeidskommuner som de jobbet mye med. Hvor man hadde gjensidig utbytte av hverandres arealer og fordeler, og det i tillegg ofte var stor integrasjon av innbyggere som beveget seg mellom disse kommunene. For eks. innbyggere som bodde og arbeidet i en kommune men hadde fritidsbolig i en annen nærliggende kommune. Mens andre igjen fortalte om innbyggere som bodde i annen kommune men brukte deres kommune til arbeid eller rekreasjon. Flere samarbeidet også om å lande nye etableringer og hadde flere fellesprosjekter sammen i forhold til tjenester eller infrastruktur.

Igjen er det noe uklart i forhold til disse funnene om kommunen mener at #vårtagder er for stort som samarbeid, eller om det er en god ting å få med alle på en felles plattform. Teorien rundt størrelse på samarbeidet er derfor verken tydelig bekreftet eller avkreftet i disse funnene. Men funnene bekrefter teorien om at der det er økt integrasjon samarbeider gjerne kommunene i større grad.

6.3 Drøfting av funn knyttet til deltakerne (kommunene)

Teorien trekker særlig frem kommunestørrelse og kommuneøkonomi (Jacobsen, 2014) som to viktige faktorer når det kommer til nettverkssamarbeid. Jacobsen (2014) viser til at mindre

kommuner ofte er mer positive til samarbeid, og at kommuner med god kommuneøkonomi ofte ikke er like delaktige i samhandling som kommuner med dårlig kommuneøkonomi.

Dersom kommunestørrelse vil være avgjørende for nettverksdeltakelse ville man kanskje finne at svært mange kommuner som ses på som viktig for drivende og utviklende arbeid ikke ville delta i nettverkssamarbeid. Samtidig ville det trolig være et høyt antall kommuner som faller inn under kategorien med svak kommuneøkonomi. Fjerner man begge disse gruppene fra nettverksdeltakelse slik teorien legger opp til, ville man trolig sitte igjen med et ganske beskjedent antall kommuner med begrensede ressurser som ønsket å delta i et nettverkssamarbeid som #vårtagder.

Hovedinntrykket mitt er at informantene i studien tvert imot viser at de alle uansett kommunestørrelse og kommuneøkonomi er positive til deltakelse i #vårtagder og at de også tilstreber å være aktive i nettverkssamarbeidet så fremt den opplevde nytten er stor nok. På den annen side viste informantene til flere barrierer som lang reisevei, manglende invitasjon og at det uansett ville være for kostbart å invitere f.eks. hele kommunestyret som var det som begrenset deltakelsen. Men dette var barrierer som ble nevnt uavhengig av kommuneøkonomi og kommunestørrelse.

Argumentasjonen om at kommuner med svak kommuneøkonomi ikke er særlig aktive i nettverkssamarbeid kan være noe nyansert, men funnene tyder på at ønsket om å delta er like stort i kommuner med god kommuneøkonomi, og at de til tross for manglende ressurser eller økonomi vil prioritere deltakelse så lenge den opplevde nytten er stor nok. Hvor mange deltakere disse kommunene vil sende er derimot et annet spørsmål, ettersom de jo ofte har et begrenset antall ressurser tilgjengelig.

Resultatene i denne studien knyttet til disse indikatorene fraviker dermed fra teori og tidligere forskning. Jeg vil gå litt mer inn i drøftingen rundt dette i nedenfor avsnitt, hvor jeg også tar med de opplevde effektene av nettverket i drøftingen.

6.4 Effekter drøftet opp mot problemstillingene

Om opplevd nytte og evne til problemløsning ved deltakelse i nettverkssamarbeid skriver Jacobsen (Jacobsen, 2014) blant annet at det i hovedsak er mindre kommuner som opplever høy nytte av et slikt nettverkssamarbeid, mens de større kommunen tvert imot som regel kan utvikle tjenester og verktøy både rimeligere og bedre selv, og dermed har mindre nytte av et

nettverksamarbeid. Med dette som teoretisk utgangspunkt vil jeg drøfte dette opp mot mine funn og knytte det til problemstillingen.

Noe av det som ser ut til å være blant det som slår sterkest inn i funnene i denne studien er at informantene ønsker seg noe konkret og ferdig tilpasset sine lokale forhold som de kan ta i bruk for å løse de utfordringene de står i og implementere bærekraftsmålene mer effektivt. Det betyr ikke at de nødvendigvis ønsker seg noe «tredd over hodene» men at de ser at dette er et arbeid som er vanskelig eller svært tidkrevende for den enkelte kommune selv å utvikle eller drive frem fullstendig. Blant informantene som hadde kjennskap til eller som hadde deltatt i #vårtagder beskrev samtlige at de ville oppleve en økt evne til problemløsning og nytte ved å kunne få konkrete verktøy eller dybdekunnskap som de kunne ta i bruk i egen organisasjon. Det var få funn eller ingen funn som tilsa at de større kommunene opplevde at de kunne utvikle disse verktøyene selv.

Dette kan tyde på at det foreligger en motsetning mellom funnene i oppgaven og teorien som er benyttet. Igjen må det vises til at funnene i denne studien baserer seg på et begrenset utvalg, og derfor ikke er generaliserbare. Men et helhetsinntrykk er at informantene uansett kommunestørrelse opplevde en økt nytte og økt evne til problemløsning så fremt de fikk kunnskap og verktøy som de opplevde som konkrete nok. Det betyr ikke at dagens modell av #vårtagder ble beskrevet som perfekt slik den er utformet i dag av informantene, men dette kan gi noen nyttige pekepinn på hvordan samhandlingsstrukturen kan og bør utvikle seg for at kommunene skal oppleve økt nytte og effekt av den.

Det er viktig å drøfte hva som kan forklare disse effektene av samhandlingsstrukturen, og hva som gjør at en del av funnene kan se ut til å bryte med etablert teori. På den ene siden kan disse beskrevne effektene tyde på at det er en sammenheng mellom økende bevissthet rundt bærekraftig omstilling og nye målkonflikter dette fører med seg, og i dette ligger det en erkjennelse om et behov for en ny type kompetanse for å løse disse. En argumentasjon som synes å støttes av flere av informantene. På den annen side viser også de store kommunene tydelig til at en omstilling til et mer bærekraftig samfunn og en hverdag som i stadig større grad preges av at organisasjonene må løse globale trender som treffer lokalt, gjør at en samhandlingsstruktur som #vårtagder oppleves som særlig nyttig, under forutsetning om at den må rigges riktig og inneholde de riktige aktørene. En av effektene som kommer frem av

samhandlingsstrukturen ser derfor ut til å være et oppriktig ønske fra kommunene om økt grad av samarbeid til fordel for alle.

På den ene siden er det altså flere funn som tyder på at kommunene og andre aktører har en stor forventning til at #vårtagder skal bli det verktøyet som gir kommunene i Agder økt evne til problemløsning. Kommunene uansett størrelse og kommuneøkonomi ser ut til å se nytte av deltakelse og samarbeid om komplekse utfordringer og oppgaver de ikke makter å løse i egen organisasjon. Dette kan utdypes videre gjennom at den opplevde nytten kan se ut til å øke i den grad kommunene ønsker seg og viser et behov for en aktør som tar en ledende rolle i forhold til å koordinere og drive dette utviklingsarbeidet. på grunn av stadig større og mer komplekse oppgaver som treffer organisasjonene og som skal løses. Til forskjell fra oppgaver som kommunene er kjent med fra før og som de har kompetanse til å løse enkeltvis.

Et annet sentralt punkt er at det ikke synes å være deltakelse i #vårtagder eller fylkeskommunen som er blant de viktigste driverne for implementeringsarbeidet med FNs bærekraftsmål til tross for at dette er en sentral oppgave for fylkeskommunen. Kommunene etterlyser en mer effektiv og samordnet metode for implementeringsarbeidet, og flere opplever at bærekraftsmålene ikke er oversatt nok til lokale forhold og kanskje ender mer opp som pen topping på toppen av kaken, enn et av vår tids viktigste styringsverktøy. Hvorfor det har blitt slik er ikke en del av denne studien, men uten en koordinerende aktør som tar et hovedansvar er det kanskje ikke så underlig at både implementeringsarbeidet, metodikken som brukes og tempoet på dette arbeidet er like ulikt som det antall kommuner man har. Det er kanskje et noe drøyt argument, men samtidig kan det kanskje påpeke noen sannheter som trenger en løsning.

Altså viser funnene i denne studien at det er lite eller ingenting som tilsier at det er synlige forskjeller når det kommer til store eller små kommuner i forhold til opplevd nytte av deltakelse i #vårtagder eller i forhold til samhandling rund bærekraftsmålene. Dette kan tyde på at det er sammenhenger mellom de effektene som beskrives, den nytten kommunene ønsker seg og den tiden vi befinner oss i. Samfunnsendringene hvor det globale må løses lokalt viser at etablert teori kanskje ikke lenger står seg akkurat på disse punktene lenger, og at en del av teorien om nettverk må skille mer mellom hva slags type oppgaver nettverkssamarbeidet er ment å løse. Dermed fraviker funnene i denne studien også etablert teori på disse punktene.

6.4 Oppsummering og drøfting hypoteser

I teorikapittelet (kapittel 3) presenterte jeg i tillegg til analysemodellen også ulike hypoteser. Basert på funnene i oppgaven vil jeg drøfte disse i det følgende.

Baldersheim og Rose (2014, s.11) skriver at sammenslåinger er en god anledning til å teste ut hypoteser rundt størrelse. Flere av hypotesene jeg ønsker å få bekreftet går på størrelse. Jeg ser det derfor som en god anledning til å se om mine funn kan teste ut disse hypotesene. Som vist til tidligere er det mye teori som trekkes frem rundt størrelse.

Funnene som er presentert viser tydelig at størrelse og kommuneøkonomi ikke nødvendigvis er avgjørende når det kommer til samhandling og nettverksdeltakelse. Det er andre begrensninger som trekkes frem, blant annet geografisk avstand og hvilken kunnskap man får med seg ved deltakelse. Altså hvilken konkret nytten den enkelte kommune opplever, blant annet i form av hvilke verktøy, kompetanse og handlinger samhandlingen spiller inn på hvor aktivt de prioriterer å delta i samhandling.

Hvorfor ser det ut som om hypotesene om størrelse og kommuneøkonomi ikke står seg? Funnene viser at nettverkssamarbeid som dette blir sett på som viktig uansett størrelse på kommunene som er spurt. Samtlige er også positive til å samhandle mer med fylkeskommunen og ser viktigheten av å delta i nettverkssamarbeid. Kan det være at disse hypotesene faller nå nettopp på grunn av den tiden vi befinner oss i som også vist til ovenfor?

Kan kommunene sitt positive syn på samhandlingsstrukturen understreke at vi befinner oss i et skifte som gir behov for en ny type kompetanse, nye verktøy og kunnskap? Mange kommuner befinner seg nå i en situasjon hvor de skal posisjonere seg i forhold til nye etableringer og omstille seg til et mer bærekraftig samfunn med grønnere næringer og arbeidsplasser. Nye næringer som krever en ny type teknologi og kompetanse, samtidig som det er en hard konkurranse om å lande disse etableringen. En forklaring på at hypotesene faller kan dermed være at vi befinner oss i en brytingstid presset frem av globale utfordringer og et samfunn som endrer seg svært raskt, og at den omstillingstakten som nå kreves gjør at kommunene har behov for helt nye verktøy og en større grad av samhandling på et langt bredere nivå enn før.

Dette er selvsagt ikke verifisert, og heller ikke generaliserbart, men kan tenkes som en mulig forklaring på de funnene som er gjort.

Jeg oppsummerer funnene og hypotesene nedenfor i følgende tabell:

Hypotese	Funn
H1: Desto mindre kommune, desto mer åpen for samarbeid og deltakelse i nettverk	<ul style="list-style-type: none"> - Alle kommunene uansett kommunestørrelse stilte seg positive til denne type samarbeid og ingen skilte seg mer ute enn andre. - De minste kommunene pekte samtlige på at det var krevende å prioritere deltakelse i #vårtagder fordi de hadde saksbehandlingsfrister og andre oppgaver som måtte prioriteres, de større kommunene påpekte i stor grad det samme. <p>Hypotesen bekrefte ikke i denne studien. Den fraviker.</p>
H2: Desto svakere kommuneøkonomi kommunen har, desto mindre aktiv er kommunen i nettverk og samarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Uansett status på kommuneøkonomi ble følgende påpekt: Alle kommunene påpekte manglende politisk deltakelse Likevel fire av seks informanter prioritert å delta fordi de mente det var viktig - Økonomi spiller dermed inn, men i hvor stor grad er ikke definert. For selv de minste kommunene prioriterte deltakelse, og også de kommunene som hadde svært svak kommuneøkonomi. <p>Hypotesen bekrefte ikke i denne studien. Den fraviker.</p>
H3: En mindre kommune med god kommuneøkonomi vil ha mindre behov og ønske om samhandling med fylkeskommunen	<ul style="list-style-type: none"> - Til tross for god kommuneøkonomi og at det var en mindre kommune viste informantene til at samhandling med fylkeskommunen var viktig og at de hadde et ønske om tettere samarbeid og mer samhandling. Det var andre forhold enn kommuneøkonomi som spilte inn på deres deltakelse. - Hypotesen er ikke testet fullt ut, men det er ikke funn i denne studien som tilsier at denne står seg.
H4: Mindre kommuner har større nytte av å delta i nettverk, enn større kommuner som mener de selv kan utvikle verktøy og tjenester bedre og rimeligere om de gjør det selv	<ul style="list-style-type: none"> - Samtlige kommuner uansett størrelse og økonomi viste til at i forhold til bærekraftsarbeidet, grenseoverskridende problemer og det tidskifte man nå var inne i, gjorde at alle følte et behov for samhandling på disse områdene, og at ingen av kommunene følte at de alene var ustand til å løse disse utfordringene. - Hypotesen ser dermed ut til å fravike teorien. Funnene i studien viser at størrelse ikke var en avgjørende faktor for noen av kommunene i studien.
H5: Kommuner med få ressurser vil delta mindre i nettverkssamarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - Ressurssituasjon ble kommentert som et moment av betydning av de fleste kommunene, også de større. Men det man så var at så lenge den opplevde nytten av deltakelse var høy, så prioriterte også kommuner med få ressurser noe deltakelse. - Ut fra funnene er det vanskelig å konkludere endelig. Det kan se ut som om dette har betydning, og at hypotesen står seg, men at den må ses i sammenheng med flere faktorer enn bare ressursituasjon alene.
H6: Desto større grad av tillit, desto mer opplevd nytte	<ul style="list-style-type: none"> - Funnene bekrefter at tillit og enighet er svært viktig i et nettverkssamarbeid. Med en høy grad av tillit til hverandre og at forpliktelsene blir fulgt opp likt fra de ulike deltakerne oppleves nytten som større. - Hypotesen bekrefte, det er ikke funn som tilsier noe annet.
H7: Desto større enighet rundt mandat og hensikt, desto bedre opplevd nytte	<ul style="list-style-type: none"> - Samtlige av informantene viste til at det kunne være utfordrende å se det samme utfordringsbildet på bakgrunn av at hver enkelt kommune så verden ut fra sitt virkelighetsbilde og perspektiv. Med stor grad av enighet vil derfor også samarbeidet oppleves mer nyttig og effektivt. - Hypotesen bekrefte, og står seg.

Tabell 5: Oppsummert drøfting av hypoteser.

7.0 Konklusjon

Gjennom dette kapitlet vil jeg først presentere hovedpoenger fra oppgaven, og vise hvordan jeg her svart på problemstillingen. Videre vil jeg også kort si noe om hvordan den benyttede analysemodellen passer til funnene som er presentert, og svare på den tredelte problemstillingen. Til slutt vil jeg vise til mulige forbedringspunkter, og også foreslå noen forslag til videre forskning innenfor denne tematikken.

7.1 Hovedfunn

Innledningsvis presenterte jeg tre forskningsspørsmål knyttet til samhandlingsstrukturen #vårtagder og fylkeskommunens rolle i arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål i planleggingen. Svaret på denne tredelte problemstillingen har jeg kommet frem til ved å gjennomføre dybdeintervjuer med seks kommunalsjefer og enhetsledere på plan- og samfunnsenhetene i fem ulike kommuner i Agder. Jeg har i hovedsak benyttet meg av etablert nettverksteori, og da særlig Jacobsen (2014) sin teori om interkommunalt samarbeid og tilpasset hans analysemodell til en kvalitativ metode og tilnærming. Ved å trekke ut funn knyttet til indikatorene benyttet i modellen og drøfte disse opp mot de tre forskningsspørsmålene har jeg nå kommet frem til en hovedkonklusjon som jeg mener kan bidra til å svare ut de tre forskningsspørsmålene.

Hoveddelen av denne oppgaven presenterer et omfattende datamateriale med funn som er drøftet opp mot teori med det formål å belyse og svare ut problemstillingen for studien. Ut fra dette har jeg nå komprimert dette til en oppsummering av mine hovedfunn. De presenteres kortfattet her.

Blant de sentrale funnene som kommer frem i studien viser det seg at:

- Kommunene er positive til samhandlingsstrukturen #vårtagder, og har en større tillit og forventning til den nye samhandlingsstrukturen sammenliknet med tidligere samhandlingsstrukturer
- Kommunestørrelse er av svært liten eller ingen betydning i forhold til deltakelse i samhandlingsstrukturen #vårtagder. Det samme gjelder for kommuneøkonomi.

- #vårtagder bidrar til økende bevissthet rundt bærekraftig omstilling og målkonflikter, og i dette ligger en erkjennelse om et behov for en ny type kompetanse og nye verktøy.
- Kommunene har et oppriktig ønske om at #vårtagder skal være det verktøyet de trenger for å løse globale utfordringer som treffer lokalt.
- Det kan se ut som om noen av kommunen er mer motivert til å delta i #vårtagder for å posisjonere seg for nye etableringer og fremtidig vekst fremfor målet om en bærekraftig omstilling.
- Kommunene forutsetter at #vårtagder må bidra med konkrete relasjoner, verktøy og dybdekunnskap for å oppleves som nyttig og prioriteres.
- Kommunene ønsker at fylkeskommunen skal ta en langt mer ledene utviklingsrolle i arbeidet med å bistå kommunene i implementeringsarbeidet med FNs bærekraftsmål.
- Geografiske avstander er av stor betydning når det kommer til fysisk deltakelse i samhandlingsstrukturen, men dersom kommunene opplever at nytten er stor nok og tematikken treffer godt nok, vil dette likevel ikke nødvendigvis hindre deltakelse.
- For å oppleve nytte av samhandling på denne måten viser kommunene til at de ønsker at fylkeskommune skal bidra med mer konkret handling, gi dem dybdekunnskap og konkrete verktøy som de kan bruke til å forbedre eget planarbeid og tjenester lokalt, fordi dette er noe kommunene selv ikke har ressurser eller kompetanse til å utvikle.
- Det er ingen tvil om at funnene viser at kommunene ønsker seg mer samhandling, støtte og veiledning med fylkeskommunen på bærekraftsområdet. De viser til at samfunnet har endret seg og globale grenseoverskridende utfordringer treffer lokalt raskere og mer ofte enn før. Dette gjør at kommunene føler behov både for at det utvikles nye verktøy og at de tilføres ny kompetanse. Kommunene kan ikke hanskes med bærekraftsarbeidet og denne type grenseoverskridende utfordringer enkeltvis og alene.
- Selv om funnene viser at kommunene er svært positive til samhandling og ønsker mer samhandling med fylkeskommunen, så er det per i dag ikke fylkeskommunen som blir pekt på som den viktigste faktoren for kommunenes arbeid med å implementere bærekraftsmålene lokalt. Selv om det er igangsatt en del prosjekter og initiativer fra fylkeskommunen sin side i forhold til økt kompetanse om samfunnsplanlegging, viser kommunene til at de viktigste faktorene for dette arbeidet er statlige føringer og planverktøy som *Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging*,

Statlige planretningslinjer, og Statlige planbestemmelser, i tillegg til egeninteresse for temaet og at bærekraftsmålene har vært en del av utdannelsen.

Ovenfor punkter oppsummerer kort det som er presentert av funn og drøftet i kapittel 5 og 6. I hele denne hoveddelen har jeg knyttet funnene opp mot teorien og indikatorene i analysemodellen som er brukt. Selv om modellen er forenklet og tilpasset kvalitativ metode, opplever jeg at indikatorene jeg har brukt har vært en god måte og sortere og kategorisere funnene på. Man kunne valgt ut også andre indikatorer eller bygget på med flere variabler, men jeg opplever at denne måten å presentere funnene på gir en fin kobling til problemstillingen.

Det har vært viktig å hele tiden ha problemstillingen i fokus, men også vise hvor tett indikatorene er koblet til funnene for å gjøre dette på en mest oversiktlig måte. Jeg kunne ha presentert funnene og gjort drøftingen kun opp mot de tre spørsmålene i problemstillingen, men mener dette ville medført en svakhet ovenfor bruken av analysemodellen. Presentasjonen er derfor gjort som den er gjort med samme oppbygning som i analysemodellen. Jeg kunne fint også benyttet flere indikatorer som presentert i teorien eller utviklet flere egne indikatorer, men føler at de valgte får frem det som ønskes belyst.

De tre forskningsspørsmålene i denne studien som jeg skal svare på er:

1. Hvordan opplever deltakerne samhandlingstrukturen #vårtagder?
2. Hva slags effekter har samhandlingsstrukturen #vårtagder og hva kan forklare disse effektene?
3. I hvilken grad bidrar #vårtagder og fylkeskommunen til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål i Agder?

Effektene av samhandlingsstrukturen #vårtagder er flere som vist til ovenfor, men det korte svaret er at #vårtagder bidrar til en mer regional tankegang, et mer felles virkelighetsbilde og at det synes som om flere nå vil være med på laget og trekke i samme retning. I tillegg bidrar #vårtagder i noen grad til mer effektiv iverksetting av vedtatt politikk, gir nye verktøy, en økt bevissthet rundt målkonflikter og er en arena for å dele kunnskap og kompetanse som bidrar til bedre tjenester i egen kommune.

En forklaring på disse effektene er at globale trender og utfordringer nå treffer lokalt oftere og hardere enn tidligere. Grenseoverskridende «wicked problems» man tidligere ikke har stått like tydelig ovenfor, gir behov for en ny type kompetanse i kommunene og også nye

styringsverktøy. Kommunene erkjenner at de selv ikke har ressurser eller muligheter til å løse disse utfordringene alene, og at man vil kunne ha gjensidige fordeler av å samarbeide om løsninger. Kommunene erkjenner at de derfor trenger en aktør som tar en utviklende rolle i dette arbeidet, og at de gjerne vil samarbeide om å finne felles løsninger, men at organisasjonene ikke kan drive et slikt utviklende arbeid alene.

På den tredje problemstillingen er svaret dessverre ikke så mye mer oppløftende enn det som fremkom i rapporten «Strekk i laget» fra 2020. Kommunene opplever at fylkeskommunen bidrar i noen grad til en mer effektiv implementering av FNs bærekraftsmål lokalt, men at det i hovedsak er andre faktorer som til nå har vært viktigere for fremdriften i dette arbeidet for kommunene slik som f.eks. statlige føringer. Når dette er sagt, så fremkommer det tydelig at kommunene virkelig ønsker at fylkeskommunen skal ta en drivende og mer ledende rolle i implementeringsarbeidet med bærekraftsmålene. Her er det dermed et stort rom for fylkeskommunen til å ta denne rollen, og den synes å ønskes varmt velkommen av kommunene.

Ellers vises det til kapittel 5 og 6, hvor jeg har gitt utfyllende presentasjoner av funnene og drøftet disse opp mot problemstillingene hvor man kan finne en mer utfyllende begrunnelse og svar på problemstillingen og de tre forskningsspørsmålene.

7.2 Praktiske implikasjoner

Denne studien baserer seg på datamateriale fra seks informanter og fem ulike kommuner i Agder. Konklusjonen i denne oppgaven kan derfor ikke brukes til å generalisere eller i stor grad brukes til å motbevise eksisterende teori. Men jeg har bestrebet meg på å bruke et representativt utvalg, og representative informanter ut fra det som har vært problemstillingen. Datamaterialet viser funn som bør kunne gi veiledning og noen gode pekepinn på forbedringspunkter og refleksjoner rundt arbeidsmetodikk, sammensetning og som kan gi noen hint om hva kommunene opplever som viktig og nødvendig for å forbedre sitt arbeid lokalt. Kanskje kan man også snu problemstillingen litt på hodet slik som noen av informantene var inne på:

«Er målsettingene i Regionplan Agder 2030 og #vårtagder i tråd med FNs bærekraftsmål, eller er de mer i tråd med politiske føringer og ønsker om vekst og etablering som skal løfte Agder nasjonalt, uten at man nødvendigvis treffer på målsettinger om en bærekraftig omstilling i tråd med de 17 bærekraftsmålene» (informant 6)?

Det er et betimelig spørsmål, men viser også kompleksiteten i dette arbeidet. Noen vil kanskje si at som man roper i skogen får man svar. Slik er det kanskje også når man formulerer en problemstilling og skal svare på denne. Men svarene fra informantene viser at det finnes flere ulike forbedringspunkter og løsninger på det videre arbeidet. Flere av de er nevnt tidligere men jeg oppsummerer noen av de slutningene jeg trekker ut fra mine funn kort her:

- Samhandlingsstrukturer som #vårtagder må representere et bredere utvalg av deltakere som er sentrale i forhold til beslutninger, målkonfliktene og løsninger. Dette kan være politikere, eiendomsutviklere, Statsforvalter, finansinstitusjoner eller innbyggere mm.
- Det er ikke nødvendigvis riktig å kun henvende seg til toppledelsen i kommunene.
- #vårtagder og fylkeskommunen må prioritere å gi kommunene dybdekunnskap, vise til konkrete grep og handlinger. Da må man kanskje invitere mer lokalt og komme mer ut til kommunene eller samles i mindre grupper mellom de to store samlingene.
- Det må utvikles konkrete verktøy som er egnet til å løse målkonflikter og som gjør at kommunene kan ta mer bærekraftige beslutninger. Disse må kommunene må få grundig innføring i. Det må være felles enighet om at alle kommunene tar i bruk de samme verktøyene fra samme tidspunkt. Løse målsettinger er ikke gode nok og skaper usikkerhet og forvirring.
- Man må forbedre selve invitasjonsprosessen og kommunikasjonsprosessen rundt #vårtagder. Invitasjonene når ikke godt nok ut, og det er en jobb å gjøre i forhold til informasjon og nå ut til flere relevante deltakere.
- Fylkeskommunen må prioritere og gjøre noen få ordentlige satsninger. #vårtagder kan lett drukne i andre ting om det ikke gjøres skikkelig og er nok ressurser til dette arbeidet.
- Hvordan de strategiske rådene er satt sammen er viktig, og bør ses på. De må bedre reflektere jobben de skal løse, og ha tydeligere målsettinger og mandat. I dag virker det noe løst og tilfeldig med unntak i forum for Klima og miljø.
- #vårtagder og bærekraftsarbeidet må forankres langt bedre hos Agders politikere, både på lokalt og regionalt nivå. Mange mangler kunnskap om både samhandlingsstrukturen og bærekraftsmålene som styringsverktøy.
- Felles strategier og regionale planer må kommunene få dybdekunnskap om slik at de kan forankres bedre lokalt av kommunene både administrativt og politisk.

- Fylkeskommunen må se på muligheter for å øke egen kompetanse på bærekraftsområdet slik at de kan utøve en tydeligere veiledning og støttefunksjon i dette arbeidet.

7.3 Forslag til videre forskning

Arbeidet rundt denne studien har vært svært enormt interessant, og intervjuene med informantene har gitt mye meg relevant informasjon rundt både samhandling i Agder, nettverkssamarbeid og fylkeskommunens rolle i forhold til implementeringsarbeidet rundt bærekraftsmålene sett fra kommunene sitt ståsted. Jeg føler også at jeg har kommet tett på kommunene, deres perspektiver, arbeidsmetodikk og utfordringer.

Jeg skulle gjerne ha utvidet studien, og intervjuet politikere og andre sentrale aktører som Statsforvalter og flere kommuner. Jeg tror det ville bidratt til å styrke et felt som fortsatt er ganske utforsket rundt en tematikk som er dagsaktuell og viktig for fremtidig ledelse og utvikling. Skal Norge nå sine klimamål og de målsettingene som er meldt inn til FN innen 2030, trenger vi en større forståelse for hvordan dette arbeidet kan utvikles og gjennomføres. Jeg føler derfor at etter å ha gjennomført dette studiet at jeg sitter igjen med en økt innsikt og kunnskap som bidrar til flere uavklarte spørsmål jeg gjerne skulle ha besvart ved å utvide studiet og gjøre det mer omfattende.

Jeg vil derfor anbefale noen punkter til videre forskning innenfor denne tematikken:

- Fylkeskommunens rolle som regional arealforvalter. Muligheter og forbedringspunkter.
- Hvordan forankre FNs bærekraftsmål og bærekraftsarbeidet politisk i regionen?
- I hvilken grad har politikere i Agder kjennskap til samhandlingsstrukturen #vårtagder og arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål i planleggingen?
- Fagbevegelsen holdninger og rolle i målkonflikter mellom arbeidsplasser og natur.
- Samhandling mellom kommunene, fylkeskommunen og Statsforvalteren i bærekraftig arealforvaltning.
- Agder, hvor er vi på vei? Når Agder FNs bærekraftsmål og målene i Regionplan Agder 2030?

Denne oppgaven handler i stor grad om endring og behov for endring og utvikling av kompetanse. Men likevel har jeg lagt disse temaene kun som et bakteppe i studien. For å

forstå hvordan vi skal endre noe, må vi jo først og fremst ha kunnskap om hva vi ønsker å endre, og hvorfor vi trenger en endring. Derfor er det viktig å speile det øyeblikket vi står i akkurat nå, og undersøke effektene av dagens situasjon. Når vi målene med den kursen vi har i dag? Eller trenger vi en justering? Derfor har jeg lagt opp oppgaven som jeg har gjort, og gjennomført en studie av effektene av #vårtagder slik som det oppleves i dag, og undersøkt i hvilken grad #vårtagder og fylkeskommunen bidrar til en mer effektiv implementering av bærekraftsmålene i Agder.

Jeg avslutter denne masteroppgaven med et sitat, som summerer det kort og godt:

«Change your thoughts and you change the world»

(Norman Vincent Peale).

Litteraturliste

Agder fylkeskommune a. (2022a). *Utslippene øker – men bare i Agder.*

<https://agderfk.no/aktuelt/utslippene-oket-men-bare-i-agder.41267.aspx>

Agder fylkeskommune b. (2022, 01. september). *#vartagder- Regional struktur for samhandling i Agder.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/regional-struktur-for-samhandling-i-agder/>

Agder fylkeskommune e. (2022). *Befolkning og bosetting.*

<https://agderfk.no/agdertall/befolkning/>

Agder fylkeskommune d. (2022). *Regionplan Agder 2030.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/>

Agder fylkeskommune e. (2022). *Handlingsprogram 2021- 2024 for Regionplan Agder 2030.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/handlingsprogram-2021-2024-for-regionplan-agder-2030/>

Agder fylkeskommune f. (2022). *Gode tilbakemeldinger etter første forum for*

samfunnsutvikling. <https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/aktuelt-for-vartagder/gode-tilbakemeldinger-etter-forste-forum-for-samfunnsutvikling.41047.aspx>

Agder fylkeskommune g. (2022). *Forum for levekår, likestilling, inkludering og mangfold.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/forum-for-levekar-likestilling-inkludering-og-mangfold/>

Agder fylkeskommune h. (2022). *Forum for næringsliv og samarbeid om nye arbeidsplasser.*

[Forum for næringsliv og samarbeid om nye arbeidsplasser - Agder fylkeskommune \(aghttps://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/forum-for-naringsliv-og-samarbeid-om-nye-arbeidsplasser/derfk.no\)](https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/forum-for-naringsliv-og-samarbeid-om-nye-arbeidsplasser/derfk.no)

Agder fylkeskommune i. (2022). *Forum for klima og miljø.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regionplan-agder-2030/vartagder/forum-for-klima-og-miljo/>

Agder fylkeskommune j. (2018, 24. september). *Agder fylkeskommune- kommer i 2020: Administrativ struktur for Agder fylkeskommune.*

https://agderfk.no/f/p1/if03b27b2-b359-4c56-9439-7b102c16ef87/fellesnemnda-sakarkiv-2017-2019_18_00019-1-administrativ-struktur-for-agder-fylkeskommune-533476_2_1-1.PDF

Agranoff, R. (2012). *Collaborating to Manage: A Primer for the Public Sector*. Washington, DC: Georgetown University Press.

Baldersheim, H., Pettersen, P. A., Rose, L. E. & Øgård, M. (2003). *Er smått så godt? Er stort så flott?: analyser av kommunestrukturens betydning* (Forskningsrapport (Universitetet i Oslo. Institutt for statsvitenskap: trykt utg.) 8257048909). Oslo: Department of Political Science, University of Oslo Unipub.

Baldersheim, H. & Rose, L. (2014) *Det kommunale laboratorium. Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*. 3.utgave. Fagbokforlaget.

Baldersheim, H. Haug A. V, Hye, L, og Øgård M. (2021): *Den kommunale mellomlederen- selvstendig lagspiller*, Fagbokforlaget

Bryson, J. M., Crosby, B.C., Stone, M.M. (2006) *The Design and Implementation of Cross-Sector Collaborations: Propositions from the Literature*. Public Administration Review.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt Forlag.

Christensen, T., P. Læg Reid, P.G Roness og K.A. Røvik (2021). *Organisasjonsteori for offentlig sektor*. 4. utgave. Universitetsforlaget

Christensen, L.S. (2008) *En felles etat – En analyse av prosessen som ledet frem til opprettelse av ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)*. Rapport 5–8. Bergen: Rokkansenteret.

City, E. A, Elmore, R. F., Fiarman, S. E., Teitel, L. (2009) *Instructional rounds in education, A Network Approach to Improving Teaching and Learning*. Cambridge. Harvard Education Press

Dahlum, S. (2022, 31. august). *Uavhengig variabel*. Store norske leksikon.
https://snl.no/uavhengig_variabel

Dahlum, S. & Grønmo, S. (2020, 26. august). *Operasjonalisering*. Store norske leksikon.
<https://snl.no/operasjonalisering>

Dahl, R.A. & Tufte, E.R. (1973). *Size and Democracy (The Politics of the smaller European Democracies)*. Stanford Univ. Pr.

Ekspertutvalg. (Februar 2018). *Rapport fra ekspertutvalg; Regionreformen, Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene (H-2410 B)*. Kommunal- og distriktsdepartementet
<https://www.regjeringen.no/contentassets/2ac32be8629541259acade7d15d9451e/regionreform---rapport-fra-ekspertutvalget.pdf>

FN- sambandet. (u.å.). *Hva er FNs bærekraftsmål?* Hentet 12. oktober 2022 fra
<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Hellevik, O. (2002): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*.
7. utgave. Universitetsforlaget.

Hagen, A. (2020, 3. januar) *Store endringer i kommunekartet – og statistikken*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/store-endringer-i-kommunekartet-og-statistikken>

Hambleton, R. (2015). *Leading the inclusive city: Place-based innovation for a bounded planet*. Policy Press.

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 3. utgave. Cappelen Damm Akademisk.

Johannessen, A., Tufte, P.A., & Kristoffersen, L. (2010) Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Abstrakt forlag.

Lassen, D.D. & Serritslew, D. (2011) *Jurisdiction, Size and Local Democracy: Evidence on Internal Political Efficacy from Large-Scale Municipal Reform*. American Political Science Review (2) s. 238-258)

Lundberg A.K., Bardal, K.G., Brynhildsen, M., Bjørkan M., Bjørkan R., Richardson, T. (2020). *Strekk i laget. En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging* (NF – rapport 61). Nordlandsforskning.

Malterud, K. (2002, 20. oktober) *Kvalitative metoder i medisinsk forskning- forutsetninger, muligheter og begrensninger*. Tidsskriftet Den norske Legeforening.

Meld. St. 40 (2020-2021). *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Kommunal og distriktsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-40-20202021/id2862554/>

Meld. St. 19 (2001-2002). *Nye oppgaver for lokaldemokratiet- regionalt og lokalt nivå*. Kommunal og distriktsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-19-2001-2002/id195855/>

McGuire, M. & Silva, C. (2009) *Does Leadership in Networks Matter? Examining the Effect of Leadership Behaviors on Managers Perceptions of Network Effectiveness*. Public Performance and Management Review, 33 (1): 34-62.

Mourshed, M., C. Chijioke & M. Barber (2010). *How the world is most improved school system keep getting better*. McKinsey & Company.

NOU 2020: 15.(2020). *Det handler om Norge- Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene*. Avsnitt 6.8.1. Kommunal- og distriktsdepartementet.

Norsk senter for forskningsdata (2022) NSD.

<https://www.nsd.no/>

Postholm, M.B. & Jacobsen, D.I. (2011) *Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Høyskoleforlaget.

Provan, K.G. & P. Kenis (2007). *Modes of Network Governance: Structure, Management and Effectiveness*. Journal of Public Administration Research and Theory vol. 18:229-252.

Provan K.G. & H.B. Milward (2001). Do Networks Really Work? A Framework for Evaluating Public Sector Organizational Networks. *Public Administration Review* 61(4): 414-23.

Regjeringen. (2019, 14. mai) *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023*.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/>

Regjeringen. (2022, 1. juni) *Bærekraftsmålene*.

https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/baerekraft_i_planlegging/id2846205/?expand=factbox2846212

Regjeringen. (2022, 03. november). *Nytt norsk klimamål på minst 55 prosent*.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-norsk-klimamal-pa-minst-55-prosent/id2944876/>

Rhee, Y. (2004). *The EPO chain in relationships management: a case study of a government organization*. Upublisert doktorgradsavhandling. University of Maryland, College Park.

https://www.csus.edu/indiv/r/rheey/rhee_case%20study.pdf

Ringdal, K. (2013) *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. 3. utgave. Fagbokforlaget.

Sanda, K.G. (2001). *Hvordan lykkes med interkommunalt samarbeid?* Rapport nr. 5/2001. Bø Telemarksforskning.

Sander, K. (2021) Endringsledelse og endringsprosesser. Estudie.no
[Endringsledelse og endringsprosesser \(estudie.no\)](https://estudie.no/Endringsledelse_og_endringsprosesser)

Sander, K. (2020, 07. november) *Dataanalyse. Hva er dataanalyse?*
<https://estudie.no/dataanalyse/>

Solberg, E. (oktober 2004) *Faglig utredning. Alternativer til dagens fylkeskommune*. H-2156.
Kommunal og regionaldepartementet.

Stibbe, D.T., Reid, S., Gilbert, J. (2018) Maximising the Impact of Partnerships for the SDGs, A practical guide to partnership value creation. The Partner Initiative (TPI). UNDESA.
https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2564Maximising_the_impact_of_partnerships_for_the_SDGs.pdf

Toonen, T. (1993, mars) Analysing institutional change and administrative transformation: A comparative view.

Universitetet i Oslo (2014, 22.september) *Samfunnsvitenskapelig metode- innføring. Forelesning 28. august 2014.*
https://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4001/h14/tt_metode---innforing1_2014.pdf

Vedlegg nr. 1 - Intervjuguide

Intervjuguide:

Intro og samtykke.

1.Hvor mange innbyggere er det i din kommune

Under 6000	mellom 6001-15 000	over 20 000

Innlands eller kystkommune

--	--

2.Arbeid:

kommunedirektør	kommunalsjef	ledelse plan/samfunnsutvikling

3.Har du eller noen fra din kommune deltatt på forum for samfunnsutvikling #Vårt Agder

Ja, (en eller to ganger)	Nei

4.Hvor mange deltok og hvilken stilling hadde de som deltok fra din kommune

Antall	Stillinger

5.Planlegger dere å fortsette å delta:

Ja, hvorfor	Nei, hvorfor

6.Hvilke forum har du deltatt på?

Forum for levekår, likestilling og inkludering	Forum for klima og miljø	Forum for arbeidsplasser og næring

7.Hvor stor nytte har du av å samles med andre kommuner, sektorer og bedrifter fra hele regionen på denne måten?

Stor nytte, hvorfor	Middels nytte, hvorfor	Lite nytte, hvorfor	Ingen nytte, hvorfor

8.Er det viktig å ha en slik plattform som #Vårt Agder for felles samarbeid i regionen?

Ja, hvorfor	Nei, hvorfor

9.I hvor stor grad opplever du at Vårt agder er viktig for informasjonsutveksling mellom kommunene og andre aktører i regionen?

Meget stor grad, hvorfor	Noen grad, hvorfor	Liten grad, hvorfor

10.I hvor stor grad opplever du at #vårt agder skaper en felles forståelse for Agder sine felles utfordringer og målsettinger?

I Meget stor grad, hvorfor	Noen grad, hvorfor	I Liten grad, hvorfor

11.Opplever du at deltakelse i Vårt Agder bidrar til en mer helhetlig samfunnsplanlegging for hele regionen?

I meget stor grad, hvorfor	I noen grad, hvorfor	I liten grad, hvorfor

12. Hvor stor grad mener du at Vårt Agder skaper mer helhetlige planer for arealutnyttelse og infrastruktur?

--	--

13.Hvor relevant finner du temaene og problemstillingene i Vårt Agder for din kommune?
Hvilke temaer er viktig for din kommune

I meget stor grad, disse temaene	I noen grad, disse temaene	I Liten grad, disse temaene

--	--	--

14. Beskriv kort styrker /mangler i samhandlingsstrukturen Vårt Agder

15. I hvor stor grad opplever du at Vårt Agder har ført til at politiker ei din kommune har fått bedre informasjon om regionale utfordringer og en sterkere forankring av bærekraftsmålene?

16. Har Vårt Agder bidratt til en mer positiv holdning til regionalt samarbeid?

17. I hvilken grad opplever du at fylkeskommunen gir støtte og veiledning i implementering av FNs bærekraftsmål som planverktøy i kommunen din?

I stor grad, hvorfor	I noen grad, hvorfor	I liten grad, hvorfor

18. Hvordan opplever du at fylkeskommunen bidrar til å gjøre din kommune i bedre stand til å implementere FNs bærekraftsmål i den lokale planleggingen i din kommune?

I meget stor grad, hvordan	I noen grad, hvordan	I Liten grad, hvorfor

19. Hvordan jobber dere med dette arbeidet i Vårt Agder i Kommunen?

20. I hvor stor grad bidrar fylkeskommunen til å gjøre din kommune i bedre stand til å løse bærekraftsutfordringer som klima, forurensing, nedbygging av natur, levekår osv? Noen som skiller seg ut?

I meget stor grad	Noen grad	Liten grad

21. I hvor stor grad og hvordan ønsker du at fylkeskommunen skal kunne bistå din kommune med helhetlig samfunnsplanlegging og arealplanlegging?

I stor grad, slik:	I noen grad, slik	I liten grad, Slik, fordi

22. I hvor stor grad opplever du at fylkeskommunen nå etter regionreformen bidrar med de ressurser og kompetanse som din kommune trenger for å få til et godt samarbeid? Hvilke ressurser ønsker dere fra fylkeskommunen?

I stor grad, ønsker dette:	I noen grad, ønsker dette	I liten grad, ønsker dette

23. Beskriv kort styrker /mangler i støtten/veiledning fra fylkeskommunen i dette arbeidet. Ønsker du/ din kommune et tettere samarbeid mellom fylkeskommunen og din kommune i forhold til å jobbe med bærekraftsmålene?

24. Opplever du/din kommune en sterkere forpliktelse og eierskap til de regionale målsettingene nå enn før sammenslåingen?

25. Ønsker du mer samarbeid med fylkeskommunen?

--

26. Hva slags informasjon savner du fra fylkeskommunen, og Hva slags informasjon ønsker du mer av?

--

27. Ser du det noen hindre i dagens plansystem for å implementere bærekraftsmålene?

28. Er det eventuelt andre faktorer som påvirker arbeidet med implementeringen av bærekraftsutfordringene i din kommune?

For eksempel, ansatte/ressurser, kostnader, statsforvalter

29. Har dere har tatt i bruk FNs bærekraftsmål som planverktøy i din kommune? Hvordan

30. Hvis det har vært en politisk prosess: beskriv kort hvordan, inkludert hvilke grep som er gjort for å mobilisere politikere. Er det noen politiske utfordringer?

31. I hvilken grad opplever du at din kommune har tilstrekkelig kompetanse til å løse utfordringer knyttet til bærekraftsutfordringene som levekår, klima og arealforvaltning?

Har dere de verktøyene dere trenger til å implementere bærekraftsmålene i egen kommune

32. Har din kommune vedtatt lokale styringsdokumenter i tråd med målsettingene i

Regionplan Agder 2030. Hvordan følges disse opp

33. Hvis ja, har din kommune vedtatt at dere skal kutte klimautslipp? Hvis ja hvor stor reduksjon i klimautslipp har din kommune vedtatt å kutte innen 2030?

Vil du delta i forskningsprosjektet
«*There is no plan(et)B: Et casestudie av samhandlingsstrukturen #vårtagder*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke kommuners opplevelse av samhandling med Agder fylkeskommune. Agder ble sammenslått til et nytt fylke 1. januar 2020 etter gjennomført regionreform. Et av argumentene for regionreformen i 2020 var nettopp at større fylkeskommuner skulle bidra til en mer effektiv iverksetting av vedtatt politikk, og stå sterkere rustet til å møte nye grenseoverskridende «wicked problems» som for eksempel bærekraftsutfordringer innen klima og miljø. Men hvordan lykkes den nye fylkeskommunen i dette arbeidet, og hvordan oppleves graden av involvering og samarbeid sett fra kommunene sin side? En måte å måle dette på er ved å undersøke samhandlingsmønstre.

En slik undersøkelse anses som et viktig bidrag inn i den nye fylkesorganisasjonen, og vil også trolig kunne være overførbar til både kommuner og andre fylkeskommuner. Ved å allerede nå kunne evaluere samhandlingsstrukturer og i hvilken grad kommunene opplever samhandling med den nye fylkeskommunen, vil man kunne utvikle og justere både arbeidsmetodikk og styringsverktøy for å bedre lykkes i å nå felles målsettinger i Agder.

Regionplan Agder 2030 legger som et viktig premiss at en gjennomføring av regionplanen og handlingsprogrammet, er at kommunene forankrer oppfølgingen av planene og målsettingene i sine egne organisasjoner. Konkret vil denne undersøkelsen derfor i hovedsak benytte spørsmål som er ment å kunne belyse disse problemstillingene, og være relatert til bærekraftsutfordringer innen klima og miljø og deltakelse i samhandlingsstrukturen «Vårt Agder».

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Denne undersøkelsen er en avsluttende masteroppgave innen faget ledelse med spesialisering innen kommunal ledelse. Konkret vil masteroppgaven ta for seg Agder fylkeskommune sin rolle som samfunnsutvikler etter gjennomført regionreform, og undersøke hva slags opplevelse kommunene har av samhandling med fylkeskommunen innen bærekraft gjennom samhandlingsstrukturen «Vårt Agder». Det vil være en beskrivende del hvor man undersøker kommunenes opplevelse av samhandling med Agder fylkeskommune, og en forklarende del som vil forsøke å forklare ulike trekk ved kommunene og fylkeskommunen. Undersøkelsen vil ta utgangspunkt i bærekraftsutfordringer innen klima og miljø.

Agder fylkeskommune har tatt initiativ til flere involveringsprosesser for utvikling av tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling. Det er et ønske å undersøke hvordan disse oppleves og brukes av ulike kommuner i Agder. En konkret involveringsprosess som fylkeskommunen har er samhandlingsstrukturen «Vårt Agder». Dette er Agder fylkeskommunes egne regionale samhandlingsstruktur for å løse bærekraftsutfordringene i Agder. Denne består av tre ulike forum, og det er forum for klima og miljø spørsmålene i denne undersøkelsen i hovedsak vil knytte seg til. Det vil også være spørsmål om den kommunen du representerer innenfor den samme tematikken.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Undertegnede, Mirell Høyer-Berntsen er student ved Universitetet i Agder, hvor hun gjennomfører master i ledelse med spesialisering innen kommunal ledelse. Undersøkelsen er den avsluttende masteroppgaven på studiet. Mirell Høyer-Berntsen er ansvarlig for prosjektet, og har også samarbeidet med Agder fylkeskommune for å finne aktuelle problemstillinger som er aktuelle for fylkeskommunen å få belyst.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du er kommunedirektør/kommunalsjef/leder/ansatt på plan/samfunnsutvikling i din kommune. Spørsmålene i denne masteroppgaven vil rette seg til 5-8 utvalgte kommuner i Agder som skal være sammenliknbare i forhold til innbyggertall. Det vil være både innlandskommuner og kystkommuner som blir bedt om å være med i undersøkelsen.

For å få et mest mulig representativt faktagrunnlag er det lagt til grunn at rådmann/kommunedirektør/kommunalsjef eller ansatt på plan/samfunnsutvikling er mest representativt som intervjuobjekt. De ulike kommunene er valgt ut for å få mest mulig sammenliknbare resultater.. Agder består av både kystkommuner og innlandskommuner, og det har derfor vært viktig å få frem begge typer kommuner i undersøkelsen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil benyttes er personlige intervjuer. Spørsmålene i intervjuguiden vil være veiledende, og svarene vil registreres med notater og lydopptak. Dette for transkribering og analyse.

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et personlig intervju enten fysisk eller digitalt. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om hvordan du/din kommune deltar i samhandlingsplattformer og samhandling med Agder fylkeskommune, og samhandlingsstrukturen «Vårt Agder». I tillegg vil det være spørsmål rundt kommunikasjon med fylkeskommunen, nytten av samhandling med fylkeskommunen innen tematikken klima og miljø, og det vil også være noen spørsmål rundt klima- og miljø i din kommune.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være undertegnede, og veileder Nadja Sophia Kuhn, ved behandlingsansvarlig institusjon Universitetet i Agder, som vil ha tilgang til data.

- Personopplysninger lagres separat fra øvrig data. Det betyr at kommune, navnet og kontaktopplysningene dine bli erstattet med en kode som lagres på egen liste adskilt fra øvrige data.
- Data lagres på UiA sine servere som er beskyttet med to-faktorsautorisering.

I publikasjon (masteroppgaven) vil det kun opplyses om det er en kyst- eller innlandskommune og at det er kommunedirektør som har svart på undersøkelsen. Det vil ikke bli gitt andre beskrivelser av intervjuobjektet i masteroppgaven. Den er dermed anonymisert. Det vil ikke være mulig å knytte data til enkeltpersoner.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes rundt nyttår 2022/23. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Så snart notater og lydopptak er ferdig analysert vil opptakene og notatene fra intervjuene slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Agder ved studieprogramleder Morten Øgård på epost: morten.ogard@uia.no telefon 38141771, eller veileder Nadja S. Kuhn på epost: nadk@norceresearch.no eller på telefon: 56107907

- Vårt personvernombud: Trond Hauso, epost: personvernombud@uia.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Nadja S.

Kuhn

Mirell Høyser-Berntsen

(Forsker/veileder)

(Prosjektansvarlig)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *There is no plan(et)B:*

Samhandlingsstruktur mellom Agder fylkeskommune og kommunene i Agder for å løse bærekraftsutfordringer», og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)